

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 9. SIJEČNJA 2004. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 49

Intervju:
Pere Ištvančić

Srušena bista Matije Gupca u Tavankutu

Vandalizam u noći nakon izbora

TEMA BROJA: KAMO JE KRENULA SRBIJA

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN — kompletna hrana za pse.

U PRODAJI

Kalendar Hrvatske riječi

“Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje”

s izvornim tematskim motivima Hrvata iz Vojvodine.

Zidni kalendar veličine 35 x 40 cm, s 12 stranica.

Na svakoj stranici fotografija djevojke u
bunjevačkoj, šokačkoj ili sremačkoj nošnji,
uz fotografiju iste djevojke u suvremenoj odjeći.

Cijena kalendara 180 dinara.

Uplata na žiro račun broj 355-1023208-69.

Dostavite nam uplatnicu i pošaljite svoju adresu.

Broj tiskanih kalendara ograničen.

2004

“Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje”

• DDOR NOVI SAD • AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA

- 30% BONUS

- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA

- 12 RATA OD PENZIJE

- 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA

za putnička vozila

- JP “SUBOTICA-TRANS”

Segedinski put br. 84, telefon: 41-948

- “INTERSPED - DDOR NOVI SAD”

Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107

- DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”

Čantavirski put bb, telefon: 566-038

1.000,00 DIN UMANJENJE

za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

OBAVEZNO

GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Izbori u Srbiji
Skretanje udesno ili status quo.....8,9

Postizborni incidenti
Vandalizam s porukom?.....10,11

Intervju
Pere Istvančić.....12-14

Koncert u Petrovaradinu
Carolija stoljećima stvarana.....18,19

Mjerenje vremena
Novogodišnja priča.....20,21

Instrument vojvodanske ravnice
Tamburica dušom svira.....36,37

Hrčkov kutak.....38,39

Naši u bijelome svijetu
Igor Palotay.....41

Fotografija na naslovnoj strani:
Ladislav Suknović

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav Žigmanov

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Oblak

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Radikalni bauk

Radikalni bauk ponovno kruži Srbijom. Ono što se prije, recimo, tri godine činilo nezamislivim i zauvijek nemogućim, upravo nam se događa: samo krajnjim naporom, uz mnoga odricanja i ustupke, pa i uz poneko gaženje vlastite riječi, ova zemlja može zadržati demokratski i proeuropski kurs u neposrednoj budućnosti. Ne bude li pameti i odgovornosti, eto nama za koji mjesec do bro znanih lica, s poznatom ideologijom, ikonografijom i retorikom, ali ne više kao galamdžijskih oporbenjaka, nego u Vladi, na poslu kojim su se i bavili tijekom najmračnijeg desetljeća u novijoj povijesti Srbije.

Nakon ovih izbora, neki analitičari spominju princip dirigirane demokracije, podsjećajući na prve izbore u Njemačkoj poslije Drugoga svjetskog rata. Da ti izbori tada nisu održani pod neskrivenim usmjeravanjem od strane okupacijskih saveznika i pod ne baš idealnim demokratskim uvjetima, kažu oni, Hitlerovi bi sljedbenici opet došli na vlast.

Da Milošević nije u Shceveningenu, sad bi već vjerojatno bio predsjednik države. Nezavisno sudstvo svakako bi našlo načina da ga izbavi iz obruča optužbi, pa bi antieuropska i anticivilizacijska koalicija, momentalno zaogrnuti radikalnim plaštom, imala i svoga sveopće poznatog predvodnika. A, to što je spomenuti daleko odavde, najskuplje je platila stranka koja je i najzaslužnija za to, što mu se ipak sudi. Tako je to u politici.

Pokazalo se, također, dokle je dovela fanatična kampanja otkrivanja ministarskih afera i brljotina, i tko je od toga jedini profitirao.

A, što ćemo s tolerancijom? Izuzimajući nekoliko sjevernobačkih općina, cijela je Srbija potvrdila kako joj je do manjina stalo kao i do lanjskoga snijega. Stranke nacionalnih manjina, organizirane u Koaliciju za toleranciju, ispale su iz utrke u kojoj su ionako imale nevelike šanse. Manjinskim elitama sada preostaje redefiniranje vlastitih platformi i pokušaj da se izbore za drugačiji, netržišni pristup sudjelovanju u političkom životu države. A mogla bi se usput preispitati i neka druga, do sada od samih manjinskih prvaka veoma hvaljena zakonska rješenja, kojima se na kon listopada 2000. godine reguliraju manjinska pitanja.

Građanske stranke u Srbiji nisu shvatile da su manjine organski dio demokratskog ustroja ove zemlje. Stranke reformskog jezgra DOS-a u ključnom su trenutku ostavile na cjedilu manjinske stranke, i to po riječima nekih od aktera pregovora, na nekorektan način, prepustile ih njihovom ograničenom biračkom tijelu, praktički im oduzele mogućnost ulaska u Skupštinu, a time i odbacile 160 tisuća glasača, koji bi im itekako dobro došli u krajnjem skor. Tih 160 tisuća glasova najvećim dijelom otišlo je onima od kojih ni demokracija ni budućnost neće imati koristi. Je li dovoljno za nauk?

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 1. 1.

Milijuni ljudi širom svijeta na gradskim trgovima dočekali Novu godinu

NEDJELJA, 4. 1.

Ivo Sanader: Srpska manjina je, kao i sve druge manjine, jedno obogaćenje, a ne problem za našu zemlju

PETAK, 2. 1.

József Kasza: Srbija se poslije izbora nije približila Europi, nego se tri koraka udaljila od nje

PONEDJELJAK, 5. 1.

Srušen i razbijen križ kod Male Bosne, sela nastanjenog u većini Hrvatima, na putu Subotica-Sombor

UTORAK, 6. 1.

Miodrag Isakov: Organizirati izvanredne izbore za predstavnike nacionalnih manjina

SUBOTA, 3. 1.

Sve parlamentarne stranke odbacuju prijedlog DSS-a o koncentracijonij vladi

SRIJEDA, 7. 1.

Pravoslavni vjernici proslavili Božić

PREMALO POUKE

Novonastale okolnosti i izborni rezultati u Srbiji idu na ruku hrvatskoj kandidaturi za Europsku uniju. Hrvatska će time još više dobiti na uvjerljivosti i ubrzanom priključenju Europskoj uniji, jer će se vidjeti da je u razvoju demokracije Hrvatska lider u regiji. Hrvatski primjer može biti svima drugima motiv da i oni učine potrebne demokratske iskorake. Srbija je 1990. godine imala pet i pol tisuća dolara po stanovniku, a sada tisuću i petsto dolara.

Svatko bi sada tražio izlaz u aktiviranju privrede, suradnji sa susjedima u pronalaženju novih tržišta i demokratizaciji društva. A dobivamo obrnuti proces – vraćanje nekakvim povijesnim mitovima, politici koja je doživjela apsolutni neuspjeh i u zadnjem ratu... Na žalost, javnost (u Srbiji) nije izvukla dovoljne pouke. **Stjepan Mesić**, predsjednik Hrvatske, »Vjesnik«, 30. prosinca 2003.

POMOĆ IZ SUSJEDSTVA

Rezultat izbora u Srbiji mogao bi ići na ruku antisrpskim raspoloženjima u Hrvatskoj. Novotformirana se vlast u tom pogledu drži vrlo dobro (Guardian nikako nije u pravu kad u Sanaderovoj vladi vidi »antisrpske nacionaliste«), ne raspljuje mržnje, ni strahove, dapače, ne prestaje slati poruke zainteresiranosti za suradnju i dobrosusjedstvo. Hrvatski se premijer jučer suzdržao od komentiranja postizborne Srbije, samo je istakao da Hrvatska želi daljnju normalizaciju odnosa s Beogradom. U Žužulovom se ministarstvu nadaju da će »nova srbijanska vlada biti demokratska« i unaprijed izražavaju spremnost za rješavanje svih otvorenih pitanja. Zagreb na taj način najviše pomaže demokratskim snagama u Srbiji. **Jelena Lovrić**, kolumnistica, »Novi list«, 30. prosinca 2003.

DOBRA STARA »POLITIKA«

Ovi izbori su posebno značajna stanica na putu k modernoj demokratski uređenoj Srbiji i po tome što pojednostavljuju politički život zemlje. Od ovih izbora, dakle, naša politička scena bi trebala biti »uozbiljena«. Pa, iako je Srbija otišla malo više udesno, nitko neće moći prenebregnuti izrazito i bespogovorno opredjeljenje većine njenih građana da žive u normalnoj, demokratski uređenoj i europski orijentiranoj zemlji s visokim, ili bar solidnim životnim standardom. **B. B.**, komentar, »Politika«, 30. prosinca 2003.

ПОЛИТИКА

BAŠ SUPER

Ovi izbori će dovesti Srbiju u okvire granica koje zaslužuje. To je nastavak politike koja je već dosta reducirala granice Srbije. Nadam se da će imati sreću da se oslobode i Vojvodina i Novi Pazar. Ali me to sve ne zabrinjava puno. Mi imamo našu strategiju za sadašnjost i budućnost Kosova. **Nedžad Daci**, predsjednik Skupštine Kosova, »Radio Slobodna Europa«, 29. prosinca 2003.

AUTONOMIJE NI U TRAGOVIMA

Autonomija Vojvodine je najveći gubitnik ovih izbora. **Dr. Mikloš Biro**, profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, »Dnevnik«, 30. prosinca 2003.

ZANIMLJIVI TRENDOWI U SRBIJI

Izbori u Srbiji pokazuju zanimljive trendove u raspoloženju birača, ali za donošenje konačne političke ocjene treba sačekati formiranje buduće vlade koja će sasvim sigurno biti koalicijska. Hrvatska želi daljnju normalizaciju odnosa sa Srbijom i Crnom Gorom i želi da Srbija, kad se za to stvore uvjeti, uđe u EU. Hrvatska želi pomoći međunarodnoj zajednici u stabilizaciji odnosa u susjed-

stvu, ali neće i ne želi biti talac bilo koga. **Ivo Sanader**, premijer RH, HRT, 5. siječnja 2004.

Dujizmi

- ✓ *Realno smo preteški. Ideja nas nije mogla ponijeti;*
- ✓ *Drže nas na ledu da bi nas sačuvali za bolja vremena;*
- ✓ *Meni ne trebaju izbori. Ja sam za samoizbor;*
- ✓ *Zezame, zatvori ga!*

Dujo Runje

Piše: dr. sc.
Slaven Bačić

*Sve dok
državna tijela
ne budu
ostvarivala
manjinska
prava po
automati-
zmu, već to
bude ovisilo
od inicijative
pripadnikâ
manjine koji
inzistiraju na
ostvarivanju
prava, bit će
nužno
političko
organiziranje
manjina u
formi
klasičnih
političkih
stranaka*

Perspektive političke reprezentacije manjina

Neophodan raskid s prošlošću

Uvrijeme kada je raspad komunističkog sustava u većini zemalja bivšeg Istočnoga bloka otvorio tranzicijske procese, povijesni tijek događaja na teritoriju današnje Srbije i Crne Gore, već je krenuo u obrnutom smjeru: urušavanje određenog dostignutog sustava vrijednosti, te ratom za teritorije i etničkim čišćenjem. Ova dva temeljna ratna cilja uvjetovala su i stanje manjinskih prava u Srbiji, koje su obilježavali konstitucionalni med i mlijeko, a u praksi etnička diskriminacija; karikaturna ministarstva za manjinska prava; otvorena državna potpora dijeljenju manjinskih korpusa, kako unutar pojedinih manjina, tako i između različitih manjina itd.

Nakon listopadskih promjena, koje su otvorile nadu i mogućnosti za uzdizanje iz europskog civilizacijskog sunovrata, i na polju je manjinskih prava došlo do evidentnih postignuća na normativnom i faktičnom planu. Međutim, u očekivanom procesu izgradnje konzistentnog sustava manjinskih prava, ovaj ne samo da je ostao rudimentaran, već bi se prije moglo govoriti o pravnoj rupi, umjesto o pravnim prazninama. Tako je u nizu nereguliranih pitanja ostao i princip političke reprezentacije manjina, unatoč tomu što Povelja o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama u čl. 52 propisuje da »pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo... na određen broj mandata u skupštini države članice i Skupštini Srbije i Crne Gore, polazeći od principa neposredne reprezentacije, suglasno zakonima država članica«.

IZOSTAO KONSENZUS: Uspjeh manjina na izborima do sada je prirodno ovisio od brojnosti manjinske zajednice: a) većinski sustav manjina je odgovarao u sredinama gdje su brojčano izrazito nadmoćnije, što je na primjer na lokalnim izborima hrvatskoj zajednici pogodovalo u Subotici zbog kompaktne nastanjenosti u pojedinim dijelovima grada i općine, ali ne i u Somboru gdje Hrvati nisu zastupljeni u općinskoj skupštini, iako ih u općini ima više od 8 posto; b) proporcionalni sustav, s visokim cenzusom i cijelom republikom kao jednom iz-

bornom jedinicom ili s nekoliko velikih izbornih jedinica, determinira da samo najbrojnije manjine eventualno mogu dobiti mjesto u parlamentu; c) po posrednom sustavu na federalnoj razini odnosno razini državne zajednice predstavnici manjina, kao takvi, nisu birani u najviše zakonodavno tijelo.

Pitanje parlamentarne političke reprezentacije manjina nakon Peto- ga listopada pokazalo se dijelom problema usklađivanja pravnoga poretka, i to kako unutarnjih propisa međusobno, tako i u odnosu na ratificirane međunarodne akte. Do danas nije ostvaren stupanj konsenzusa potreban za temeljito pročišćavanje propisa, osobito onih koji nisu od najneposrednijeg državnog interesa, kakva su manjinska prava. Kao rezultat toga, ne samo da je još uvijek na snazi antivilizacijski Zakon o službenoj uporabi jezika i pisama iz 1992. godine, nego je još poraznije što novi republički propisi doneseni nakon uvođenja nacionalnih vijeća u pravni sustav, ove uopće ni ne spominju, pa čak i kada se reguliraju oblasti koja se najneposrednije tiču manjinskih prava, kao što je Zakon o osnovama obrazovanja i odgoja iz 2003. godine.

POVRATAK AUTONOMIJI VOJVODINE: Iz dijapazona opcija u svrhu ostvarivanja političke reprezentacije manjina izdvaja se više mogućnosti: a) garantirati zastupljenost manjina kroz, na primjer, eksplicitno određivanje broja predstavnika manjina u parlamentima, na temelju njihova brojčana udjela u stanovništvu; b) osigurati da pripadnici brojčano značajnijih manjina imaju vlastite predstavnike, dok manje brojne manjine trebaju biti zajedničke zastupljene s jednim ili možda čak i dva zastupnika (manje nacionalne zajednice kompaktno nastanjene na širem teritoriju, poput Hrvata u sjevernoj Bačkoj, također ne moraju imati identične interese kao manjine koje žive u oazama, kao npr. vojvođanski Slovaci); c) manjinskim zastupnicima dati neku vrst veta kod donošenja propisa ili pojedinih odredbi koje su od značaja za ostvarivanje manjinskih prava, na primjer da takva odredba

ne može postati dijelom propisnika bez njihove suglasnosti.

Međutim, reforma političkog predstavništva manjina ovisit će o istinskom raskidu većinske političke elite s prošlošću, što osobito podrazumijeva: a) napuštanje novovjekovne srbijanske ustavne tradicije centralističkog državnog uređenja u korist decentralizacije i stvarno vraćanje autonomije Vojvodini; b) promjenu općeg diskursa prema manjinama, u kojem se od njih neće stalno tražiti dokazivanje lojalnosti, već obrnuto, polazeći od principa pozitivne diskriminacije, pokazati da su manjine ravnopravni građani koji i pored toga imaju posebnu potrebu za specijalnom zaštitom; c) jasno definiranje manjinske politike i strategije ostvarivanja manjinskih prava i zaštite manjina; d) ratificiranje relevantnih međunarodno-pravnih akata, kao što su Europska povelja o regionalnim jezicima i jezicima manjina iz 1992. godine i Europska povelja o lokalnoj samoupravi iz 1985. godine; e) određivanje rokova za usklađivanje propisa prema novoj manjinskoj regulativi (ovo je posebno značajno budući da nepostojanje ovakve odredbe u važećem Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, daje ovom karakter proglašenja, izraza dobrih namjera, a ne imperativnog propisa kojega svi, pa i državna tijela, moraju poštivati).

Sve dok državna tijela ne budu ostvarivala manjinska prava po automatizmu, već to bude ovisilo od inicijative pripadnikâ manjine koji inzistiraju na ostvarivanju prava, bit će nužno političko organiziranje manjina u formi klasičnih političkih stranaka. No, efekti čak i idealnog normiranja političke reprezentacije ovisu od šireg konteksta: ukoliko se doista bude ostvario raskid s prošlošću, onda će politička reprezentacija manjina imati rezultata i obrnuto, ako se nastavlja ranija politika, koju sada ograničava stajalište kako se manjinska prava moraju urediti zbog svijeta, onda će to biti tek sofisticiranija simulacija manjinskih prava namijenjena napose vanjskoj svrsi.

Autor je doktor društvenih znanosti i odvjetnik u Subotici

Konstituiran peti saziv Hrvatskog sabora

Sanaderova vlada počela s radom

Vladimir Šeks novi predsjednik Sabora* Umjesto dosadašnjih 19, nova hrvatska vlada s 14 ministarstava *
Smanjenje PDV-a za 2 posto prvi prijedlog Sanaderove vlade

Piše: Dušica Dulić

Na Markovu trgu 22. prosinca održana je konstituirajuća sjednica novog, petog saziva Hrvatskog sabora, mjesec dana nakon pobjede HDZ-a na parlamentarnim izborima.

Prvu saborsku sjednicu sazvaio je predsjednik države *Stjepan Mesić* koji joj je i bio nazočan zajedno s još dvjestotinjak uzvanika iz političkog, pravnog, javnog i vjerskog života Hrvatske. Sjednicom je privremeno, do izbora novog predsjednika, predsjedavao *Zlatko Tomčić*, dosadašnji predsjednik Sabora koji je tom prigodom izrazio uvjerenje da će novi, peti saziv Sabora napraviti odmak od tema prošlosti radi stvaranja bolje budućnosti za hrvatske građane.

ŠEKS NA ČELU SABORA: Izborom novog predsjednika Hrvatskog sabora *Vladimira Šeksa* i formalno je konstituiran peti saziv Sabora od hrvatske neovisnosti. Šeksa je za tu dužnost predložio Klub HDZ-a, a taj prijedlog bez rasprave je podrprlo 114 od 127 u dvorani nazočnih zastupnika. Protiv prijedloga HDZ-a izjasnilo se 13 zastupnika.

»Vjerujem da ćemo surađivati i raditi u skladu sa svim političkim opredjeljenjima«, naglasio je Šeks nadajući se da »Sabor neće više biti mehanička glasaonica, ni klub slabe učinkovitosti«.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo utvrdilo je da su u Hrvatski sabor izabrana 152 zastupnika, od kojih 140 zastupnika s lista političkih stranaka u deset izbornih jedinica, četiri zastupnika s lista političkih stra-

naka u posebnoj izornoj jedinici za dijasporu te osam zastupnika nacionalnih manjina.

Kako je izvijestio predsjednik Mandatno-imunitetnog povjerenstva *Damir Sesvečan*, zbog nespojivosti zastupničke dužnosti s dužnostima gradonačelnika i župana, političke stranke odredile su i zamjenike za te zastupnike.

Zastupnici petog saziva Hrvatskog sabora istoga su dana, na poziv predsjednika

jamčiti ne samo uštedu, nego i učinkovitost Vlade.

U Konačnom prijedlogu zakona HDZ je predložio ustroj Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva financija, Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstva zaštite

Slavlje poslije konstituiranja Hrvatskog Sabora

Sabora *Vladimira Šeksa*, svečano prisegnuli da će zastupničku dužnost obnašati odgovorno na dobrobit Republike Hrvatske.

HDZ-ovci *Luka Bebić* i *Darko Milinović*, SDP-ovac *Mato Arlović* i HNS-ovka *Vesna Pusić* izabrani su za potpredsjednike Hrvatskog sabora – peti bi potpredsjednik trebao biti izabran na jednoj od sljedećih saborskih sjednica.

Oko petog potpredsjednika, trećeg iz redova oporbe, oporbene se stranke proteklih dana nisu uspjele dogovoriti, odnosno nisu se dogovorili treba li tu dužnost obnašati zastupnik HSS-a ili HSP-a.

MANJA VLADA I DRŽAVNA UPRAVA: Mandatar nove Vlade *Ivo Sanader* je istoga dana, poslije podne, u ime Kluba HDZ-a Hrvatskom saboru predstavio novi koncept Vlade i državne uprave.

Sadašnjih 19 ministarstava i 20 ministara previše je za zemlju od 4,5 milijuna stanovnika, rekao je Sanader, navodeći da, primjerice, Njemačka ima 80 milijuna stanovnika i 13 ministarstava. Sanader je uvjeren da će manji broj ministarstava

okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva kulture, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstva europskih integracija.

Sanader je dodao da se predviđa i osnivanje ureda za razvojnu strategiju, te ureda za e-Hrvatsku – što bi građanima omogućilo da Internetom komuniciraju s javnom upravom.

Hrvatski sabor prihvatio je istu večer izmjene i dopune Zakona o Vladi, na temelju kojih će novi mandatar moći sastaviti manju Vladu, s 14 ministarstava, umjesto dosadašnjih 19.

Gospodarski i društveni razvoj u stabil-

Dokumentacija i odvjetničkom timu Gotovine

Odvjetnici generala *Ante Gotovine*, *Ante Vukorepa* i *Ivo Farčić* pozdravili su odluku vlade od 2. siječnja da odvjetničkom timu preda dokumentaciju koja je već dostavljena Haškom tužiteljstvu. Vukorepa smatra da će dokumenti pomoći obrani u postupku izručenja pred zagrebačkim Županijskim sudom, te da bi jedan od sljedećih poteza obrane mogao biti podnošenje zahtjeva haškom tužiteljstvu da preispita osnovanost optužnice protiv Gotovine.

Apel protiv mržnje

Predsjedništvo je donijelo i zaključak kojim je prihvatilo apel zastupnika nacionalnih manjina da se saborski zastupnici obvezuju da u svojim istupima neće iskazivati nikakav oblik nesnošljivosti koji bi mogao potaknuti mržnju.

nim i predvidivim uvjetima, rast BDP-a, razvojno usmjeren državni proračun, članstvo u EU i NATO-u do kraja mandata, neki su od prioriteta nove hrvatske Vlade. Uz već navedeno, kao načela na kojima će se Vlada temeljiti, Sanader ističe i promjenu poreznog sustava kojoj je cilj rasterećenje gospodarstva, smanjenje poreza i učinka vitija naplata. Obećao je i povratak izbjeglica i povrat oduzete imovine, te poboljšanje materijalnog položaja umirovljenika.

Vlada premijera Ive Sanadera dobila je potporu Hrvatskog sabora. Za njegovu Vladu i njenih 14 ministara glasovalo je 88 zastupnika. Protiv se izjasnilo 29 zastupnika (SDP-a, IDS-a, Libra-e), a suzdržanih je bilo 14 (HSP-a, HNS/PGS-a, LS-a). Uz zastupnike HDZ-a novu su Vladu poduprli zastupnici HSS-a, HSLS/DC-a, HSU-a i nacionalnih manjina. U Vladi Ive Sanadera potpredsjednici su *Jadranka Kosor* i *Andrija Hebrang*, koji su ujedno i ministri obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, odnosno zdravlja i socijalne skrbi. Ministar vanjskih poslova je *Miomir Žužul*, ministar financija *Ivan Šuker*, ministar obrane *Berislav Rončević*, a ministar unutarnjih poslova *Marijan Mlinarić*. Ministar gospodarstva, rada i poduzetništva je *Branko Vukelić*, mora, turizma, prometa i razvitka *Božidar Kalmeta*, a poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva *Petar Čobanković*. Ministrica zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva je *Marija Matulović-Dropulić*, europskih integracija *Kolinda Grabar-Kitarović*, a kulture

Božo Biškupić. U Sanaderovoj Vladi ministrica pravosuđa je *Vesna Škare-Ožbolt* iz DC-a, a jedini je nestranački ministar znatnosti, obrazovanja i športa *Dragan Primorac*.

Nakon što su novi premijer i 14 članova njegove Vlade prisegnuli pred Hrvatskim saborom, Sanader je najavio da će se napraviti revizija svih odluka Vlade koje su donesene nakon parlamentarnih izbora 23. studenoga.

A potom su uslijedile primopredaje dužnosti. Redovito zasjedanje Hrvatskog sabora počeo će nakon 15. siječnja iduće godine, a prva sjednica nove hrvatske Vlade održana je 5. siječnja.

PRVO ZASJEDANJE NOVE VLADE: Vlada premijera Ive Sanadera predložila je, na svojoj prvoj sjednici, smanjenje stope PDV-a s 22 na 20 posto.

Vladimir Šeks i Zlatko Tomčić

Prijedlogom o smanjenju stope PDV-a, rekao je premijer, žele se stvoriti uvjeti da tih dva posto završe u džepu hrvatskih građana. Želimo tih 3 ili 3,5 milijardi kuna, koliko će biti manji prihodi proračuna zbog smanjenja stope PDV-a za 2 posto, investirati u standard hrvatskih građana, a ne u profit, kazao je Sanader.

Snižena stopa PDV-a primjenjivala bi se od 1. siječnja 2005. Premijer je pojasnio da se ne može primjenjivati retroaktivno od 1. siječnja 2004., jer zakonske izmjene treba ju proći saborsku proceduru, treba vidjeti stanje državnih financija.

Premijer i resorni ministar financija Ivan Šuker najavili su i uvođenje reda u državne i javne financije. Tomu bi, po premijerovoj najavi, trebalo pomoći i ponovno uvođenje Financijske policije.

Predložene izmjene Zakona o PDV-u donose još neke novine – prekršaj bi, naime, činio onaj tko ne obračuna ili ne uplati PDV.

Izmjene triju zakona kojima bi se majka s troje i više djece vratilo pravo na tro-

Javno mnijenje o novom Saboru

» Agencija PULS provela je za HTV anketu na uzorku od šesto ispitanika o novom sazivu Hrvatskog sabora.

Prvo je pitanje bilo hoće li zastupnici novoga saziva Sabora svoju dužnost obavljati bolje od onih iz dosadašnjega. Čak 47 posto ispitanika vjeruje kako će novi biti bolji od starih, a 31 posto misli da promjena neće biti. Deset posto ispitanika očekuje lošiji rad Sabora. Na drugo pitanje – hoće li Vladimir Šeks biti bolji predsjednik Sabora nego što je to bio Zlatko Tomčić – rezultati su iznenađujuće izjednačeni. Po 28 posto ispitanika odgovorilo je na sve tri ponuđene ocjene, a 15 posto nije znalo ili moglo procijeniti.

godišnji porodijski dopust Vlada premijera Ive Sanadera poslala je Saboru u redovnu proceduru.

To je dio projekta Vlade o vraćanju ne- koliko prava oduzetih ili smanjenih za protekle vlasti, istaknula je potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Jadranka Kosor.

Procijenjeno je da će za provedbu predloženih izmjena o trogodišnjem porodijskom dopustu majki s troje i više djece trebati dodatnih 10 milijuna kuna. Za isplatu naknada za porodijske dopuste za sve slučajeve koje predviđa zakon trebat će ukupno 370 milijuna kuna.

Vladini dužnosnici upozorili su i na poražavajuće demografske podatke – prošle je godine prvi put broj rođenih pao ispod 40.000, a broj umrlih bio je viši od 50.000. Nastavili se taj trend, za pedesetak godina u Hrvatskoj će živjeti oko milijun stanovnika manje, pri čemu bi udio mladih bio tek 10,3 posto, a udio starih tri puta veći, rekla je Kosor.

Vlada je na zatvorenoj sjednici imenovala državne tajnike četiriju središnjih državnih ureda, druge dužnosnike u ministarstvima i Vladinim uredima te donijela niz odluka o razrješenju dosadašnjih dužnosnika.

Među ostalim, za predstojnika Vladina Ureda za odnose s javnošću i za glasnogovornika Vlade imenovan je *Ratko Maček*. Novi predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama je *Božo Biškupić*, koji će na tome mjestu zamijeniti *Gorana Granića*. Za svog člana zaduženog za nacionalnu sigurnost, koji će ujedno biti i predsjednik Savjeta za koordinaciju sigurnosnih službi, Vlada je odredila ministra unutarnjih poslova Marijana Mlinarića. ■

Prvi put čelnstvo RH na prijemu u povodu pravoslavnog Božića

Prvi put od hrvatske samostalnosti na tradicionalni domjenak u povodu pravoslavnog Božića došli su i predstavnici najviše izvršne i zakonodavne vlasti RH. Domaćini su im bili čelnici Srpskoga narodnog vijeća i tri srpska zastupnika u Hrvatskom saboru.

Čestitajući pravoslavnim vjernicima Badnjak i Božić tradicionalnim pozdravom Hristos se rodi, hrvatski premijer Ivo Sanader rekao je da je ponosan što je u Hrvatskome saboru dogovorena suradnja s predstavnicima nacionalnih manjina, pa tako i s predstavnicima srpske zajednice. Predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks istaknuo je kako ovaj Božić treba biti blagdan nade te kako »gorka i tragična iskustva naše nedavne povijesti trebaju biti za nama«.

Srbija nakon izvanrednih parlamentarnih izbora

Skretanje udesno ili status quo

Ukoliko se pogledaju rezultati glasovanja u Srbiji od prvih višestranačkih izbora pa do danas može se vidjeti da je biračko tijelo u Srbiji u velikoj mjeri stabilno

Piše: Jasminka Dulić

Na prijevremenim parlamentarnim izborima Srpska radikalna stranka osvojila je najveći broj glasova 1.056.256 (27,61 posto), zatim slijedi Demokratska stranka Srbije s osvojenih 678.031 glasova (17,72 posto), Demokratska stranka je osvojila 481.249 (12,58 posto), G17 plus 479.216, koalicija Srpski pokret obnove i Nova Srbija 293.082 (7,66 posto), i SPS 291.341 (7,61 posto) glasova. Ostale stranke nisu uspjele prijeći izborni prag od 5 posto a najbliža tomu je bila Koalicija zajedno za toleranciju koja je osvojila ukupno 161.765 glasova odnosno 4,22 posto.

Novi srbijanski parlament će tako sačinjavati 82 zastupnika SRS, 53 zastupnika DSS, 37 zastupnika DS, 34 zastupnika iz redova G17 plus i po 22 iz koalicije SPO-NS i SPS-a.

REZULTATI NISU ZA ČUĐENJE:

Ovakvi izborni rezultati, prema kojima su stranke »bivšeg režima« osvojile veliki broj glasova, pokušavaju se objasniti svađama u nekadašnjem DOS-u i nedovoljnoj brzini u rješavanju ekonomskih problema od strane demokratskih stranaka

koje su tri godine vodile državu. Međutim, pri tome se zanemaruju faktori koji, svugdje u svijetu, pa onda vrlo vjerojatno i kod nas, određuju izbornu ponašanje.

Čimbenici koji utječu na odluke birača i izborne rezultate mogu se podijeliti na kratkoročne i dugoročne. Kratkoročni faktori vežu se za probleme, kandidate i uvjete koji važe za dane izbore, a dugoročni za distribuciju stranačke identifikacije i ideoloških opredjeljenja unutar biračkog tijela. Istraživači izbornih opredjeljenja ustanovili su kako stranačka i ideološka identifikacija znatno značajnije utječu na izbornu opredjeljenje nego li zauzimanje stajališta prema raznim društvenim problemima i kandidatima. Ukoliko se pogledaju rezultati glasovanja u Srbiji od prvih višestranačkih izbora pa do danas može se vidjeti da je biračko tijelo u Srbiji u velikoj mjeri stabilno, tako da nema mjesta nekom velikom čuđenju rezultatima izbora, jer ljudi se ne mijenjaju od danas do sutra i stoga rezultati izvanrednih parlamentarnih izbora u Srbiji ne iznenađuju.

Naime u cjelokupnom dosadašnjem pe-

riodu višestranačja izborna opredjeljenja građana nisu se u značajnijoj mjeri mijenjala i veliki je broj građana podržavao određenu ideologiju oličenu u strankama SPS, SRS i JUL. U odnosu na pristajanje uz jednu takvu ideološku matricu sa svim njenim tragičnim posljedicama izborni rezultati proteklih izbora predstavljaju ipak jedan korak dalje k uspostavljanju demokracije, makar i stoga što je politička scena postala mnogo jasnija, a opijenosti »revolucijom« iz dvijetisućite godine je nestalo. Došlo je vrijeme otrežnjenja jer su ovi izbori pokazali kolika je relativna snaga svake stranke. Vrijeme je otrežnjenja i za stranke nacionalnih manjina koje su, ma koliko to paradoksalno zvučalo, u vrijeme Miloševića imale svoje zastupnike, a eto sada, kad su izbori raspisani i provedeni od strane demokratskih vlasti, njih nema u parlamentu.

BEZ STABILNOG OKVIRA: Jedan od razloga relativnog neuspjeha u provođenju demokratske tranzicije do kraja svakako se nalazi i u tome da se stabilni okvir nacionalne države smatra u teoriji nužnom pret-

Parlamentarni izbori 2003.

Srbija posustaje na putu reformi

Došlo je vrijeme da stranačke vođe shvate kako svaki primjer političke neodgovornosti pojedine stranke unutar demokratskog bloka narušava kredibilitet cijele demokratske opcije na izravnu korist radikala

Piše: Goran Peić

Prijevremani parlamentarni izbori u Srbiji protekli su u miru i bez većih neregularnosti. Domaći i strani promatrači okarakterizirali su ove izbore tehnički i organizacijski superiornim u odnosu na sve prethodne.

No, tu se, nažalost, završava spisak pozitivnih aspekata ovih izbora; ono što preostaje predstavlja već viđenu otužnu priču i/ili izravni povod za zabrinutost.

LEGITIMIZIRANJE BIVŠEG REŽIMA:

Dok je u bujici komentara neposredno po objavljivanju prvih izbornih rezultata prevladavala percepcija u kojoj su radikali pobjednici, pravih pobjednika u ovim izborima nema – ima jedino gubitnika. Jedan od glavnih gubitnika je izvorni DOS, koji je listopada 2000. godine okončao Miloševićevu despotску vladavinu. Demokratska oporba Srbije imala je

povijesnu priliku politički, pravno i moralno diskreditirati prijašnju vlast. Političkom nezrelošću i korumpiranošću umnogome su diskreditirali jedni druge, a ne svoje zaklete ideološke protivnike radikale i socijaliste.

Makijavelistička politička borba unutar demokratskog bloka bila bi podnošljivija da su snage bivšeg režima bile valjano diskreditirane. Taj je posao, nažalost, ostavljen međunarodnim čimbenicima kao što je Haški tribunal – nepopularnim među ovdašnjim plebsom – koji to čini prilično sporo i neuvjerljivo. Zbog toga danas građani Srbije bivaju svjedocima obnove svekolike velikosrpske ideologije i tragičnomije mješavine anakrone komunističke ksenofobije i pseudo-nacionalizma kao legitimnih oblika političkog djelovanja.

Apsurd je slušati radikale kako pričaju o mirnom zauzimanju teritorija Karlobag-Ogulin-Karlovac-Virovitica, i socijaliste kako pričaju o socijalnoj pravdi, ili bilo kakovoj pravdi. Međutim, propušteni se posao i dalje mora obaviti – najnoviji sastav srbijanskog parlamenta prisiljava sudionike izvornog DOS-a na dogovor, premda pod znatno nepovoljnijim uvjetima nego što je to bio slučaj prije tri godine.

SUMMA SUMMARUM: Došlo je vrijeme da stranačke vođe shvate kako svaki primjer političke neodgovornosti pojedine stranke unutar demokratskog bloka narušava kredibilitet cijele demokratske opcije na izravnu korist radikala. Izborni rezultat DS-a oslikava opće (ne)zadovoljstvo građana dosadašnjim tijekom tranzicije. DS je započela suštinske reforme,

postavkom demokratske tranzicije, prije svega i zbog toga da bi se jasno znalo tko su članovi političke zajednice. Takovog stabilnog okvira u Srbiji još uvijek nema. Kosovo je tijekom cijele vladavine DOS-a bilo nezaobilazna tema i nije baš sasvim jasno tko treba glasati na Kosovu, odnosno je li Kosovo sastavni dio Srbije sa svim njegovim stanovnicima, dakle i Albancima, ili su to samo Srbi na Kosovu.

Oko pitanja državne zajednice s Crnom Gorom također ne postoji usuglašenost između političkih snaga i ovo pitanje je stalno na dnevnom redu.

Ni pitanje političke zastupljenosti nacionalnih manjina u Srbiji nije riješeno odgovarajućom legislativom, što je rezultiralo

time da njihovih predstavnika po prvi puta od uvođenja višestranačja nema u parlamentu.

Činjenica da je Srpska radikalna stranka odnijela najveći broj glasova, oko milijun, mnoge je zabrinula, između ostalog i zbog toga što međunarodna zajednica daje određene signale da neće podržavati i financijski pomagati Srbiju ukoliko ova stranka sudjeluje u formiranju vlade. S druge strane postoji bojazan da demokratske stranke neće zbog međusobnih neslaganja uspjeti formirati koalicijsku vladu.

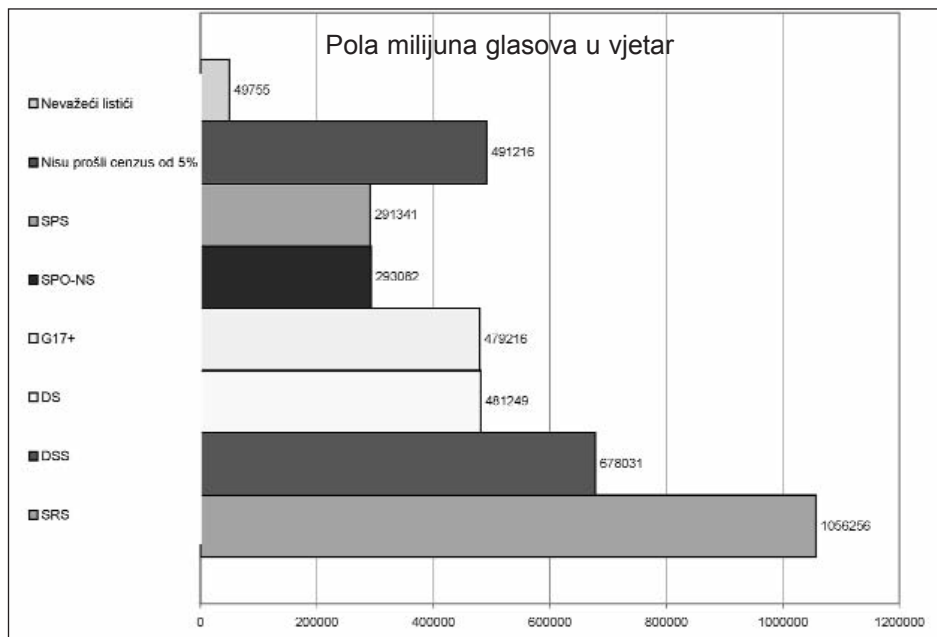
Međutim, budući su sve stranke odbile prijedlog predsjednika DSS-a *Vojislava Koštunice* da se formira koncentraciona vlada, a malo je vjerojatno da će sama DSS

preuzeti rizik formiranja vlade sa Srpskom radikalnom strankom, najprihvatljivijim se čini prijedlog *Vuka Draškovića* da DSS, DS, G17 plus, SPO i NS, unatoč svim unutarnjim i međusobnim različitim proturječnostima, pronađu način formirati jednu stabilnu i demokratsku vladu.

Priopćenje za javnost DSHV-a Izmijeniti izborni zakon što prije

U svom priopćenju Demokratski savez Hrvata u Vojvodini koji je na izborima sudjelovao kao koalicijski partner na listi »Zajedno za toleranciju Čanak-Kasza-Ljajić« izrazio je zadovoljstvo odzivom svojih članova i simpatizera koji su podržali ovu listu i zahvalio se na ukazanom povjerenju. Međutim, kaže se u priopćenju, sve to nije bilo dovoljno da bi se postigao potpuni uspjeh. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini smatra da je postojeći izborni sustav sa tako visokim cenzusom neprimjeren Europi i da je sada potpuno jasno da niti zajedno stranke nacionalnih manjina ne mogu premašiti cenzus od 5 posto.

Postojećim izbornim zakonom predstavnicima nacionalnih manjina je onemogućen ulazak u parlament. Stoga, DSHV traži od novoizabrane Skupštine Republike Srbije da što prije izmijeni izborni zakon, da se pozitivna diskriminacija primjeni i da se omogući predstavnicima nacionalnih manjina direktan ulazak u parlament, neovisno od broja osvojenih glasova, kako to čine i sve države u susjedstvu.

međutim, one još nisu dostigle onu fazu u kojoj od njih većina građana može imati ekonomske koristi. Proizvodnja afera, korrumpiranost, toleriranje organiziranog kriminala, loš odnos prema medijima, i na koncu, neprestane i bespoštedne međusobne inkriminacije, samo su neki od uzroka pada pouzdanja u DS.

Izborni rezultat DSS-a, s druge strane, ukazuje na nemogućnost apstinencije od političke odgovornosti. Osim ako ne uđe u koaliciju s radikalima, DSS dobiva priliku preuzeti odlučujuću ulogu u vođenju države koju je do sada imala DS, a koja će pak zbog svega navedenog možda morati otići u »konstruktivnu oporbu«. Za očekivati je da radikali neće ući u buduću vladu, unatoč relativno dobrom izbornom rezultatu. (Treba podsjetiti da je broj pristalica bivšeg režima u odnosu na rujan 2000. ostao bitno nepromijenjen.) Iako imaju najveći broj zastupničkih mandata u parlamentu, radikali imaju najmanji koalicijski potencijal, što ih nesumnjivo frustrira. Njihovi birači očekuju da radikali imaju glavnu riječ kada je u pitanju upravljanje ze-

mljom, a ne da budu vječita oporba čiji se *raison d'être* svodi na sabotiranje rada parlamenta bezbrojnim amandmanima. Otuda i munjevito brz poziv radikala *Vojislavu Koštunici* na koaliciju njihovih dviju stranaka.

S druge strane, radikali shvaćaju kako im je u interesu biti u oporbi, jer kao takvi ubiru simpatije najvećeg dijela građana nezadovoljnih tranzicijom. Ovisno o političkoj svijesti građana Srbije, moguće je da će ovakav izborni rezultat radikala stimulirati jedan dio od onih četrdesetak posto birača apstinencije na aktivnije političko sudjelovanje.

MEĐUNARODNA ZAJEDNICA: Kao po običaju, međunarodna je zajednica brzo reagirala – Visoki predstavnik Europske unije za vanjsku politiku *Javier Solana* apelirao je na sve demokratske snage da formiraju buduću vladu i rekao kako je EU spremna podržati jedino vladu jasnog proeuropskog karaktera. Svakako da radikali ne spadaju u tu grupaciju samo zato što se nominalno zalažu za ulazak u EU. Vlada u kojoj bi sjedili radikali ne bi dobila po-

držku ni Amerikanaca – Ministarstvo vanjskih poslova SAD izdalo je priopćenje kako očekuje formiranje vlade demokratskog bloka, koja bi nastavila regionalnu i međunarodnu suradnju, zatim suradnju s Haškim tribunalom i pridržavanje sporazuma u Daytonu. Jasno je da je ulazak radikala u buduću srpsku vladu neprihvatljiv za Zapad, te da bi imao za posljedicu manje ili više izravni ostracizam Srbije iz svih međunarodnih političkih i financijskih centara.

Za očekivati je da će stranačke vođe prepoznati političku stvarnost u Srbiji i neminovnost suradnje, te formiranjem reformske vlade uslišiti želju birača koji su ipak većinski glasovali za demokratski blok. Iako će to moguće biti nestabilna manjinska vlada s podrškom DS-a u oporbi, u ovom je trenutku ključno nastaviti reforme i prekinuti osipanje kredibiliteta demokratske opcije. U protivnom, današnje stanje imat će epilog u daljoj polarizaciji političkih prilika u Srbiji koja će paralizirati institucije i time otežati provođenje reformi.

Pobjeda desnice u Srbiji i novi incidenti na sjeveru Vojvodine

Vandalizam s porukom?

*Srušen spomenik Matiji Gupcu ispred škole u Tavankutu * Razbijena dva prozora na Hrvatskom domu u Somboru*
Srušen Đukićev križ u Maloj Bosni * Oštećeni automobili mladih koji su se za Božić okupili u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« u Subotici*

Piše: Dušica Dulić

U noći između nedjelje i ponedjeljka, 28. i 29. prosinca 2003. godine, srušen je u dvorištu Osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu spomenik *Matiji Gupcu*. Ravnatelj škole, *Kalman Kuntić*, ovaj je incident odmah prijavio policiji koja je na licu mjesta izvršila uviđaj, a zatim su na mjesto nemilog događaja izašli i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća. Događaj iz postizborne noći osudio je, među ostalima, i subotički gradonačelnik *Géza Kucsera* koji je na redovitom susretu s novinarima rekao kako »neki očigledno izborne smatraju međunacionalnim obračunom, što je za svaku osudu«.

Večer prije izbora nepoznati počinitelji su ciglom i pivskom bocom razbili dva prozora na Hrvatskom domu u Somboru. Ovom incidentu je prethodila podjela pomoći učenicima i studentima Hrvatima, koju su provodili djelatnici Hrvatskog društva za pomoć učenicima »Bela Gabrić« iz Subotice. Počinjenu štetu su primijetili članovi HKUD »Vladimir Nazor« u nedjelju ujutro te su je odmah prijavili policiji, koja je na licu mjesta izvršila uviđaj. Predsjednik Društva *Šima Raič* o ovom incidentu obavijestio je predsjednika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine *mr. Josipa Ivanovića*, kao i predstavnike hrvatske diplomacije u SCG.

U noći između nedjelje i ponedjeljka, 4. i 5. siječnja nove nam godine, srušen je i polomljen Đukićev križ s kipom Isusa u Maloj Bosni, koji se nalazio uz sam Somborski put.

DIVLJANJE SA SIMBOLIKOM: Ravnatelj Osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu *Kalman Kuntić* prijavio je policiji incident ispred škole i, kako kaže, uviđaj je korektno sproveden, no rezultata istrage još nema.

»Što se tiče rušenja statue Matije Gupca u Tavankutu, mogu reći da mi je istinski žao da netko pronalazi razlog, bilo za slavlje bilo za tugu, na taj vandalski način. Upravo je neshvatljivo da nekome može smetati spomenik. U ovom slučaju je to spomenik Matiji Gupcu, za koji su Tavankučani posebno vezani jer tavankutska škola nosi to ime, a i jedno Hrvatsko kul-

turno prosvjetno društvo također. Dakle, to rušenje nije samo rušenje jednog spomenika nego ima i svoju simboliku i istinski mi je žao što, nažalost, još i sad imamo takvu duhovnu klimu u kojoj netko smatra kako

tikom direktno umiješana u takvo nešto, ali, nažalost, ljudi koji nisu u žiži događanja nastoje na ovaj način pokazati svoje političko uvjerenje. To je po meni, krajnje žalosno«, zaključuje *Kuntić*.

Dva puta srušeni Matija Gubec u Tavankutu

će na taj način pokazati privrženost ovoj ili onoj opciji. Iskreno se nadam da nijedan spomenik u budućnosti neće doživjeti takvu sudbinu da se na njemu bilo tko izživljava iz bilo kojih političkih razloga«. O incidentu u Somboru *Kalman Kuntić*, koji je inače i predsjednik Odbora za međunacionalne odnose Skupštine Vojvodine, kaže:

»Zaista ne mogu shvatiti da bilo tko postizborno vrijeme doživljava tako da treba iskaliti svoj bijes ili slavlje na način da simbolički, napadom na nečiju imovinu, pokazuje što misli o nekoj drugoj naciji ili nekoj drugoj političkoj opciji. Nadam se da ćemo u novije vrijeme biti u situaciji da svoje političke stavove izražavamo time što ćemo se jedni drugima suprotstaviti političkim programima, time što ćemo nastojati pokazati kako smo bolji od svojih rivala, a ne divljanjem. Time ne mislim da je bilo koja osoba koja se ozbiljno bavi poli-

INCIDENTIMA PROTIV HRVATA U SCG: O incidentima u Tavankutu i Somboru u priopćenju predsjednika HNV-a *mr. Josipa Ivanovića*, naslovljenom – »Incidenti usmjereni protiv Hrvata u SCG«, između ostalog stoji: »Ovi nemili događaji potresli su pripadnike hrvatske zajednice na ovim prostorima i ispunili zabrinutošću za dalji život i rad. Tim teže padaju ovi incidenti jer su počinjeni u vrijeme božićnih blagdana, koji sugeriraju vjeru, nadu, ufanje i ljubav.

U ime Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, i u svoje osobno ime izražavam najodlučnije ogorčenje zbog ovih događaja, od kojih se potonji podudara i s prvim neslužbenim izvješćima izbornih rezultata za parlamentarne izbore u Republici Srbiji. Poruka ovakvih čina podsjeća pripadnike hrvatske zajednice na teške dane proteklog rata i na vrijeme kada su Hrvati u ovoj zemlji tretirani kao neprijatelji

države u kojoj žive. Želimo vjerovati da su ta vremena prošla i da budućnost pripada europskim integracijama a ne daljim zaoštavanjima nacionalnih netrpeljivosti i sukoba.

Također u ime Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, i u svoje osobno ime pozivam sve ljude dobre volje da učine maksimalne napore da se sačuva mirni suživot ljudi svih nacionalnosti na ovim prostorima. Vojvodinu a naročito Suboticu odlikovali su svijetli primjeri suživota u svojoj šarolikosti multietničnosti, multikonfesijsnosti i multikulturalnosti. Vojvodina mora čuvati i njegovati ove vrijednosti kao svoje komparativne prednosti u bogatstvu različitosti.

VANDALIZAM I DALJE NA SCENI U VOJVODINI: Ovako naslovljenim priopćenjem, istim nemilim povodima, oglasio se i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*:

»Želja srpskog naroda je da na vlast dođu radikali, politička opcija koja je nažalost puna praznih obećanja i lažnog patriotizma. Volja naroda se mora poštivati i ja na to nemam komentar. Ali, atmosfera koja je stvarana oko spomenute političke stranke i njena pobjeda na izborima stvorila je klimu otvaranja ventila zavedenih i obmanutih pojedinaca, koji bez ikakve kontrole vrše pritisak, silu, zastrašivanje i prijetnje svima onima, koji nisu isti kao oni.

Rušenje spomenika u Tavankutu nije djelo huliganstva, jer se lako mogu povezati i drugi slični događaji i na drugim mjestima u Vojvodini. To upućuje na organizirani istup pripadnika opcije prožete govorom mržnje. Hrvati su nesporno meta zastrašivanja i prijetnji. Mislio sam da su takvi čini stvar prošlosti, povijesti i da se neće nikada više događati. Nažalost u Republici Srbiji sve je moguće. Policija nije otkrila počinitelje, a Tavankut je tako malo mjesto. Zar to nije indikativno za vrijeme u kojem živimo? Organi gonjenja moraju otkriti počinitelje klasičnog zastrašivanja i zaštititi sve one koji su ugroženi, pa to je njihova obveza.

Hrvati u Vojvodini se neće uplašiti i zastrašiti, nego će koristiti sva demokratska sredstva kako bi očuvali svoj identitet i svoja prava koja im pripadaju po europskim standardima.

Osudujem vandalizam koji se pojavljuje u javnosti i tražim od organa vlasti zaštitu od agresivnih ispada prema Hrvatima, koji se u Vojvodini sve češće događaju, stoji u priopćenju predsjednika IO HNV-a *Laze Vojnića Hajduka*.

INCIDENTE OSUDIO I DSHV: »Demokratski savez Hrvata u Vojvodini s ogorčenjem je primio vijest o rušenju spomenika Matije Gupca u Tavankutu, te tražimo da policija odmah otkrije počinitelje, jer je već jasno kako se ovdje radi o pokušaju rušenja dobrih međunacionalnih odnosa, a neotkrivanje počinitelja može dati povoda da se to i dalje nekažnjeno čini, kao što je već bilo više puta u proteklih 13 godina. Isto tako, noć uoči izbora u Somboru na zgradi Hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Vladimir Nazor«, koja se nalazi u najužem centru grada, razbijena su dva prozora, i to jedino na ovoj zgradi što se također može protumačiti kao pokušaj rušenja dobrih međunacionalnih odnosa u tom gradu«, stoji između ostalog u priopćenju za javnost što ga je potpisao v. d. predsjednika DSHV-a *Petar Kuntić*.

A PORUKA JE?...: Sve ovo ne bi imalo takvog odjeka u javnosti i simbolike u hrvatskoj zajednici da se slabije pamti, i da se posljednjih 13 godina na ovim prostorima nije događalo baš ono što jest. Pamte Hrvati, a izgleda da nisu zaboravili ni oni drugi... Očigledno, recepti sačuvani...

Zar nije čudno da u Somboru istom prigodom nije razbijen ni jedan prozor na nekoj drugoj zgradi, a niti je u subotičkoj općini srušen još neki spomenik? A zašto i bi, kad su i samo ove dvije poruke bile dovoljno čitke... Bar za Hrvate... No, s namjerom da to bude zasigurno dobro shvaćeno, poslije dizanja statue Matije Gupca, netko ga je ponovno srušio u novogodišnjoj večeri, pa ga je policija ponovno digla.

Spram svega ovoga, beznačajno izgledaju oštećenja na automobilima mladih koji su se za Božić okupili u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« u Subotici da tradicionalno proslave božićne blagdan uz zvuke tamburaša... Drugi dan Božića osvanuo im je s četiri ćirilčna S, dobro urezanim na automobilima, valjda da ih podsjetu gdje žive... Možda je i to slučajno...

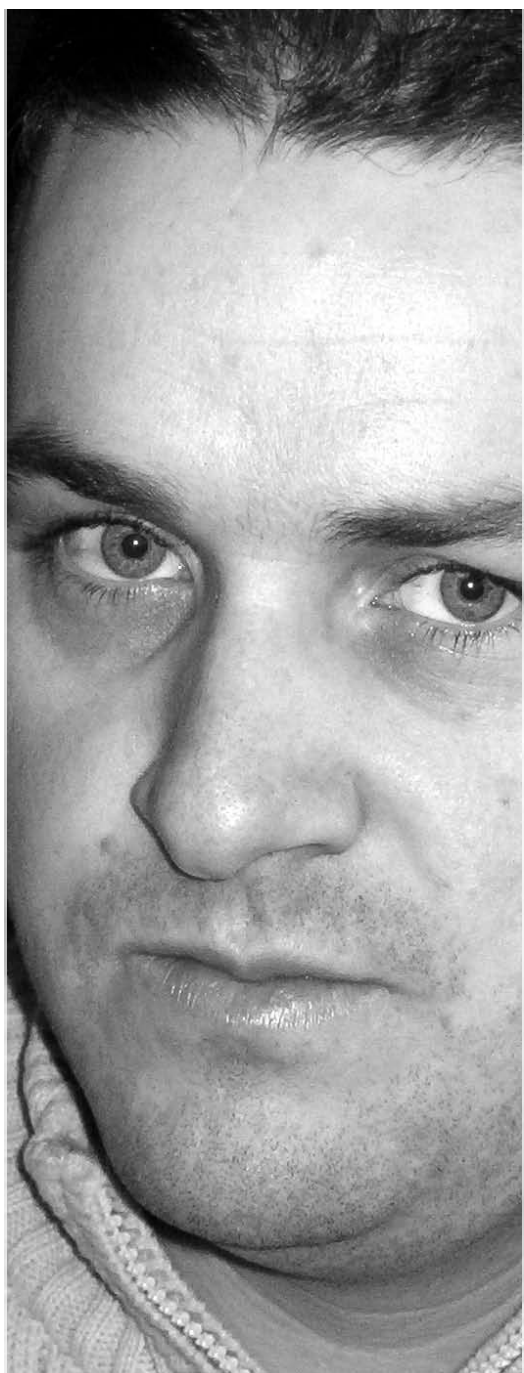
Sve u svemu, prve sate i dane pobjede radikala u Srbiji jedini Hrvatski dom u Somboru dočekao je »otvoreno«, Matija Gubec »poklonjen« do zemlje, a kip Isusa »ležeći« na bačkoj njivi uz razbijen križ...

Pere Ištvančić, glazbenik i voditelj orkestra u Ansamblu narodnih plesova i pjesama »Lado« iz Zagreba

Etno glazba čuva našu kulturu

Jako bih volio dovesti »Lado« u Vojvodinu, Suboticu, jer ovdje još nikada nisu bili, a vjerujem kako bi to i ovdašnja publika željela * Možda najveća zasluga u mojoj glazbenoj karijeri pripada Stipanu Jaramazoviću Na ovim područjima narodna glazba bunjevačkih Hrvata nije dovoljno eksploatirana, mislim pri tome na tamburaški zvuk

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Ansambl »Lado« jedini je profesionalni ansambl koji sakuplja, obrađuje i izvodi hrvatske narodne plesove i glazbu. Ove godine osvojili su nagradu Porin za najbolji album i najbolju izvedbu folklorne glazbe, »Na zelenom travniku«, te za najbolji album duhovne glazbe »Raspelo«, te nagradu Orlando, prvi put dodijeljenu izvođaču tradicijske glazbe. Gostovali su diljem Hrvatske, održali vokalne koncerte u katedralama Dalmacije, na jadranskoj turneji od Krka do Dubrovnika. »Lado« je prošle godine sudjelovao i na otvorenju najvećeg svjetskog turističkog sajma (ITB) u Berlinu, a nastupali su i na Hrvatskoj gala večeri u Parizu, zatim u Istanbulu, Bursi, Sarajevu...

Od veljače 2003. godine na dužnosti voditelja orkestra u »Ladu« nalazi se Pere Ištvančić, rođeni Tavankućanin s prebivalištem u Zagrebu. Tijekom božićnih praznika Ištvančić je posjetio redakciju »Hrvatske riječi«.

HR: Što je zapravo Ansambl »Lado« i s kojim programima se predstavlja publici?

Ansambl »Lado« je došao na svijet potkraj davne 1949. godine, pod imenom Državni zbor narodnih plesova i pjesama, da bi nekoliko godina kasnije dobio današnje ime. Osnivači Ansambla »Lado« bili su Zvonimir Ljevaković, kao umjetnički ravnatelj i plodan koreograf i Ines Ivanišević, kao prva direktorica. Danas je Ansambl »Lado« jedini profesionalni ansambl čiji je zadatak sakupljanje, obrađivanje i izvođenje hrvatskih narodnih plesova i glazbe, uz to što »Lado« izvodi i svoje kompozicije. Ansambl »Lado« čini šezdeset ljudi od kojih su četrdeset i petoro plesači, petnaestoro su muzičari, dok ostali članovi spadaju u administraciju i menadžment.

HR: Kako izgleda repertoar »Lado«?

Prvenstveno izvodimo hrvatske pjesme i plesove, što znači baštinu koja potječe iz Zagorja, Prigorja, Međimurja, Posavine, pa do svih zanimljivih dijelova hrvatske narodne plesne i glazbene kulture koji su interesantni za interpretaciju, pa su tako i bunjevački plesovi već godinama na repertoaru »Lada«. Bunjevački plesovi su se već izvodili kada sam došao u Ansambl, a posebno mi je zadovoljstvo kada tu točku izvodimo izvan Hrvatske i kada ta točka doživi velike ovacije. Onda sam veoma radostan, jer atraktivan ples i glazba iskazuju svu ljepotu kulture bunjevačkih Hrvata.

HR: Odakle potječe i što znači riječ lado, kojom je nazvan Ansambl u kojem svirate i vodite orkestar?

Lado je arhaična hrvatska riječ koja se koristi u sjevernim hrvatskim napjevima, a sinonim je za riječi drag, veseo i mio.

HR: Što je sve radio Ansambl »Lado« minule godine?

Gostovali smo diljem Hrvatske. Održani su vokalni koncerti u katedralama Dalmacije, bili smo na jadranskoj turneji od Krka do Dubrovnika, a imali smo i Božićnu turneju. Početkom ožujka »Lado« je, uz druge hrvatske umjetnike, sudjelovao na otvorenju najvećeg svjetskog turističkog sajma ITB u Berlinu. »Lado« je gostovao u Istanbulu, Parizu i Sarajevu. Minule godine »Lado« je osvojio i prestižne nagrade: Nagradu Porin za najbolji album i najbolju izvedbu folklorne glazbe, »Na zelenom travniku«, te za najbolji album duhovne glazbe »Raspelo« i nagradu Orlando, prvi put dodijeljenu izvođaču tradicijske glazbe, a koju Hrvatska radiotelevizija dodjeljuje za najuspješniji koncert festivalske sezone za 2003. godinu. »Lado« je u kolovozu održao u atriju Kneževa dvora u Dubrovniku zaista izuzetan koncert, dosegnuvši nadahnutim programom sakralnog sadržaja, pod vodstvom Joška Čalete i Dražena Kurilovčana, iznimnu izvođačku razinu. U suradnji s HRT-om »Lado« je snimio dvije

televizijske emisije korizmenih običaja, »Hodi, duša« i »Veseli se, o Marija«, a snimljen je i album dalmatinskih božićnih pjesama i kolendi »Preveliku radost navišćujem Vama«. Minule godine Ansambl »Lado« je svojim nastupom otvorio Barokne večeri u Varaždinu, a u listopadu »Lado« je pokrenuo Studio za tradicijska glazbala. Tu glazbenu radionicu vodi *Stjepan Večković* i ona okuplja sve zaljubljenike u hrvatska tradicijska glazbala koji žele naučiti svirati, ali i izraditi narodni instrument. Također je cilj radionice da se svirači tradicijskih glazbala postupno priključe tamburaškom mješovitom orkestru za zajedničko muziciranje.

HR: Koje bi turneje izdvojili od brojnih gostovanja »Lada« tijekom proteklih godina?

Od kada sam u Ansamblu, po atraktivnosti bih izdvojio gostovanja u Indiji, Južnoj i Sjevernoj Americi, kao i gostovanje u Rusiji. Bili smo skoro svugdje u Europi, a posjetili smo i Makedoniju i Albaniju. Na koncu minule godine u ciklusu Božićnih koncerata imali smo nastup u Kotoru u Katedrali svetog Trifuna. Publika svugdje prepoznaje ljubav koju izražavamo kroz plesove i pjesme, a kada se osjećaji prezentiraju na plesni i pjevni način, publika to uvijek zna prepoznati, osjetiti i nagraditi.

HR: Ima li u planu ansambl »Lado« gostovanje u Vojvodini?

Jako bih volio dovesti »Lado« u Vojvodinu, Suboticu, jer ovdje još nikada nisu bili, a vjerujem kako bi to i ovdasnja publika željela. Na žalost za takvo što još nema konkretnih

planova i dogovora, a što se tiče planova u svezi gostovanja u inozemstvu, za ovu godinu spremamo program turneje po Australiji, a to gostovanje nam je veoma važno, jer otvara vrata »Ladu« prema cijeloj Aziji.

HR: Posjećujete li Suboticu i kakve Vas uspomene vezuju za zavičaj?

Suboticu sam od 2000. godine počeo iznova redovito posjećivati, jer pokraj obiteljskih veza, za zavičaj me vezuju lijepe uspomene. Možda najveća zasluga u mojoj glazbenoj karijeri pripada *Stipanu Jaramazoviću* koji me je naučio svirati tamburu i otvorio putove saznanja o bunjevačkoj, kao i uopće o glazbi cijelog svijeta. Subotički tamburaški orkestar je svirao i svira još i sada djela vrhunskih skladatelja i na taj način sam dobio osnovu i inspiraciju za svoje daljnje obrazovanje i glazbeno sazrijevanje. *Stipan Jaramazović* je veliki pedagog, teoretičar i glazbenik. Veoma mi je drago što je uspio Subotički tamburaški orkestar održati u funkciji tijekom njegova dugog postojanja.

HR: Radite li i na nekim drugim glazbenim projektima, osim glazbenih aktivnosti vezanih za »Lado«.

U svoje slobodno vrijeme bavim se komponiranjem i aranžiranjem. Komponiranjem sam se počeo baviti posve slučajno, zahvaljujući mom bratu *Branku Ištvančiću*, koji me je angažirao da napravim glazbu za njegov dokumentarni film »Plašitelj kormorana«. Rad na tom projektu otvorio mi je putove prakse kada se glazba sklada u namjenske svrhe, u mom slučaju za film. Komponirao sam glazbu za još neke Brankove dokumen-

tarne filmove i tako sam polako s glazbom ušao u svijet filma. Napravio sam glazbu za više od deset dokumentarnih filmova. Osim s Brankom, surađivao sam još s redateljima *Silviom Mirošničnikom*, *Gordanom Stojićem* i *Mirom Brankovićem*. Zavolio sam komponiranje i uvidio kako se i na tom polju mogu dobro izraziti.

HR: Kakva je razlika između glazbe koju komponirate i one koju izvodite s Ansamblom »Lado«?

Glazba koju komponiram je potpuno drugačija od one s kojom se bavim u Ansamblu »Lado«. U Ansamblu sviram narodne plesove i pjesme, dok komponiranjem svoju inspiraciju izražavam u jednom drugom obliku. U filmovima glazba ima prateću ulogu. Na početku moga rada na komponiranju za film moja glazba se sastojala od pratećih sintetiziranih tonova, ali tijekom takve glazbene prakse koristio sam sve širi opseg tonova koje sam odabirao putem tehničkih mogućnosti, a kojima sam se mogao približiti onom svijetu istine koji želim izraziti. Koristim sintetizirane zvukove semplera klavijatura i pomoću računala uspijevam iskoristiti tehničke mogućnosti koje me glazbeno zadovoljavaju.

HR: Na kojem glazbenom projektu ovih dana radite?

Koncem minule godine počeo sam stvarati glazbu inspiriran knjigom poezije *Tomislava Žigmanova* »Bunjevački blues«, koja će se kao izdanje na kompakt disku uklopiti u cjelokupan verbalni i zvučni projekt »Bunjevački blues«. To je opet drugačija glazba od one koju stvaram za film, jer se temelji na motivima bunjevačke glazbene baštine koju

Tavankućanin na čelu »Lada«

Pere Ištvančić rođen je 1975. godine u Tavankutu. Srednju muzičku školu pohađao je u Subotici, a tamburu je svirao u HKUD »Matija Gubec« iz Tavankuta, kao i u Subotičkom tamburaškom orkestru pod ravnanjem *Stipana Jaramazovića*. Na Muzičku akademiju u Zagreb otišao je 1995. godine. Od 1997. godine bavi se sviranjem i komponiranjem u Ansamblu narodnih plesova i pjesama »Lado«, a u veljači minule godine preuzeo je dužnost voditelja orkestra u »Ladu«. Svira tambure, kontrabas, a na akademiji je učio i obilgatni (obvezni) klavir. Živi u Zagrebu s obitelji.

Porin u pravim rukama

Od sedamnaest kompaktnih ploča Ansambla »Lado«, ubrzano snimljenih posljednjih godina, šest ih je sakralne tematike. Vrijednost te diskografije je utoliko veća što su dva od tih šest sakralnih CD-a novostvorena oratorijska djela »Kalvarija« *Ljube Stišića* i »Telo Kristuševo« *Tomislava Uhlika*. Premda su se Sti-

pišić i Uhlik oslanjali na narodnu baštinu, ipak je riječ o autorskim djelima koje je suvereno izveo Ansambl »Lado«. Stoga i ne čudi što je jedini profesionalni folklorni ansambl u Hrvatskoj osvojio glazbene nagrade Porin. Nagrađeni su CD »Na zelenom travniku« s hrvatskim narodnim pjesmama, te zbirka korizmenih napjeva kajkavskih krajeva »Raspelo«. I samo na brajanje kompaktnih ploča Ansambla »Lado«, osobito onih sakralnih, jasno ukazuje da je riječ o ansamblu koji je odavno nadrastao njemu očito preuske folklorne okvire. Ansambl »Lado« profilirao se kao nezaobilazni hrvatski zborni ansambl, koji ne pjeva samo tradicionalne ili samo obrade tradicionalnih pjesama, nego i novoskladane pjesme kojima je tradicija bila samo početni impuls i nadahnuće.

sam godinama crpio i akumulirao dok sam svirao s tamburaškim orkestrima i bio u dodiru s načinom življenja u mom zavičaju. Glazba koju stvaram u sklopu projekta »Bunjevački blues« zasniva se na poznatim plesovima i pjesmama bunjevačkih Hrvata, s kombinacijom udaraljki i sintetiziranih zvukova. Nastojim stvoriti novu i svježiju formu, stilizacijom utjecaja izvorne glazbe koja neće odudarati od glazbene baštine, što mi je najvažnije. Književno pismo Tomislava Žigmanova je napisano ikavicom, a kod mene je jezik tambura, koja u svojoj glazbenoj priči ima zavičajnu osnovu.

HR: Je li Vaš rad na komponiranju glazbe u sklopu projekta »Bunjevački blues« sukladan danas veoma popularnom etno-trendu ili onome što se zove 'world music'?

Zaista postoji jako velik interes za etno-glazbu svugdje u svijetu, pa tako i u Hrvatskoj postoji više bandova koji se bave takvim načinom interpretiranja ili komponiranja koje se zasniva na glazbenoj baštini narodnih pjesama i plesova. Smatram kako takvim načinom rada ti bandovi obogaćuju svoju etno-glazbu novim vrstama interpretacije, izražavajući glazbene korijene u jednom posve slobodnom obliku. Tradicijska se glazba mijenja svakom novom izvedbom, a u sklopu tih izvedbi neminovno se zrcale i tragovi aktualnog vremena. Za glazbu koju komponiram u sklopu projekta »Bunjevački blues« može se reći da spada u etno-stil ili glazbu, ali uz poštivanje i inspiraciju bačkim folklornim idiomom, želim stvoriti načinom interpretacije autohtonu glazbu koju autorski stiliziram radi postizanja vlastite fizionomije te glazbe koju komponiram.

HR: Treba li i može li se više uraditi na promoviranju glazbe bunjevačkih Hrvata?

Na ovim područjima narodna glazba bunjevačkih Hrvata nije dovoljno eksploatirana, mislim pri tome na tamburaški zvuk. Treba reći kako veliku zaslugu za promoviranje hrvatske glazbe sada ima »Festival bunjevačkih pisama«, koji održava ravnotežu između prošlosti i sadašnjosti. U svemu tome je bitno jednom rukom zgrabiti segmente i elemente iz budućnosti, a cijelim tijelom ostati utemeljen u zavičajnoj glazbi. Mladim ljudima je uvijek potrebno glazbeno osvježanje što ga može kvalitetom i stilom donijeti zvuk zavičajne etno-glazbe, a čime će se ujedno očuvati i naša kultura. Sigurno bi bački glazbeni folklor bunjevačkih Hrvata trebalo što više promovirati svijetu, jer se nemamo čega stidjeti. U duhu bunjevačkih glazbenih motiva sadržan je točan odraz nas sviju i života u ovom podneblju, a svijet bi to znao prepoznati i nagraditi. U to sam uvjeren, jer govorim iz iskustva koje sam stekao nastupajući s Ansambлом »Lado«.

Đorđe Subotić, predsjednik Odbora za informiranje Skupštine Vojvodine

Mediji izvan nacionalnih vijeća – do daljnjeg

Osnivačka prava manjinskih listova i dalje pod znakom pitanja

Prijedlog o prijenosu osnivačkih prava medija na jezicima manjina skinut je krajem prošle godine s dnevnoga reda Izvršnog vijeća Skupštine Vojvodine. Za komentar o tome zamolili smo Đorđa Subotića, predsjednika Odbora za informiranje u Skupštini Vojvodine:

»Mislim da je to racionalna i mudra odluka, s obzirom na činjenicu da ima vremena za njenu realizaciju, jer je travanj 2005. godine posljednji rok. No, ono što je meni posebno važno i značajno jest da se republičko Ministarstvo za kulturu i medije odredilo prema tom pitanju, te priopćilo kako u svezi s tim ima niz dilema, te da ne treba ubrzavati proces, odnosno, da treba još malo sačekati. To je upravo ono što sam ja, odnosno što je Odbor za informiranje predlagao kada se o tome razgovaralo. Bilo bi dobro sačekati novi ustav, koji će, pretpostavljam, biti donijet tijekom 2004. godine, a nakon toga trebalo bi pristupiti privatizaciji medija«, smatra Subotić.

»Najlošija varijanta u svemu tome, po mom osobnom uvjerenju, je opcija s nacionalnim vijećima.

Za rješenje statusa manjinskih medija postoji nekoliko varijanti. Jedna od njih je privatizacija, što je izuzetno dobro. Međutim, kada govorimo o privatizaciji, mora se imati na umu kako u tom procesu svoj dio moraju imati i uposlenici, kao i bivši uposlenici, i to najmanje 30 posto.

Đorđe Subotić

Bilo bi veoma uputno da i oni sudjeluju u toj privatizaciji, jer bi onda taj list osigurao ono što mu je inače funkcija po statutu Autonomne Pokrajine Vojvodine – obavještanje, odnosno informiranje na jezicima nacionalnih zajednica koji su u službenoj uporabi u Vojvodini.

Druga opcija je da se prenesu osnivačka prava na nekoliko općina koje, po novom Zakonu o javnom informiranju, mogu biti osnivači javnih glasila. Dakle, tamo gdje živi određena nacionalna manjina – na primjer u Subotici, Kanjiži, Senti, Adi, Malom Idošu (ispričavam se ako sam nekoga izostavio) – trebaju imati mogućnost za osnivanje svojih javnih glasila.

Ukoliko pak budemo išli na opciju prijenosa osnivačkih prava na nacionalna vijeća, mislim da je to najlošije rješenje, i to iz nekoliko razloga. Najprije, tada ćemo

nedvojbeno imati jednopartijske listove. Jasno je da po novom Zakonu o javnom informiranju partija i država ne mogu biti osnivači medija. A vijeća su osnovana statutom, dakle, zakonom, ona su zakonska odredba, i prema tome dio su države. A, ukoliko budemo to uradili, prenijeli osnivačka prava na njih, mi nećemo napraviti nikakav pomak.

Drugo, vijeća su uglavnom jednopartijska, i onda se dakle medij predaje u ruke jednoj partiji. Imamo konkretne primjere kod »Magyar szó« i »Hét napa«, gdje Savez vođovanskih Mađara ima 96 procenata u vijeću. Mi time, dakle, prenosimo osnivačka prava na teren politike.

Mislim da je također bitno spomenuti da oni koji to predlažu – da nacionalna vijeća preuzmu osnivačka prava – dobro znaju da se osnivačka prava mogu preuzeti samo do travnja 2005. godine, odnosno da ta odluka važi samo do tada, te da će se onda informativne kuće privatizirati.

Osobno, mislim da će u svim situacijama manjinski listovi biti privatizirani za bagatelu.

Zato treba sačekati, jer postoji još jedna mogućnost, a to je da se promijeni zakon. Dakle, insistirati na promjeni Zakona Republike Srbije, u kojem bi u tom dijelu Skupština Vojvodine, ili određena regija, mogli biti osnivači.

V. L.

Razgovor čelnika HNV-a o strategiji rada u sljedećem periodu

Zadaće čekaju

U subotu 3. siječnja 2004. godine Uredu Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine razgovarano je o strategiji rada ovog najvišeg predstavničkog tijela Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. U razgovoru su sudjelovali predsjednik Vijeća mr. sc.

Josip Ivanović, predsjednik Izvršnog odbora Vijeća Lazo Vojnić Hajduk i predsjednik E-vlade Vijeća Zoran Vojnić Tunić.

Na tom sastanku, kako stoji na službenom sajtu HNV-a, potaknuta su sljedeća

područja: institucionalizacija rada HNV-a, zadaće na području informiranja, obrazovanja, kulture, uporabe hrvatskog jezika, te zadaće na području gospodarstva.

Na svim navedenim područjima, stoji da-lje u priopćenju, čekaju preogromne zadaće kako na sve članove Vijeća, tako i na sve ljude koji su spremni uključiti se u rad na izgradnji institucija koje će biti instrumenti ostvarivanja zakonom zagarantiranih prava hrvatske manjine, od Subotice do Janjeva i Boke Kotorske.

Mr. sc. Josip Ivanović Božićna čestitka pravoslavnoj braći

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća svim vjernicima koji Božić slave po julijanskom kalendaru predsjednik HNV-a mr. Josip Ivanović čestitao je Božić i poželio obilje milosti i radosti, blagostanja i ljubavi.

Dodjela pomoći učenicima i studentima

SOMBOR - Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić« iz Subotice je 27. prosinca u prostorijama Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« u Somboru na osnovu natječaja za dodjelu pomoći učenicima i studentima dodijelilo jednokratnu pomoć učenicima u iznosu od 2.000 dinara, a studentima u iznosu od 3.000 dinara.

Pomoć su dodijelili članovi Upravnog odbora Društva za pomoć učenicima »Bela Gabrić« gospodin Janoš Raduka i gospodin Stipan Pe-

kanović. Prema njihovim riječima na natječaj se javio 101 učenik i student s područja Somborske općine, kao i mjesta koja njoj gravitiraju, ali su uslove ispunili 14 studenata i 29 učenika. Osnovni uvjeti za dodjelu pomoći bili su materijalno stanje obitelji učenika, kao i aktivnost u zajednici s ciljem njegovanja nacionalnog identiteta hrvatske nacionalne manjine.

Ovo je treći put da se ovakva vrsta jednokratne pomoći dodjeljuje učenicima i studentima, a želja Hrvatskog društva za pomoć učenicima »Bela Gabrić« je da se ova praksa nastavi i u buduću, što u najvećoj mjeri zavisi od donatora koji su do sada bili iz Italije, Hrvatske i Subotice.

Aleksandar Forgić

Predstavljamo članove HNV-a

Zajednički lakše do cilja

Lista DSHV-a zapostavljena je preglasavanjem (Josip Gabrić) * Vidljivo je postojanje dobre volje za nadvladavanjem postojećeg stanja (Slavko Benčik) * Na nama je velika odgovornost (Josip Pekanović)

JOSIP GABRIĆ - rođen je u Subotici 1930. godine. Pučku školu i gimnaziju završio je u Subotici, a diplomirao je na Pravnom fakultetu u Beogradu. Radio je kao pravni referent u poduzeću, zatim kao sudac Općinskog suda u Subotici, a potom kao tajnik SO Subotica, a to je u tadašnjem sustavu značilo biti i rukovodilac u izvršnoj vlasti. Na ovoj dužnosti radio je sedam godina, nakon čega je zbog političkih prilika morao otići u advokaturu.

Josip Gabrić

Za ime Josipa Gabrića vezani su veliki sportski uspjesi u stolnom tenisu širom zemlje i u mnogim zemljama svijeta. Sudjelovao je na četiri svjetska prvenstva, pobjednik je međunarodnih prvenstava Belgije i Rumunjske i Internacionalnog turnira u Sofiji. Na domaćoj sceni osvojio je 13 titula državnog prvaka Jugoslavije u raznim kombinacijama, a za državni tim nastupio je 21 put. Najveći uspjeh mu je brončana medalja na Svjetskom prvenstvu i za taj uspjeh proglašen je zaslužnim sportašem Jugoslavije. Nosilac je i više drugih sportskih priznanja. Oženjen je i ima sina koji radi u Njemačkoj kao teniski trener, i jednu unuku.

»Osnivač sam DSHV-a i momentalno sam potpredsjednik stranke. U svom radu posebno sam se zalagao za kulturnu auto-

miju Hrvata u Vojvodini, za donošenje Zakona o manjinama, a u skladu s tim i za osnivanje nacionalnih vijeća. Kada smo u svemu tome donekle uspjeli i kada smo mislili kako će sve krenuti u pravcu zauzimanja mjesta koje nam pripada, došao sam do zaključka da je sve to stalo. Odredbe Zakona se ne sprovode u djelo. Hrvatsko nacionalno vijeće skoro se godinu dana uopće nije sastajalo.

Uzroke ovakvog rada vidim na samom početku rada Vijeća. Naime, poznato je kako su postojale dvije liste i kako nije prihvaćen prijedlog da se oformi komisija za izradu Statuta, nego je prihvaćen predloženi Statut u čijoj izradi nije sudjelovao niti jedan član s liste DSHV-a. Statut je prihvaćen većinom glasova, i to glasova s liste A, iako se zna da je Statut temeljni akt Vijeća, te se kao takav donosi konsenzusom, ili barem dvotrećinskom većinom. Na ovaj način je lista DSHV-a zapostavljena preglasavanjem, što je potpuno nelegitimno. Zapostavljeni su ne samo vijećnici DSHV-a, to jest lista B, a što je 44 posto članova Vijeća, nego na taj način i 8.000 Hrvata koji su dali svoj potpis za elektore. Svi članci u Vijeću su izabrani isključivo s liste A. Statut je trebalo donijeti u skladu s intencijama Zakona i pravnih pravila, te legitimnosti.

U skladu s proporcionalnim sustavom obje liste su trebale biti zastupljene u svim tijelima Vijeća. Smatram da se Vijeće trebalo opredijeliti za kolektivnog predsjednika od 5 članova, zbog toga što bi u našim uvjetima kolektivni predsjednik mogao više učiniti nego pojedinac. Hrvatska zajednica, kako bi dostigla razinu drugih manjinskih zajednica, mora mnogo toga uraditi. Dvije hrvatske stranke su dogovorno zajedno nastupale u predizbornim aktivnostima i taj rad će se i nastaviti, a očekujem i sjedinjenje dvije hrvatske stranke. Taj proces se treba odraziti i u Nacionalnom vijeću. Očekujem da će se promijeniti izborni zakon i da će biti prihvaćena pozitivna diskriminacija, i da ćemo izravno birati našeg predstavnika u Skupštinu Srbije.

Na proteklim izborima naša Koalicija nije prešla cenzus, no, prema dobijenim informacijama u svim mjestima u kojima žive Hrvati, imali smo dobre rezultate i takav pristup će sigurno imati svoje rezultate na dolazećim pokrajinskim i lokalnim izborima.

SLAVKO BENČIK – rođen je 1971. godine u Subotici. Završio je Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu, profesor je kemije. Trenutno je na postdiplomskim studijama na matičnom fakultetu. Zaposlen u Osnovnoj školi »Matija Gubec« u Tavankutu. Živi u Tavankutu od rođenja. Oženjen, otac trogodišnjeg sina. Predsjednik je Skupštine mjesne zajednice Tavankut. Dugogodišnji član HKPD »Matija Gubec« i član Predsjedništva ovog društva. Član je DSHV.

Slavko Benčik

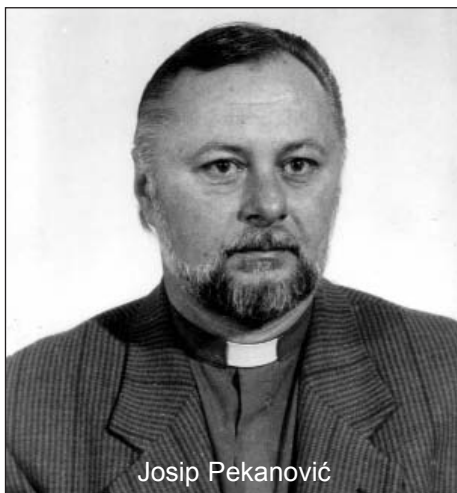
»U dosadašnjim izjavama vijećnika vidljiva su dva jasna stava vijećnika s jedne i druge liste, i ne bih se želio vraćati na taj period koji je za nama, kada praktično nije bilo aktivnog sudjelovanja vijećnika s naše liste.

U sjenci promjena kako u stranci tako i okruženju nadam se da će se suradnja u Vijeću aktivirati za dobrobit cijele zajednice. Vijeće ima svoje jasne oblasti djelovanja, kultura, informiranje, obrazovanje i upotreba jezika koji su od izuzetnog značaja za očuvanje identiteta Hrvata na ovim prosto-

rima, i zbog navedenih razloga moramo svi zajedno surađivati i svatko treba dati svoj doprinos shodno mogućnostima. S obzirom da zbog visokog cenzusa nijedna stranka nacionalnih manjina sada nema svoje predstavnike u srbijanskom parlamentu nacionalna vijeća sada dobivaju još veću obvezu i odgovornost da izražavaju objektivne potrebe manjinskih zajednica spram države u kojoj živimo. Na nedavno održanom sastanku vijećnika subotičke regije vidljivo je bilo postojanje dobre volje za nadvladavanjem postojećeg stanja i stoga očekujem vidljivije rezultate rada Vijeća u ovoj godini.«

JOSIP PEKANOVIĆ – rođen je 1950. godine u Somboru. Osnovnu školu je završio u Somboru, klasičnu vjersku gimnaziju u Subotici, a studij filozofije, teologije i katehetike na rimskom sveučilištu Gregorijani i Salezijanumu. Po povratku sa studija djeluje kao kapelan u Bajmoku, zatim je župnik Župe sv. Križa u Somboru, a od 1990 godine župnik je Župe Presv. Trojstva u Somboru i dekan somborskog Dekanata. Profesor je katehetike na Teološko-katehetskom institutu subotičke Biskupije i profesor vjeronauka u somborskoj Gimnaziji i Medicinskoj školi.

Josip Pekaović

»Moram priznati da me kroz dosta dugo vrijeme nisu previše zanimala rasprave o ustroju nacionalnih vijeća. Ne zato što bih mislio kako ona nisu potrebna, nego više radi koncepcije koja je dosta dugo bila u opciji. Na kraju, pravila igre su ipak utvrđena i nije bilo druge nego dati se na posao. Prihvatanje kandidature za člana u Nacionalnom Vijeću motivirano je jasnom definicijom zadataka i područja kojima će se ono baviti i isto tako jasnim stavom da se ne radi o političkoj instituciji u užem smislu riječi. Ako imamo na umu da su u

pitanju oblasti kulture, uporabe jezika, informiranja i obrazovanja, vjerujem da nije sporno da je upravo ova mjesna Crkva i mnogi svećenici, dala značajan doprinos u očuvanju nacionalnog identiteta i bogate baštine bačkih Hrvata. Kroz mnoga desetljeća Crkva je ostala takoreći jedina institucija u kojoj se njegovao hrvatski jezik, a s povratkom vjeronauka u škole, on se i u njih vraća. Radosni smo što je danas više glasila na hrvatskom jeziku, ali je dobro prisjetiti se kako su i na tom području upravo svećenici kroz svoja skromna glasila (»Bačko klasje«, »Zvonik«, »Subotička Danica« itd.) čuvali hrvatsku riječ od zaborava i dio kulturune baštine od uništenja. Želja mi je da svojim skromnim iskustvom i osobnim zalaganjem zajedno sa svim drugim članovima HNV dadnem doprinos u svemu što se danas nameće kao imperativ trenutka u cilju poboljšanja položaja Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori.

Ono što držim da će biti težište interesa i angažmana u sljedećem periodu tiče se ponajviše somborske regije. Ona je karakteristična po relativno kompaktnim seoskim sredinama u nacionalnom smislu -Bački Monoštor, Bački Breg, Sonta – mješovitim sredinama – Svetozar Miletić, Čonoplja, Beždan, Stanišić itd. – i situacijom u samome gradu u kojemu su Hrvati znatna manjina. Svako od navedenih mjesta ima svoje specifične probleme i posebne želje i upravo potreba da ih se što bolje upozna i eventualno pomogne u iznalaženju rješenja otvara idealan prostor za dobru suradnju svih vijećnika s ovog područja. Neki koraci su već učinjeni. Osjeća se snažna potreba da se što veći broj ljudi uključi u ova nastojanja. Lakše će biti riješiti već spomute dileme – hrvatska odjeljenja ili samo hrvatski jezik kao fakultativni predmet. Koja rješenja ponuditi za gradsku sredinu u kojoj je veliki broj škola, još više razreda, a u svakom razredu samo poneki Hrvat? Kojim kulturnim sadržajima dati prednost?

Kako motivirati ljude da vole pisanu riječ, da osjećaju potrebu za pravom i objektivnom informacijom? Kako im dati do znanja kako im ništa od njihovih prava neće biti poklonjeno na »tacni«, da će se, naime, za sva morati boriti i izboriti.

Pitanja je još puno. Ljudi od nas očekuju konkretno odgovore. Dali su nam povjerenje. Na nama je velika odgovornost. Zajedničkim naporom lakše je do cilja.«

MILKA DINA DRAŠKOVIĆ – članica HNV-a s liste Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, kao kandidat sa 100 prikupljenih potpisa. Na službenom sajtu HNV-a o Draškovićevoj nema drugih podataka. Nakon što je dva puta, pismeno i usmjeno, zamoljena da dostavi osobne podatke i kratku izjavu o vlastitom viđenju funkcioniranja HNV-a, i nakon što je to obećala,

Milka Dina Drašković

gospođa Drašković u dogovorenom roku nije ispunila obećanje, pa nismo u mogućnosti čitateljima pružiti dodatne informacije. Milka Dina Drašković je dan poslije obostrano dogovorenog roka za dostavu podataka, posredno, preko tajnice DSHV-a, poručila kako obećanje nije u stanju ispuniti do kraja ožujka, iz zdravstvenih razloga. ■

 TippNet www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwera

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

Petrovaradin: Svim na Zemlji mir, veselje

Čarolija stoljećima stvarana

Božićni koncert, četvrti po redu, okupio je pjevačke zborove te dramske skupine mnogih srijemskih župa
Piše: Zdenko Samaržija

Kolažom igrokaza i pjesama pod nazivom Božićno vrijeme u pjesmi i riječi, koji se već četvrtu godinu održava u petrovaradinskoj crkvi svetoga Jurja, dovršeno je božićno slavlje u Srijemu. Srijemci su božićnu čaroliju pokazali u pravom svjetlu spajajući hrvatske tradicionalne božićne pjesme sa suvremenim igrokazima u izvođenju najmlađih. Pjevački zborovi, neki na visokoprofesionalnoj razini, poput zbora svete Cecilije Župe svetoga Dimitrija đakona i mučenika iz Srijemske Mitrovice, kao i oni zborovi s puno dobre volje, osvježili su sjećanja najstarijih posjetitelja izvođeci već pomalo zaboravljene božićne pjesme. Dakako, najmlađima su i posjetiteljima srednje dobi te pjesme zvučale pomalo čudno, arhaično, no i one su izmamile po koju suzu kao i božićne pjesme koje se posljednjih desetljeća ponajviše slušaju.

Osim zbora svete Cecilije, pod ravnanjem Ivana Cingelija te voditeljstvom redovnica s. Cecilije Tomkić te s. Hugoline Kovačević, iz mitrovačkoga kraja stigao je i zbor Župe svete Ane, mlade župe iz

Lačarka. Vrlo aktivni dirigent Cingeli uvježbao je i zbor odraslih kao i dječji zbor Župe svete Ane iz Lačarka.

Surčinsko je pjevanje splotom božićnih pjesama predstavio zbor župne crkve Presvetoga Trojstva, pod vodstvom Zlatana Vaude, dok je igrokaz Betlemaši, zapravo pravu malu scensku igru, izvela dramska skupina Župe svetoga Mihovila Arhandela iz Novoga Slankamena. Glumilo je, plesalo i pjevalo desetak dječaka i djevojčica. Prelijepe kostime sašile su njihove majke, koje su uz voditeljicu Mariju Fijalu najzaslužnije za ovu izvrsnu predstavu, kojom bi ta dramska skupina trebala održati »turneju« po srijemskim i bačkim župama. Izvrsnu su izvedbu imala oba zbora Župe Presvetoga Trojstva iz Srijemskih Karlovaca. I dječji zbor i zbor odraslih vodi Đurđica Gudelj. Golubinačku Župu svetoga Jurja Mučenika predstavio je zbor i orkestar mladih, koji su nekoliko božićnih pjesama izveli u suvremenom aranžmanu. Njih je uvježbao Goran Bodiš.

Petrovaradinske su župe bile najzastupljenije. Tamburaški ansambl Patoka sastavljen od petrovaradinskih zaljubljenika u glazbu, koji su članovi župnih zborova u svojim župama, izveo je nekoliko božićnih

pjesama. *Patar Pifat* je uvježbao zbor župne crkve svetoga Roka, dok je *Gordana Katić* iz iste župe pripremila nekoliko recitacija s najmlađima kao i dječji zbor. Profesor *Đuro Rajković* uvježbao je zbor župne crkve Uzvišenja svetoga križa, dok je zbor župne crkve svetoga Jurja Mučenika uvježbao velečasni *Ivica Čatić*.

Zahvalivši se organizatorima, pjevačima, glumcima i recitatorima, te njihovim ravnateljima kao i nazočnim svećenicima i redovnicama, biskup *Đuro Gašparović* je, vidno ganut priredbom, u nadahnutom kratkom govoru naznačio važnost pjesme u božićnom slavlju. Podsjetio je kako u 2004. godini obilježavamo 1700. godinu od mučeništva srijemskih kršćana, koje je umalo desetkovao progon za vrijeme cara Dioklecijana. Uputio je nazočne na letak koji je na ulazu crkve dijeljen posjetiteljima, a kojeg potpisuje *Marin Sraikić*, biskup đakovački i srijemski. I, na kraju, poželio da se o Božiću 2005. godine iznova nađemo na koncertu u Petrovaradinu.

Prava je živost nastala nakon službenoga programa. U društvenim prostorijama crkve svetoga Jurja Mučenika nekoliko je stotina gostiju, svećenika te učesnika programa, na poziv biskupa Gašparovića, nastavilo pjevati uz kuhano vino, čaj, kolače te (izvrzne) pogačice. Takva druženja, rekao nam je velečasni *Marko Kljaić*, župnik Župe svetoga Roka u Petrovaradinu, izvršni organizator koncerta koji bi mogao prerasti iz tradicionalnoga druženja u pravi srijemski božićni festival, prava su prigoda za upoznavanje običaja pojedinih župa, za izmjenu iskustava, stjecanja poznanstava, a posredno i širenja poslovnih veza i nacionalne svijesti. ■

Mons. Đuro Gašparović

Mjerenje vremena kroz povijest

Novogodišnja priča

Vrijeme ide, niti žuri niti kasni. Kalendar ga prati. Kad zakasni, požure ga. Zaustave, ako treba.

Piše: Antun Kolarević

Od Mezopotamije i Egipta do Rima, u staro doba godina je počinjala proljećem. Hebreji su »prekret godine« Roš Hašana, slavili u jesen, u sedmom mjesecu, Tišri: rujan/listopad. »Slavi blagdan berbe na koncu godine – na prekretu godine – kad s polja pokupiš plodove svoga truda« (Izl 23,16; 34,22). A prvi mjesec u godini bio je Nisan: ožujak/travanj.

Kada prevlada sunčeva svjetlost i toplina, jedni su odlazili u polje raditi. Drugi ratovati: »U početku sljedeće godine, u doba kad kraljevi izlaze u rat...« (2 Sam 11,1).

OLIMPIJSKA ERA: Godine su se uglavnom brojile po događajima u društvu ili prirodi: »... dvije godine prije potresa« (Am 1,1); po vladarima: »Četvrte godine svoga kraljevanja počeo je Salomon (963.-925.) graditi Dom Jahvin...« (1 Kr 6,1); »Devetnaeste godine kraljevanja Nabukodonozora...« (605.-562.); »Treće godine Kira (559.-525.) kralja perzijskoga...« (Dn 10,1). Papa Hadrijan I. (772.-795.) uveo je 781. godine računanje i po godini pontifikata.

S prvom olimpijadom 1. VII. 776. prije Krista, započela je olimpijska era-razdoblje. Rimska era osnivanjem grada Rima 21. IV. 753. godine prije Krista. Nabukodonozorova era osnivanjem Babilona 26. II. 747. godine prije Krista. Židovska era stvaranjem svijeta 7. X. 3760/1. godine prije Krista. I bizantska era počima stvaranjem svijeta u nedjelju 1. IX. 5508. godine prije Krista.

Promatranjem Mjesečevih mijena i Sunca odavno je ustanovljeno kako u prirodi sve biva po određenom redoslijedu. Mjesec za 354 dana, mjesečeva godina, 12 puta obiđe Zemlju. Svaki put za 29,5 dana. A Suncu za jedan (prividni) obilazak oko Zemlje treba 365 dana, sunčeva godina. Dugo je trebalo da se razlika od 11 dana između lunarne i solarne godine što više smanji.

U Babilonu je godina podijeljena na 12 mjeseci po 30 dana. I 5 slobodnih dana na kraju godine. Kombinacijom tih brojeva nastalo je i 360 stupnjeva i dioba na 60 minuta i 60 sekundi.

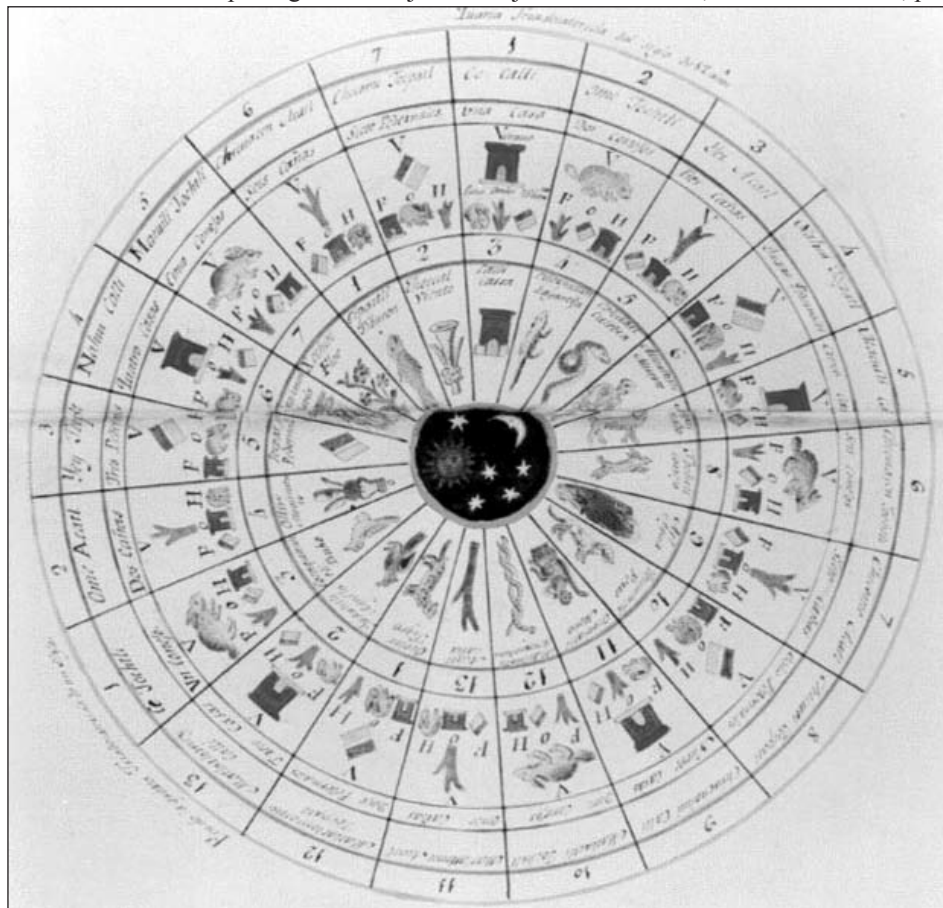
MJESEČEVA I SUNČEVA GODINA: Za usavršavanje kalendara važna su zapazanja nekadašnjih egipatskih svećenika.

Vrijeme od jedne do druge poplave rijeke Nil poklapa se sa sunčevom godinom – 365 dana. A porast Nila počinje s pojavom zvijezde Sirius (Sotis) 19. VII. Nakon četiri godine Sirius se javlja jedan dan prije nego su ga očekivali. Dakle sunčeva godina traje 365L dana. I već 238. godine prije Krista dodali su jedan dan svakoj četvrtoj godini.

Razlika između mjesečeve i sunčeve godine i dalje je ostala. Jer jedan mjesečev obilazak oko zemlje traje 29 dana, 12 sati, 44 minute i 2,98 sekunde, dakle više od 29 dana. A sunčeva tropska godina: vrijeme

otvaranja, buđenja prirode. Treći je mjesec bio posvećen staroitalskom bogu Maius, zaštitniku rasta bilja. Junius je nazvan po boginji Junoni, zaštitnici rimskih žena, Rima i rimske države. Zatim su se nizali mjeseci po broju: Peti=Quintilis, Šesti=Sex-tilis, Sedmi=Septem-ber, Osmi=Octo-ber, Deveti=Novem-ber, Deseti=Decem-ber. Četiri su mjeseca imala po 31 dan, a šest po 30. Ukupno 304 dana. I 61 dan bez imena.

LUNARNI KALENDAR: Kralj Numa Pompilius (715.-673. pr. Kr.) dodao je dva mjeseca: Jedanaesti, 31 dan: Januarius, po-

između dva uzastopna prolaza Sunca kroz proljetnu točku, traje 365 dana, 5 sati, 48 minuta i 46 sekundi, dakle manje od 365 i 6 sati.

Rimska, Romulova godina imala je 10 mjeseci i počinjala je 1. III. Martius, prvi mjesec bio je posvećen bogu rata Marsu (ocu Romula i Rema). Aprilis je mjesec

svećen bogu s dva lica Janusu, zaštitniku kućnih vrata. On gleda i pazi kako na one pred vratima, tako i na one u kući. I dvanaesti, Februarius, 29 dana, posvećen bogu Febusu. Foibos – »Sjajni«, grčki nadimak za Apolona koga su od Grka pod tim imenom preuzeli Etrušćani. Jedan je dan ostao izvan kalendara.

Kada je 510. godine prije Krista protjeran rimski kralj Tarkvinije, Rimska Republika uvela je lunarni kalendar po kojoj godina traje 354 ili 355 dana. Šest je mjeseci bilo po 31 dan, pet po 29 dana, a dvanaesti je mjesec imao 23 dana: $6 \times 31 + 5 \times 29 + 23 = 354$.

Razlika od 11 dana između lunarne i solarne godine dodavala se svake druge godine poslije 23. veljače. Umetnuti mjesec Marcenonius imao je 22, odnosno 23 dana. Prva godina ovog četverogodišnjeg ciklusa brojala je 354, druga 376, treća 354, četvrta 377 dana.

Godina je i dalje počinjala prvoga ožujka. Tek 153. godine prije Krista jedanaesti mjesec, siječanj, postao je prvi mjesec u godini.

RAZDIOBA VREMENA: Ponegdje se može pročitati navodni razlog zašto je

došlo do te promjene. Vojnici su odbili krenuti u rat dok ne proslave 1. III., početak godine. Tada su ih zapovjednici, posluživši se lukavstvom, zapitali: 'Zar ne znaju kako je Rim odlučio da se nova godina slavi osmi dan poslije proslave rođenja boga Sunca. (S vremenom je 1. III. postao »Dan uglednih gospođa = Dies matronalis«, a slavile su ga udane žene.)

Uz sve promjene razlika između kozmičkog vremena i kalendara, to jest razdiobe vremena, sve se više uvećavala. U prvome vijeku prije Krista ravnodnevnica je već poranila za 80 dana. Kada je Gaj Julije Cezar (100.-44.) osvojio svu vlast u prostranoj Rimskoj državi i postao doživotnim diktatorom, štošta je promijenio, pa i kalendar.

Po savjetu aleksandrijskog astronoma Sozigena i rimskog Flavijusa odredio je da se između studenog i prosinca 46. godine, umetne 67 dana. Najduža godina: 445 dana.

Sljedeća, 45. godina počela je s 1. siječnjem kao i dotada, a ravnodnevnica 25/26. ožujka. Godina ima 365 dana i šest sati. Tri godine imaju po 365, a svaka četvrta 366 dana. Šest mjeseci imaju po 31 dan, pet po 30 i jedan 29 dana, u prestupnoj 30, što je ubrzo promijenjeno.

NAZIVI DANA: Poslije ubojstva Cezara 15. III. 44. godine prije Krista na prijedlog Marka Antonija (82.-30.) peti mjesec, Quintilis, nazvan je Julius. A kada je 27. godine Senat dao Oktavijanu naslov Augustus, istim je imenom prozvan i šesti mjesec, Sextilis. Da bi taj mjesec s 30 dana bio jednak s Julom, dodali su mu jedan dan, oduzevši ga od veljače. Od tada sedam mjeseci imaju po 31 dan, četiri po 30 i jedan 28, u prestupnoj godini 29 dana.

Dani su nazvani: Calendae 1. dan svakog mjeseca. Nonae 7. Idae 15. u trećem, petom, sedmom i desetom mjesecu. A 5. i 13. u ostalim mjesecima. Zatim: Dan prije Kalenda, Nona, Ida, odnosno poslije. Preostali dani: »toliko i toliko dana prije K. N. I.« Tako se 24. II. datirao: »ante diem sextum Kalendas Martias«. U prestupnoj bi se godini 24. II. ponavljao: »ante diem bis sextum Kal. Mart.« Zato je prozvana »annus bissextilis«. (Sv. Matej do XX. stoljeća bio je 24. II., a do XV. stoljeća u prestupnoj godini 25. II.).

GREGORIJANSKI KALENDAR: Po Gregorijanskom kalendaru razlika sa sunčevom godinom svedena je na 26 sekundi. Razlika od jednog dana pojavit će

se tek za 3320 godina.

Prema kalendaru koji je razradio Omer Hajjam, arapski astronom iz XI. st. stoljeća, čitamo u literaturi, razlika od jednog dana pojavila bi se tek za 4500 godina.

Za kalendar Maja, Asteka, Inka, saznalo se tek u Novom vijeku. Po njihovom računu razlika bi se pojavila tek nakon 5000 godina. U jednih je ta godina imala 20 mjeseci po 18 dana i 5 bezimenih,

»nesretnih« dana, kada se postilo i prinisilo žrtve bogovima. U drugih je imala 13 mjeseci po 28 dana i 1 dan koga nema u kalendaru. Postojala je i »ritualna godina« od 260 dana, s 13 perioda po 20 dana. Svake 52. godine poklopile bi se te godine. Tada bi dodali 13 dana (zaostale prestupne godine) za kojih se obnavljalo hramove i slavilo.

SVEČANOSTI: Početak godine od najstarijih vremena, iako u razno doba godine, pratile su svečanosti, jedan ili više dana. I kršćanska tradicija poznaje razne početke nove godine.

Prvi siječanj, osmi dan od Božića, stil obrezanja. Upotrebljava se od 16. st. Službeno ga je uveo 1691. godine papa Inocent XII. (1691. -1700.).

Prvi ožujak, Mletački stil. U Veneciji se ovo starorimsko datiranje koristilo sve do pada Mletačke Republike 1797. godine.

Po stilu navještenja ili utjelovljenja godina je počinjala 25. ožujka. Dok se u Pizi računalo od godine Kristova rođenja (753. od osnutka Rima), u Firenzi, Engleskoj, Škotskoj i dijelovima Njemačke, od prve godine poslije Kristova rođenja (754. od osnutka Rima). Taj je način prestao isti dan i iste godine 1749. odnosno 1750. godine. Početak godine 1. rujna poznat je kao Bizantski stil.

U srednjem vijeku nova godina najčešće je počinjala 25. prosinca. Taj, Rimski stil ili stil rođenja, počinjao je: »Anno Domini«.

U krajevima gdje je nova godina počinjala s blagdanom Uskrsa, uskrсни stil, 35 je različitih početaka godine, jer Uskrs može biti od 22. III. do 25. IV. K tome, u Galiji nova godina počinjala je s uskrsnim ponedjeljkom.

U katoličkoj se liturgiji i danas na uskrsnu svijeću utiskuje tekuća godina. A narodi Istoka, iako se služe gregorijanskim kalendarom, obilježavaju i svoju nekadašnju novu godinu.

Nedostaci Julijanskog kalendara

Naziv 'kalendar' nastao je od Calendae i latinske riječi calo, sazivam. Koristila se za sazivanje skupštine. Istom riječi podsjećalo se pojedince da plate svoj dug, ispunе obveze... Odatle i naziv: 'calendae tristes' = 'žalosne kalende'.

I stari su Grci koristili sličnu riječ. Kako bi narod znao kada počinje novi mjesec u njihovom lunarno-solarnom kalendaru, prvi bi ga svećenik najavio: Kaleo!

Vremenom su se pokazali nedostaci Julijanskog kalendara. Po njemu godina traje 365 dana i 6 sati. A prividan prolaz Sunca kroz proljetnu točku ravnodnevica iznosi: 365 dana, 5 sati, 48 minuta i 46 sekundi. Za 128 godina taj višak od 11 minuta i 14 sekundi naraste na jedan dan.

U XVI. stoljeću za pape Grgura XIII. (1572. -1585.) razlika je bila 10 dana. Otežano je izračunavanje uskrsnog datuma. Na papin poziv odazvalo se više tada poznatih ljudi i sudjelovalo u pripremi reforme kalendara.

Na prijedlog Antonia i Luigia Giglia (Lilius) što treba učiniti, papa je 1582. godine odredio da se te godine izostavi 10 dana i odmah nakon 4. listopada bude 15. listopada. Tako je proljetna ravnodnevica prenesena s 11. na 21. ožujka, kako je to 325. godine odredio Nicejski sabor.

Prestupna je svaka četvrta godina, a stoljetna samo ona koja je djeljiva s 400 bez ostatka: 1600, 2000, 2200, ali ne i 1700, 1800, 1900, 2100, iako su djeljive s 4 ali ne i s 400. Od 400 godina 303 su proste, a 97 prestupne. Po Julijanskom kalendaru od 400 godina 300 je prostih, a 100 prestupnih.

Predstavljen prvi dječji podlistak na hrvatskom jeziku u Bačkoj

»Hrcko« među prijateljima

Hrvati su jedna od manjinskih zajednica koja je među posljednjima dočekala da joj se u Srbiji i Crnoj Gori prizna taj status. Korak po korak, zahvaljujući suvremenim težnjama i mladim ljudima, Hrvati nastoje sustići i ostvariti prava koja druge manjinske zajednice ostvaruju već desetljećima. Tako je konačno zaživio i »Hrcko«, prvi podlistak za djecu na hrvatskom jeziku kojemu je život udahnuła mlada suradnička ekipa pod okriljem NIU »Hrvatska riječ«.

Do sada je u Vojvodini izlazilo sedam dječjih i omladinskih novina – na mađarskom, rusinskom, rumunjskom, slovačkom – a tome se na Badnji dan, 24. prosinca 2003. godine pridružio i »Hrcko«, za sada namijenjen upravo onima koji su tek naučili čitati i pisati – djeci nižih razreda osnovne škole.

Na predstavljanju »Hrcka« 27. prosinca 2003. godine u subotičkoj Gradskoj kući okupili su se predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, prijatelji, suradnici, te najmlađi čitatelji prvog dječjeg časopisa na hrvatskom jeziku na ovim prostorima.

Tom prigodom direktor »Hrvatske riječi« Zvonimir Perušić istaknuo je kako NIU trenutačno nema osigurana sredstva od strane osnivača za izdavanje dječjeg časopisa, ali da će ih nastojati osigurati, te da bi u tom slučaju »Hrcko« i dalje bio podlistak koji bi izlazio najvjerojatnije jednom mjesečno.

Urednica »Hrcka« Ivana Petrekanić je govoreći o sadržaju podlistka rekla kako se u njemu nalaze teme iz različitih oblasti, da su primjerene uzrastu najmlađih čitatelja, te je pozvala sve zainteresirane na suradnju u korist kvalitetnijeg časopisa.

Član Izvršnog odbora Hrvatskog nacio-

»Hrckovi« prijatelji

nalnog vijeća Dujo Runje je rekao kako je dječji list značajan za svaku zajednicu, a za manjinsku osobito i tim više, jer, kako je rekao, školstvo na manjinskom jeziku ništa ne bi vrijedilo ako »Hrcko« ne uđe u obitelji i započne najprirodnije učenje materinjeg jezika u uzrastu kad se on najlakše uči, te će tako ovaj časopis jezik učiniti živim.

Predsjednik Izdavačkog savjeta »Hrvatske riječi« Tomislav Žigmanov istaknuo je da zajednica treba biti ponosna na »Hrcka«, jer je to proizvod koji je u hrvatskoj zajednici nedostajao, a spram tog proizvođa zajednica mora biti odgovorna, su-

radivati s njime i preplaćivati se na njega.

U razgovorima koji su uslijedili poslije uvodnih govora, okupljeni su iskazali svoje zadovoljstvo novim časopisom i ukazivali na njegov značaj u očuvanju hrvatskog identiteta na ovim prostorima.

U ovisnosti od financijskih sredstava ovisit će i dinamika izlaza »Hrcka«, te budući koncept lista. Postoji ideja da se on konceptualno proširi, kako bi se prilagodio i starijim uzrastima, odnosno djeci u višim razredima. Za sada će »Hrcko« izlaziti na dvije strane u svakom broju tjednika »Hrvatska riječ«

D. D.

Gosti na promociji

VIJESTI

Izborni rezultati u Subotici

Prema podacima koje smo dobili od *Josipa Gabrića*, dopredsjednika DSHV-a od 128.628 upisanih birača na izbore je u Subotici izašlo 72.808 građana odnosno 56,59 posto. Od toga je za Koaliciju Zajedno za toleranciju glasovalo 23.851 ili 33,18 posto. Druga stranka koja je dobila najviše glasova u Subotici je G 17 + s osvojenih 14.469 glasova ili 20,13 posto. Srpska radikalna stranka osvojila je 12.007 glasova ili 16,70, Demokratska stranka dobila je 6484 glasova ili 9,02 posto a Demokratska stranka Srbije 6.469 odnosno 9,00 posto.

Analizirajući izborne rezultate u Subotici, rekao je *Gabrić*, pokušali smo sagledati u kojoj mjeri su simpatizeri DSHV-a ili HNS-a glasovali za listu Koalicija za toleranciju. Može se reći, dakako orijentaciono i s obzirom na naše ranije rezultate da je oko osam tisuća Hrvata glasovalo za ovu koaliciju u Subotici, a i u mjestima kao što su Sonta, Bački Monoštor, Bački Breg, gdje u većem broju žive Hrvati pobijedila je Koalicija zajedno za toleranciju. Što Koalicija nije prešla cenzus nije »greška« glasača u Vojvodini već stoga što nije osvojen onaj broj glasova u centralnoj Srbiji na koji se računalo.

J. D.

Zasjedanje gradske vlade

Na svečanoj i posljednjoj prošlogodišnjoj sjednici Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica prihvaćena je izmjena pravilnika o participiranju putnih troškova učenika srednjih škola. Novina je u ovoj izmjeni da će učenici koji na polugodištu imaju do dvije slabe ocjene ipak imati pravo na participiranje putnih troškova, što do sada nije bio slučaj. Ovakva olakotna mogućnost

Premинуo Refik Memišević

Subotica se 6. siječnja 2004. godine oprostila od vrsnog sportaša *Refika Memiševića*. U 48 godini života preminuo je čuveni hrvač grčko-rimskog stila, direktor RK »Spartak«, osvajač titule svjetskog prvaka, zatim srebrne medalje na Olimpijskim igrama u Los Angelesu., četiri puta je bio proglašen sportašem godine u Subotici, jedan je od sto najboljih sportaša Subotice prošlog stoljeća. Poslije prestanka bavljenja aktivnim rvanjem bio je hrvački sudac. Na komemoraciji su se od istaknutog sportaša oprostili predstavnici subotičke općine, hrvackog saveza SCG, Sportskog saveza Subotice, klubovi s kojima je surađivao i kojima je bio osnivač te brojni prijatelji.

ipak neće postojati i na kraju školske godine, kada učenici moraju imati pozitivan uspjeh. Izvršni odbor prihvatio je i upute o primjeni zakona i drugih propisa koji reguliraju uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina u javnim službama čiji je osnivač općina, te donio rješenje o financiranju novih nastavnika mađarskog jezika kao jezika sredine u osnovnim školama kojih sada ima 15.

Novčana pomoć studentima u SCG

Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić« je u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo« dodijelilo novčanu pomoć učenicima i studentima hrvatske nacionalnosti. Ove godine nije stigla pomoć iz talijanskog grada Gorizie, te je pomoć primilo manje učenika i studenata nego ranije. Novčana sredstva su prikupljena uz pomoć SO Subotica odjela za brigu o mladima i velikoj posthumnoj donaciji koju je pokrenula *Justina Šabić* na želju pokojnog supruga, poznatog subotičkog slikara i pedagoga *Stipana Šabića*.

Uz brigu donatora pomoć je primilo 47 studenata i 58 učenika pripadnika hrvatske zajednice koji se školuju u Srbiji i Crnoj Gori. »Zahvaljujemo SO Subotica i Justini Šabić što smo mogli obradovati ovim božićno-novogodišnjim darom 105 školaraca. Nadam se da ćemo uspjeti pokrenuti solidarnost s onima koji su naša budućnost«, izjavio je *Ervin Čeliković*, potpredsjednik ovog društva.

Prijem za predstavnike vjerskih zajednica

U Gradskoj kući u Subotici je i krajem prošle godine održan tradicionalni prijam za predstavnike vjerskih zajednica na kojem su gradonačelnik *Géza Kucsera*, potpredsjednici Skupštine općine *Lazar Baraković* i *Saša Vučinić*, predsjednik Izvršnog odbora *Árpád Papp* i član Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Imre Kern* primili predstavnike vjerskih zajednica i osvrnuli se na proteklu godinu. Osvrćući se na proteklu godinu, svi predstavnici vjerskih zajednica su se zahvalili Općini na moralnoj

i materijalnoj pomoći, a mnogi su istaknuli kako je glede suradnje s vjerskim zajednicama Subotica primjer za mnoge sredine. Izražena je želja za dobrobit svih naroda ovog područja, za toleranciju, za strpljenje, mir, razumijevanje i ljubav. Istaknut je i primjer Bunarića koji je ove godine nakon obnavljanja prerastao u simbol povezanosti katolika i pravoslavaca koji zrači mir za cijelu Suboticu.

Prva beba u 2004.

Prva beba u 2004. godini u Subotici rođena je u 2 sata poslije ponoći, 1. siječnja. *Jasmina Temunović* rodila je zdravog dječaka *Matea*, težine 4,80 kg i dužine 57 cm.

Novi TV divani

TV divani emitiraju se u nedjelju 11. siječnja na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30.

Iz sadržaja emisije: osvrt predstavnika hrvatske zajednice na neprolaznost Koalicije za toleranciju, predstavljanje prvog časopisa za djecu na hrvatskom jeziku »Hrcko«, ...

tv divani

Sa sjednice Savjeta MZ Sonta

Ponovno kvalitetna voda u vodovodu

SONTA – Zamjena filtarskih postrojenja na mjesnom vodovodu, s potrebnim pratećim radovima, investicija vrijedna preko pet milijuna dinara, uspješno je okončana, ocijenjeno je na sjednici Savjeta Mjesne zajednice Sonta, koja je održana 29. prosinca 2003. godine. Tako su Sončani za Božić i Novu godinu dobili lijep dar: ponovno piju najkvalitetniju vodu u Vojvodini.

Milka Držajić, knjigovođa, i *Miće Vida-ković*, tajnik MZ, izvijestili su članove Savjeta o utrošenim sredstvima i izvršenim radovima u proteklom razdoblju. Trafostanica u Kajmakčalanskoj ulici je dovršena, a u tijeku su radovi na onoj u Mandinovcima, čiji dovršetak će kasniti, kako je u »Elektrovovodini« objašnjeno, iz tehničkih razloga. Iz istih razloga ni trotoar na Apatinskom putu neće biti dovršen prije proljeća.

Neki od članova Savjeta konstatirali su

kako nisu u pitanju vremenski, niti tehnički uvjeti, već obična aljkavost izvođača radova. Simptomatična je pojava da svugdje gdje je od strane MZ uplaćen avans dolazi do kašnjenja radova i isporuke robe. Tako ni HINS iz Novog Sada nikako da isporuči natkrivke za autobuska stajališta, mada su već odavno uplaćeni.

Na sjednici Savjeta, kojom je predsjedavao *Zvonko Tadijan*, Kulturno-prosvjetnoj zajednici Hrvata »Šokadija« dodijeljeno je 33.000 dinara za troškove realiziranih aktivnosti u studenom i prosincu. Razmotreni su i programi rada i finansijski planovi za 2004. godinu OKUD-a »Ivo Lola Ribar« i KPZH »Šokadija«, te su od njih tražene potrebne dopune. Nikakva dokumenta nije dostavio KPD Roma.

Predsjednik Savjeta MZ *Zvonko Tadijan* informirao je nazočne o rezultatima izbora u Sonti, izrazivši veliku zabrinutost kronično malim odazivom Sončana na glaso-

vanje. Napomenuo je kako je najveći problem to što su na biračkom spisku još uvijek i oni koji su se iselili tijekom rata. Dok se taj problem ne riješi, u Sonti neće biti bolje izlaznosti na izbore.

Tadijan je članove Savjeta izvijestio također i o izgradnji sportske dvorane veličine rukometnog terena, a u sklopu OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Iz općinskog proračuna za tu namjenu izdvojeno je 4,5 milijuna dinara, a određena sredstva će se dobiti i od pokrajinskog Tajništva za sport. Škola će ustupiti plac, centralno grijanje, te preuzeti održavanje objekta.

Ivan Andrašić

Koncert u crkvi

SVETOZAR MILETIĆ (LE-MEŠ) - U rimokatoličkoj Crkvi rođenje Blažene Djevice Marije održan je 29. prosinca božićno-novogodišnji koncert. Uz domaćine – Dječji zbor »Silvester Hajnal« – nastupio je i tamburaški orkestar »Bisernica« iz Bačalmaša (Mađarska) i đurđinski komorni orkestar »Muzika Chorda«. Pod ravnanjem *Nele Skenderović* i *Marite Topić* pred prepunom crkvom izvedena su djela F. Couperina (Pastorale), J. S. Bacha (Francuska svita, Mali preludij i Suscepit Israel), G. Gubinellia (Gustate et videte), S. Mokranjca (Tebe poem, Pričastno), nekoliko pučkih hrvatskih božićnih pjesama (Djetešce, U sve vrime godišća, O Betleheme), kao i popularne božićne šansone (Zvončići, Tiha noć, Merry Christmas).

Kao i ranijih godina, zahvaljujući aktivnosti Hrvatskog društva »Stipan Knezi Šimetak«, u suradnji s mjesnim župnikom, djeci su podijeljeni božićni darovi na misi Polnočki. Svečana polnoćna misa uljepšana je i kratkim igrokazom, koji je priredila grupa djece s vjeronauka i dječji zbor okupljen oko starijskih jaslica, koje se u lemeškoj crkvi čuvaju gotovo čitavo stoljeće.

A. Č.

Božićni koncerti

BAČKI BREG – U prepunoj velikoj sali Doma kulture u Bačkom Bregu 21. prosinca Kulturno-prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« priredilo je Božićni program. Pokraj mnogo brojnih božićnih recitacija djeca su glumila i pjevala u igrokazu »Poklon pastira«, a pripremila ih je *Marica Ivošev*. Stariji su prikazali Badnji dan i Badnje veče u šokačkoj kući, onako kako je nekad bilo. Za ove običaje starije članove društva je pripremio *Ivan Gorjanac*. Na kraju programa djeci su podijeljeni Božićni darovi.

Na Badnjak je u ponoć u Crkvi svetog Mihovila Arkandela služena sveta misa polnoćna koju je predvodio velečasni *Davor Kovačević*. Misu su kao i svake godine za ovu prigodu svirali Bereški tamburaši, uz vokalnu pomoć seoskog zbora.

Z. G.

SOMBOR – U Karmelićanskoj crkvi u Somboru 24. prosinca, na Badnjak, održan je Božićni koncert u izvođenju mladih glazbenika Muzičke akademije iz Novog Sada i Vokalno instrumentalnog sastava pod ravnanjem *Emila Antunića* iz Sombora. Na kraju koncerta glazbenicima Muzičke akademije, koji su inače Somborci, a u Novom Sadu studiraju, dodijeljen je novčani prilog koji su vjernici sakupili za njih kao mali božićni dar. Nakon koncerta služena je sveta misa polnoćna, a svoj prisutnoj djeci su podijeljeni božićni darovi.

Z. G.

SONTA – Na Badnju večer, prije početka polnoćke, u Crkvi sv. Lovre u Sonti, članovi KPZH »Šokadija« održali su božićni koncert. Sudjelovali su članovi tamburaškog orkestra, pjevačkog zbora odraslih, dječjeg pjevačkog zbora i dječje recitatorske skupine. Uz božićne pjesme i prigodne recitacije, polsatni program je ostavio dubok kojam na nazočne, koji su ispunili sončansku crkvu. Po prvi puta je pred Sončanima nastupila solistica pjevačkog zbora *Božica Vidaković*, poka-

BABINA GREDA – HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta je 26. prosinca 2003. godine na poziv domaćina KUD-a »Mijo Stojanović« održalo cjelovečernji božićni koncert u selu Babina Greda pokraj Županje. U trodnevnom obilježavanju tradicionalne manifestacije pod nazivom »Večeri dr. Matije Bačića«, koja se održava u okviru božićnih blagdana, ovo selo s preko 5.000 žitelja ugostilo je 1.000 učesnika iz raznih krajeva Hrvatske. Manifestaciju koja je započela 26. prosinca svečano su otvorili Tavankučani s splotom bunjevačkih igara te božićnih i pučkih pjesmama.

Centralna manifestacija je održana 27. prosinca kada je nastupilo 6 pjevačkih i folklornih skupina, dok su 28. prosinca žiteljima Babine Grede ugođaj priredili njihovi sumještani okupljeni u lokalno Društvo, te mušku pjevačku skupinu koja 4 godine za redom odnosi pobjedu kao najbolja skupina na Županijskom takmičenju.

L. S.

Rezultati izbora za Skupštinu Srbije u općini Bač

Radikali ubjedljivo

BAČ - Izlaznost na birališta u općini Bač bila je visoka. Glasovalo je 69,14 posto birača. Zabilježena je ubjedljiva pobjeda SRS-a, s 31,75 posto glasova. Slijede: DS 21,01 posto, Koalicija za toleranciju 13,38, DSS 9,18, G17 Plus 6,56 i SPS 5,53. Ostali nisu prošli cenzus.

Slovaci za toleranciju

SELENČA - U ovom selu sa pretežno slovačkim življem odaziv je bio 55,69 posto. Najviše glasova dobila je Koalicija za toleranciju 33,18 posto, DS 22,04, G17 Plus 12,56, DSS 8,12, SRS 7,86. Ostali nisu prošli cenzus.

DS i SRS podjednako

PLAVNA - U Plavni je glasovalo 68,26 posto birača. Najviše glasova dobila je lista DS 29,78 posto, SRS 29,25, Koalicija za toleranciju 15,36, DSS 6,47, SPS 6,26. Ostali nisu prošli cenzus.

Radikali prvi

VAJSKA - Izlaznost na birališta u Vajskoj bila je 63,55 posto. Najviše glasova osvojila je SRS 33,40 posto, DS 25,28, Koalicija za toleranciju 9,17, DSS 9,11, SPS 6,07. Ostali su ispod granice cenzusa.

Radikali u većini

BOĐANI - U Bođanima je glasovalo 61,15 posto birača. SRS je dobila 44,85

posto glasova, DS 24,61, Koalicija za toleranciju 8,55, DSS 5,58 i G17 Plus 5,41. Ostali su ispod cenzusa.

Pobjeda tolerancije

SONTA - Na proteklim izborima u Sonti je ponovno zabilježen odaziv manji od polovice upisanih – 45,75 posto. Od upisanih 4.308 birača glasovalo ih je 1.971. Ubjedljivo najveći broj glasova – 754, ili 38,25 posto – dobila je lista Koalicije za toleranciju. Slijede: DS s 18,26 posto, SRS 11,56, G17 Plus 8,37 i DSS 7,20. Ostale liste nisu prošle cenzus.

Izlaznost na razini općine Apatin bila je oko 58 posto, a ubjedljivu pobjedu odnijela je lista SRS.

Josip Kujundžić, župnik u Vajskoj Stanje u župi pasivno

VAJSKA - Osvrt na proteklu godinu za »Hrvatsku riječ« dao je vlč. Josip Kujundžić, župnik. »Teško je reći bilo što. Stanje u našoj župi je prilično pasivno. U

multinacionalnim sredinama ljudi se po pitanjima vjere sve više gube. Malo je krštenja, još manje vjenča-

nja, jedino je broj sprovoda u porastu. Bit ove župe je da postoji kvasac, koji joj daje ukus i miris vjere. Očekujem da nas u predstojećoj godini Republika Hrvatska malo bolje razumije i podrži duhovno, moralno i materijalno. Od svojih vjernika očekujem da se prestanu plašiti života, da daju prednost budućnosti«.

Pavle Pejčić, predsjednik HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani: »Protekla godina je za našu udrugu bila godina

porodajnih muka. Iza nas je mukotrpan rad, animiranje ljudi po pitanjima rada »Dukata« i razbijanje straha. Zahvalan sam na potpori organima lokalne uprave na čelu s Tomislavom Bogunovićem, našem župnikuk, tajniku Mjesne zajednice, kao i svim hrvatskim institucijama i udrugama koje su nam pružile bilo koji vid potpore. U godini koja je započela očekujem omasovljenje »Dukata«, aktiviranje svih sekcija, očekujem i naša gostovanja i nastupe. Nadam se i potpori Hrvatske, bar u vidu doniranja glazbala.«

Ivan Andrašić

Stipan Medo, treći tajnik u Veleposlanstvu RH, u posjetu Sonti Budite agresivniji u promociji

SONTA - Stipan Medo, treći tajnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu, posjetio je 27. prosinca Sontu i tamošnji župni dom, te razgovarao s domaćinom, župnikom Željkom Augustinovićem, zatim s predsjednikom i tajnikom Savjeta MZ Sonta Zvonkom Tadijanom i Mićom Vidakovićem, te s članovima predsjedništva KPZH »Šokadija«.

Stipan Medo se tom prigodom izuzetno pohvalno izrazio o aktivnostima »Šokadije« tijekom 2003. godine, te je uputio ne-

koliko sugestija koje će biti od velike pomoći ovoj udruzi. Napomenuo je kako je poslije kulture potrebno da u Hrvatsku »iskorači« i gospodarstvo: »Trebali biste jednim agresivnim nastupom upoznati ljude iz gospodarstvenih krugova u Hrvatskoj sa svim svojim potencijalima«, rekao je Stipan Medo. »Znam da imate dobru sirovinu bazu, kao i dobru, kvalificiranu a jeftinu radnu snagu, a znam da vam ni objekti nisu problem. No, moje kompetencije mi ne dozvoljavaju da nekog natjeram na suradnju s vama. To morate izlobirati sami, ja vam mogu pomoći samo u povezivanju s ljudima iz Hrvatske gospodarske komore. Poslovni ljudi u Hrvatskoj jednostavno nemaju pravu informaciju. Pružite im nešto sažeto, opipljivo, i to će vam biti polovica uspjeha. Vjerujem i da ćete uspjeti u nakanima da izgradite Hrvatski dom u Sonti. Počnite od projekta, možda će se pronaći sredstva i tamo gdje ih ne očekujete. Bitno je napraviti prvi korak.«

Predsjednik »Šokadije« Dejan Bukovac zahvalio je Veleposlanstvu RH u Beogradu na potpori tijekom cijele godine, te je izrazio nadu kako će uspješna suradnja biti nastavljena i ubuduće.

I. A.

Orobljena Crkva sv. Mihovila

NOVI SLANKAMEN, 26. XII. 2003. - U noći između Božića i sv. Stjepana, u Novom Slankamenu se dogodio još jedan incident. U župnu Crkvu sv. Mihovila nepoznate osobe su provalile i orobile je. Šteta nije velika, ali su Hrvati iz Slankamena bili vrlo uznemireni, jer je ovaj »upad« bio dva dana pred republičke izbore i u vrijeme božićnih blagdana. Policija, OUP Indija, izvršila je očevid, ali se još uvijek ne znaju uzročnici ovog barbarskog čina.

V. B.

Bunjevačko-šokački Hrvati (15.)

Hrvatski humanisti

Pojam humanizam ima više značenja, već prema tome s kojega se motrišta razmatra. U spoznajnom smislu to je učenje da je »Čovjek mjera svih stvari«. U etici je učenje da svi društveni odnosi moraju počivati na uvažavanju ljudske prirode. Kao praksa kroz povijest temelji se na osjećaju jedinstva ljudskoga roda, kao »humanitas«, humanitet – čovječnost, a na području povijesti kulture humanizam je nastojanje da se upozna, objasni i nasljeduje klasična grčka i rimska književnost. Riječ je o obnovi klasične kulture u cijelom njenom opsegu. Konačno, riječ je o kulturno-povijesnoj epohi od početka 14., pa do kraja 15. stoljeća. Nas, dakako, zanimaju humanizam i dva potonja smisla.

Kolijevka humanizma i renesanse je Italija, odnosno, cijeli Mediteran. Odatle su se humanističke ideje i djela postepeno širila po cijeloj Zapadnoj Europi. Prva je osjetila utjecaj tih ideja istočna obala Jadrana, odnosno, Hrvatska. Hrvati nisu bili samo konzumenti tih ideja, nego i stvaraoци od samih početaka. Oni su se školovali na učilištima Italije. Među prvima su prihvatili taj proces kulturnih događanja, pa su ih kasnije prenosili i drugima kao izgrađeni kulturni djelatnici. Jedan povjesničar hrvatske kulture toga vremena je zapisao: »Od Kopra do Kotora gotovo svaki primorski grad bio je intelektualni i humanistički centar u kojem su se gajile pismenost, umjetnost i nauka. Kada bismo htjeli samo nabrojiti sve ovdašnje istaknute humanističke ličnosti i prikazati njihova djela, trebalo bi toj temi posvetiti mnogo prostora.« I kada bi bilo dovoljno prostora i vremena, ponekada je teško otkriti identitet osoba, jer se one kriju često pod humanističkim ili krajovnim imenima. No, mnogi su tijekom vremena i istraživanja otkriveni. Danas ih možemo sa sigurnošću smjestiti u hrvatski kulturološki krug. Na- značit ćemo samo neke.

Herman Dalmatin (Hermannus Dalmata) oko sredine 12. stoljeća. Redovnik i učenjak putuje po Europi i Aziji. U Španjolskoj proučava arapski jezik i književnost. Zajedno s Englezom **Robertom de Retinom** preveo je na latinski Kuran. Prevodio je i tumačio arapska astronomska djela. Prvi je s arapskog na latinski preveo **Ptolomejeve** Kanone i Planisferij. **Juraj Slavonac** (Georgius de Sclavonia), katolički teolog. Rođen je oko 1360. u Brežicama, a umro je 1416. u francuskom gradu Tours. U Parizu upisuje Artes libera-

les 1378. godine. Doktorira iz teologije 1400. i postaje profesorom na Pariškom sveučilištu. Kao kanonik u Toursu zapisao na staroslavenskom Očenaš, Zdravomarijo, Apostolsko i Nicejsko-carigradsko vjerovanje. Ostavio nam je i popis hrvatskih biskupija i krajeva u kojima se rabi staroslavenski jezik u liturgiji. **Petar Pavao Vergerije** rođen je u Koprju 1370. godine. Njemu se pripisuje najvažnije djelo humanističke pedagogije – *De ingenuis moribus et liberalibus studiis adulescentiae*. Jedan je od najistaknutiji humanista uopće. **Juraj Štžgorić** (Georgius Sigsoreus) rođen je u Šibeniku 1420. godine. Prvi se u krugu hrvatskih kulturnih djelatnika javlja s tiskanom knjigom pjesama (*Elegiarum et carminum libri III.*) tiskane u Veneciji 1477. godine. Za kulturnu povijest je najznačajnije njegovo djelo *De situ Illyriae et civitate Sibenici*. U tom djelu veliča Hrvate i svoj grad Šibenik. **Ivan Kestenački** (Janus Pannonius) rođen je 1434. u selu Kestenci kod Aljmaša. On je nećak čuvenog humaniste **Ivana Viteza** iz Srednje kod Križevaca, koji je postigao veliku karijeru za **Matije Korvina**, postavši kardinal i Primas Ugarske. Ivan se školovao u Ferari i Padovi. Vrstan je znalac grčkog i latinskog jezika. Izvrstan je pjesnik, a kasnije postaje i Pečujskim biskupom. Zbog urote protiv Matije Korvina bježi u Hrvatsku i umire u Medvedgradu kraj Zagreba 1472. godine. **Ilija Crijević** (Aelius Lampridius Cervinus) je iz Dubrovnika (1463.-1520.), humanista, pjesnik i leksikograf. U dvadeset prvoj godini života postaje članom Akademije na Kvirinalu u Rimu. Za svoju raspravu o *Vergilu* i enciklopedijski rječnik i ciklus ljubavni pjesama ovjenčan je lovorovim vijencem kao poeta laureatus.

U dugi niz humanista ulaze i dva Šibenčanina **Antun Vrančić** (Antonius Verancius) 1504.-1573. i **Faust Vrančić** (1551.-1617.), sinovac Antuna Vrančića. Čuven je po svom rječniku na pet jezika, među kojima je i hrvatski i po svom djelu *Machinae novae*. Kao filozof piše o logici i etici. **Benedikt Kotruljić** (1400.-1468.) je dubrovački humanist i dipolomata. Autor je prvog naučnog djela o trgovini i knjigovodstvu (*Della mercatura et del mercante perfetto* - O trgovini i savršenom trgovcu). **Juraj Dragišić** (Georgius Argentiniensis Salvius, oko 1450.-1520.). Još kao dječak s grupom izbjeglica iz Bosne dolazi u Dubrovnik. Školuje se u Dubrovniku,

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Faust Vrančić - 1551.-1617.

nizu talijanskih gradova, Parizu i Oxfordu. Član je Plethonove platonske akademije. Objavljuje veliki broj radova iz područja teologije, filozofije i logike. Držao se načela »magis enim amica philosophis veritas quam homines – filozofima je draža istina nego ljudi«. **Franjo Petrišić** (Franciscus Patricius, 1529.-1597.). Rođen na Cresu. Profesor je u Ferari i Rimu. Radikal je platonist. Bavi se historiom, geometrijom, poetikom i retorikom.

Tako su Hrvati i Mađari imali ne samo zajedničkog kralja, nego i plemstvo i humaniste. Kreteli su se po cijelom kraljevstvu, pa čak i po cijeloj Zapadnoj Europi. Bilo ih je na svim velikim učilištima Europe, bilo kao studenti, ili kao profesori. Svud su naučavali i širili humanističke i renesansne ideje.

Kako je umirao moj narod (11.)

Batinanja u Rumi

Iz ureda Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenada Čanka**, još jedna dramatična priča s rumskog »Brega« poslije hrvatske »Oluje«

Ime i prezime: *Slavica Rakoš*, stara 34 godine, zemljoradnik. Nacionalnost: Hrvatica. Adresa: Maršala Tita 235. Ruma, Breg. Incident: »Počelo je u srijedu 9. kolovoza s telefonskom prijetnjom – Šešeljevi dolaze seliti Hrvate. Međutim, ta noć je protekla mirno. U četvrtak 10. kolovoza oko 9 sati upali su u kuću. Jedan čovjek, star oko 40 godina, rekao je mužu da se do navečer iseli ili će nas on iseliti. Rekao je: 'Moja kuća je spaljena. Ja nemam gdje živjeti. Čekat ću do večeras'. Mi smo sve to olako shvatili. Muž je izašao na ulicu zaključati kola i kamion. Ispred kuće je bilo oko 15 izbjeglica i s njima vlasnik kavana 'Brlog', naš komšija Srbin. Govorio im je da sam članica HDZ-a i tako ih podsticao da krenu na nas. Kćerka je rekla da u ovu kuću neće ući i na to je jedan mladić krenuo na nju brijačem. Muž ju je povukao u kuću. Oni su i dalje lupali na vrata. Za to vrijeme ja nisam bila kod kuće i dolazim oko 15 sati. Zatičem kod susjeda ispred kuće galamu. Grupa izbjeglica je otela susjedi ključ i pokušala ući. Prethodno su joj išamarali kćerku *Blaženku Rakoš* koja je prolazila ulicom i rekla: 'Ljudi nemojte tako'. Ja sam otključala kuću i rekla mužu da napadaju *Andriju Gajgera*. Muž je izletio napolje da pomogne, jer Andrija ima 60 godina. Jedan od izbjeglica je zgrabio muža, vikao mu da je ustaša, gurao ga prema našoj kući da otvori, kako bi oni ušli. Kćerka je gledala kroz prozor i počela vrištati kada je vidjela što rade s ocom. Trojica su ga tukla i šutirala, a on je pokušavao ući u kuću, pa smo svi izašli i spasavali muža. Jedan je mene dohvatio, udarao pesnicama i šutirao. Momak naše kćerke je odgurnuo toga što je tukao muža i ovaj je pao pod kola. Tako su se oni povukli, a mi ušli u kuću. Non-stop smo zvali miliciju, a u isto vrijeme se to isto događalo u cijeloj ulici. Sve hrvatske kuće, oko 200 kuća je napadano. Milicija je trčala s kraja na kraj ulice. Ipak ih je milicija rastjerala. Naša kćerka se nije mogla smiriti, pa ju je odvela hitna pomoć. Oni su se smijali. U ponedjeljak 14. kolovoza muž Slavičin mi je rekao kako će se svi

iseliti, jer su u velikom strahu, iako je sve mirno. Sada ih pozivaju telefonom i ljubavno nude razmjeni.

ISELJENI U PRVOM VALU: Popis iseljenih župljana iz Rume u periodu od 1991. -1994. godine.

Antun Marić, četiri člana obitelji, Ulica Porta, 2. Slavka Međumurac, dva člana obitelji, Ulica Nova Školska, 3. Franjo Rakoš, dva člana obitelji, Ulica Matije Gupca, 4. Zdenko Rakoš, pet članova obitelji, Ulica Matije Gupca, 5. Nikola Čorak, pet članova obitelji, Ulica 29. novembra, 6. Franjo Orlović, četiri člana obitelji, Ulica Prvomajska, 7. Mirko Rakoš, pet članova obitelji, Ulica Jelenačka, 8. Marija Palajić, jedan član obitelji, Ulica Bratstva Jedinstva, 9. Tomislav Pil, četiri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 10. Franjo Lanc, dva člana obitelji, Ulica JNA, 11. Iva Pil, šest članova obitelji, Ulica Kraljevačka, 12. Lidija Tamaš, tri člana obitelji, Ulica F. Klajića, 13. Zlatko Rakoš, dva člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 14. Marija Bičanić, pet članova obitelji, Ulica Lamela, 15. Krpan Petrović, tri člana obitelji, Ulica 29. novembra, 16. Josip Dumenčić, dva člana obitelji, Ulica Nova, 17. Jure Gašpar, dva člana obitelji, Ulica M. Tita, 18. Adam Švab, pet članova obitelji, Ulica M. Tita, 19. Martin Bodor, četiri člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 20. Kazimir Lanc, pet članova obitelji, Ulica A. Šenoe, 21. Viktor Novak, dva člana obitelji, Ulica Braće Jurgovića, 22. Pavao Rakoš, četiri člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 23. Miroslav Rakoš, tri člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 24. Franjo Bekavac, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 25. Anica Mišak, jedan član obitelji, Ulica A. Cesarca.

ISELJENI U DRUGOM VALU: Popis iseljenih župljana iz Rume od 1995. godine.

Benčić Ilija, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 2. Mara Benčić, jedan član obitelji, Ulica M. Gupca, 3. Željko Benčić, tri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 4. Tomislav Lanc, dva člana obitelji, Ulica A. Šenoe, 5. Mara Gajger, jedan član obitelji, Ulica A. Šenoe, 6. Tomislav Gajger, pet članova obitelji, Ulica Bratstva Jedinstva, 7. Ilija Bodor, dva člana obitelji, Ulica Bratstva Jedinstva, 8. Josip Marković, sedam članova obitelji, Ulica Bratstva Je-

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:
Marko Kljajić

Potpis pod sliku

dinstva, 9. Ana rakoš, jedan član obitelji, Ulica Bratstva Jedinstva, 10. Ivan Giner, šest članova obitelji, Ulica Kraljevačka, 11. Mirko Šikedži, tri člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 12. Martin Bodor, dva člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 13. Franjo Selgrad, četiri člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 14. Mišo Gašparović, dva člana obitelji, Ulica A. Cesarca, 15. Antun Težak, sedam članova obitelji, Ulica A. Cesarca, 16. Ivan Galiot, šest članova obitelji, Ulica Tivorska, 17. Jakov Čečura, dva člana obitelji, 18. Jozo Jakić, jedan član obitelji, Ulica Željeznička, 19. Jure Jakić, dva člana obitelji, Ulica Željeznička, 20. Stjepan Grubišić, dva člana obitelji, 46. Slavko Nikolić, četiri člana obitelji, Ulica JNA. Sve obitelji su se odselile u Republiku Hrvatsku, osim obitelji Dumenčić, koja se iselila u Kanadu.

Nastavit će se

Karlo Matzek – zaboravljeni slikar bačkih crkava

Povratak u Bačku, jedinu domovinu

Piše: Zdenko Samaržija

Konačno, Bačka. Godine 1931. Nijemci iz Bača pozvali su *Karla Matzeka* da im oslika crkvu. I Karlo se doselio u Stari Bečej. Odatle je odlazio oslikavati crkve po Bačkoj i Banatu. Postao je slavan, ugledan i pretrpan ponudama za oslikavanje crkava. Oženio se Mađaricom, koja mu je rodila troje djece.

OD BAČKE DO BJELJINE: Drugi ga je svjetski rat obukao u uniformu mađarskoga časnika. I nije imao većih problema ni obveza do pred kraj rata, kada su u samoubilačkoj akciji Mađari pokušali zaustaviti prodor sovjetske Armije. Kod Balatona Matzeka su zarobili sovjetski vojnici i odveli ga u Sibir. Odande je sa skupinom mađarskih zarobljenika pobjegao u Mandžuriju gdje se predao britanskim trupama. S Dalekoga se istoka preko Singapura i Trsta vratio u Bačku, jedino mjesto na svijetu, govorio je, koje je osjećao svojom domovinom. Međutim, suprugu i djecu nije našao kod kuće. Pričali su da su se sklonili pred komunističkim snagama u Mađarsku, no Karlo im nikada nije ušao u trag. Novi vlastodršci oduzeli su mu kuću. Bez djece i supruge, imovine i dokumenata, Karlo se našao u najtežem izgnanstvu – u društvenom vakuumu. Pokušao je naći posao u Beogradu, no nitko

nije trebao usluge obilježena čovjeka.

Na njegovu sreću, pobijedio je na natječaju za obnovu pravoslavne crkve u Bijeljini. Uskoro su i katolički svećenici naručili kod Matzeka obnovu svojih crkava, kao uostalom i *Mirko Gazivoda*, koji će nekoliko godina kasnije iznova afirmirati Matzeka.

SLAVONIJA: *Mirko Gazivoda* bio je korpulentni i kontraverzni katolički svećenik. Sukobio se s nekoliko biskupa, bio partizanski borac (sic!), državni činovnik, obožavatelj kapljice i životnih delicija. Vrativši se u svećenički stalež, postao je župnik u Bijeljini, a godine 1953. i župnik u Harkanovcima u Valpovštini. Godine 1955. sklopio je s Matzekom ugovor o oslikavanju harkanovačke crkve; trebao je naslikati desetak slika – radovi bi potrajali pet mjeseci. Nekoliko dana nakon početka pripremnih radova stigle su ponude da Matzek naslika zavjetne slike harkanovačkih obitelji. Gazivoda i Matzek pogodili su posao s Harkanovčanima (polovica novca Matzeku, a polovica župnoj blagajni i Gazivodi), no ubrzo su ponude zasule Matzeka. Ne valja dužiti priču i tek valja reći da je Matzek oslikavao harkanovačku crkvu dvije godine i dva mjeseca. Ne postoji komadić zida, stupa ili stropa koji Matzek nije oslikao. Slike se nalaze i iza glavnoga oltara i iza bočnih oltara i na stropu sakristije, pa i na stropu ispod pjevališta! Naslikao je stotinjak slika s nekoliko tisuća anđeoskih, ljudskih i animalnih likova. Na stropu crkve nalazi se najveća slavonska slika. Duga je 22 metra, a široka 8 metara. Oko nje se nalazi još 26 slika s motivima iz Marijina života.

Blještavilo kolorita koje je ostavio Matzek nikoga ne ostavlja ravnodušnim, pa je harkanovačka crkva ubrzo po

svršetku radova proglašena proštenišnom crkvom u koju rado navraćaju hodočasnici iz Đakovačke i Srijemske biskupije.

PONOVNO U NOVOM SVIJETU: Ubrzo mu je umro otac. I Matzek je 1958. godine krenuo preuzeti ostavštinu. Međutim, porezni je sustav neumoljiv i zbog (njegovog i očevog) nepoznavanja propisa, australska je država uzela najveći dio ostavštine. Karlo je ponovno slikao da bi se prehranio. Posljednji se puta javio iz Perta u zapadnoj Australiji. Ondje je 1963. godine oslikao više protestantskih i katoličkih crkava, o čemu je australska televizija snimila serijal, a mnoge novine objavile reportažu o (ostarjelom kontraverznom) slikaru Karlu Matzeku.

Kraj

Novogodišnje razmišljanje

Počnimo ispočetka živjeti

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

Počinje nova godina. Bože, što li nam donosi ona? S istog vrhunca gledamo unaprijed. Planiramo, želimo i započinjemo prvim korakom. Pošto je vrijeme ipak u rukama Njega, što zaželjeti na početku nove godine, nego da bude blagoslovljena.

Završena je još jedna godina. Ona je iza nas i s vrhunca koji je visok 365 dana gledamo unazad. Treba ocijeniti, procijeniti i vrednovati proteklo vrijeme. U duhu kršćanskih vrednota mi se s vremenom susrećemo u dimenziji vječnosti. Ponovno želim s vama, čitateljima Hrvatske riječi, podijeliti ovo razmišljanje.

Jednom u životu ipak stigne i posljednji dan. Mi ne znamo kad je on i gdje će nas stići, kako će to izgledati. Znamo samo sa sigurnošću da će taj dan doći. Nismo svjesni uvijek da nas svaki dan, svaka sekunda, i svaki tjedan i mjesec nose upravo u naručaj toga dana. Rijetko kad pomislimo da bismo htjeli da nam to bude najljepši dan života, da to bude dan koji će nas odvesti u svjetlo, život u izobilju i vječnost, a ne u muku, patnju i bol prolaska kroz smrt. Ne pomišljamo dovoljno da je zapravo važno u tom danu biti ponosan što smo živjeli, da se možemo bez boli i velikog opraštanja osloboditi zemlje, skinuti okove prolaznosti, boli i patnje sa sebe, oprati se od bezakonja, grijeha, zloće i oskvrnjenosti, te obučeni u poštenje, slobodu, pravednost, mudrost i nadu, obasjani ljubavlju, poći u susret onima koji su pošli ispred nas i žive zauvijek.

UČINITI GODINU SRETNOM: Dan posljednji dolazi. Dobro se toga sjetiti kako nam on ne bi bio posljednji, nego prvi u nizu neizmjernosti. Svaki dan je zapravo posljednji dan. Svaka minuta je posljednja, svaki sat je zadnji. Samo jednom prolazimo istim prostorom, samo jednom živimo ove trenutke. Važno je stoga svaki trenutak proživjeti kao da je zadnji, jer on to i jest. Ne dopustiti da jedan ode prazan, a da nam ne odnese materijale u nebo, iz kojeg će nam vječnost graditi kuću, dvorac, život.

No, posebnu fascinantnost i neku tajanstvenost nose posljednji dani građanske godine. Mi to zo-

vemo Stara godina, a to je zapravo posljednji dan godine koja je iza nas, koja nas osuđuje ili nagrađuje. Stara godina je poput vrha planine s koje možemo vidjeti 365 prošlih dana i, ako su bili ispravni, na nju se odmoriti, odahnuti, s dubokim uzdahom poći u budućnost, ili se teška srca kajati, žaliti što su ti dani bili prazni, što je u njima ostalo zlo, što ga nismo okajali i drugima oprostili. Stara godina je posljednji trenutak da ovu godinu učinimo sretnom, da bez tereta, bolesti i grižnje savjesti udemo u novo razdoblje života. Stara godina je zadnji poziv da još nešto učinimo dobra i da nam se ova godina čini uvijek sretnom, da se na nju vraćamo kao na blagoslov za našu budućnost.

Ništa ne vrijedi ako se zakopamo u pijesak briga, u pripremu za doček Nove godine, u zaborav. Ne možemo biti naivni poput noja koji zabija glavu u pijesak kako ga ne bi drugi vidjeli. Radije okupajmo svoju savjest, oprostimo svakom čovjeku, molimo neka nam se oprost, i osobito se pomirimo s nebom koje jedino daje novost u Novoj godini. Bar posljednji dan godine treba pripadati nama. Bar taj dan možemo zagrliti svoju vlastitu dušu, zavoljeti sebe i svoj život, utješiti svoje srce, svoju savjest opet objeliniti, rasvijetliti i učiniti radosnom. Bar jedan dan možemo oprostiti svojim ukućanima, moliti za oprostjenje one koje smo povrijedili, bar jedan dan možemo zaželjeti biti drugačiji, onakvi kakvi postajemo sretni, zadovoljni, radosni.

VRIJEME PLANIRANJA: Oslušnimo tišinu koja nas okružuje i zaronimo u mir. U toj smirenosti, koja će nas obuzeti kad odlučimo da ništa više nije važno osim nas i ovog trenutka našeg života, zapljusnut će nas prisutnost Nekoga tko prema nama gaji neizmjernu simpatiju, Nekoga koji možda već 365 dana nije uspio prodrijeti do nas. Bog, koji je po-

stao čovjekom, približit će nam se. On želi ovaj trenutak provesti u našem društvu. Zamijetiti ćemo da nas uopće ne osuđuje, da nas potpuno razumije. Zajedno s njime promotrimo proteklu godinu, pogledajmo što bi trebalo promijeniti da bi naš život bio potpuniji i sretniji. Naučimo se od posljednjih dana načiniti prve dane, pretvarati gubitak u dobitak.

Ne dopustimo da naši dani prolaze prazni, lijuć se u rijeku vječnosti – kaže *Izidor Poljak*. Ne – ka naša odluka bude opet riječ iz njegove pjesme: »Kuda koracim hoću da bacam snopove zlatne svjetlosti«. Ovo je vrijeme zahvalnosti i vrijeme planiranja. Zahvalnosti onome tko nam je poklonio sve naše godine i vremena. Trenutak planiranja, ali samo s onim koji nas može dati sutrašnji dan, budućnost i vječnost. U ovom trenutku između budućnosti i vječnosti čeka na nas vječnost. Bog Stvoritelj, onaj koji nas je htio i koji nam je Otac i Majka, koji je srce našega srca, prva i posljednja misao našeg razuma, koji je naš najdublji osjećaj i koji je naša najdublja čežnja.

Počnimo iz početka živjeti. Počinje nova godina. Bože, što li nam donosi ona? S istog vrhunca gledamo unaprijed. Planiramo, želimo i započinjemo prvim korakom. Pošto je vrijeme ipak u rukama Njega, što zaželjeti na početku nove godine, nego da bude blagoslovljena. Treba je osloniti i prepustiti u ruke onoga koji drži uzde povijesti u svojim rukama. Puno toga je na početku nove godine neizvjesno i upitno. Dajmo sebe cijelog u izgradnju novih vrednota, a u isto vrijeme trajnih, a za taj i takav plan zamolimo blagoslov da se ne bi morali na kraju i ove nove godine osjećati samo pokajnički nego i zahvalno. Stoga je vrlo sret – na čestitka koja je tako puna sadržaja: **BLAGOSLOVLJENA NOVA GODINA!**

Prijedlog tjedna

Miroslav Krleža

HRVATSKI BOG MARS

(»Svjetlost«, Sarajevo 1985.)

Miroslav Krleža je kao novelist bio vezan za Prvi svjetski rat. Zbirka novela »Hrvatski bog Mars« snažna je slika ratnog bezumlja i tragičnih sudbina ljudi. Rat je bezuvjetno jedna od prvih i najopsesivnijih Krležinih tema, kojom se intenzivno bavi i u prozi i u dramama.

Zbirka novela »Hrvatski bog Mars«

(1922., a potpuna i konačna varijanta 1933. godine), zacijelo je jedna od naj-snažnijih, umjetnički najvrjednijih anti-ratnih knjiga u europskim književnosti-ma. Te novele skupile su u svojim liko-vima svu tragiku i sve rane hrvatskih lju-di, koji su stoljećima ratovali i krvarili. Osim ratne novelistike značajan je i ci-klus Krležinih drama s ratnom temati-kom »Vučjak« i »U logoru«.

Pisane u tijeku i neposredno po za-vršetku Prvog svjetskog rata, Krležine novele važne su i kao trenutak u razvoju i preobražaju njegove pripovjedačke umjetnosti i kao međaš u razvoju hrvat-ske međuratne proze. Krleža uspijeva prevladati opisno pripovjedački moment i često balast naše prozne tradicije – kla-sično realističku opisnost, u korist zgu-snutog, smisleno i emotivno višedimen-zionalnog izraza suštine nekog zbivanja, odnosno stvarnosti. Autor nas s nekoliko neophodnih informacija uvodi u samo

žarište problema direktnim suočavanjem sa situacijom u razvoju.

Krleža ne opisuje, on izražava: »A sve je to bilo teško. Jer: orati je teško. Vol je vol, a svinja je svinja, i njima treba sve da se postavi gotovo. I slame i sijeno i sječka i djetelina! Gnoj treba da se ispod njih ostruže i da se nastre i da se marva očeslja, a mora se sve to, mora se, jer ako se propusti jedan jedini dan, već je eto drugi zinuo kao propast, pak se zato mora!« (Bitka kod Bistrice Lesne, str. 10.). Dakle, umjesto da opisuje, Krleža stvara uspjelu, zbog svoje asocijativno-sti, razgranatu sliku kao izraz prisustva određene stvarnosti. Krleža ostvaruje i sažimanje zvuka i pokreta i na taj način stvara ambijent radnje.

Miroslav Krleža je aktivni pripovjedač koji se i emotivno i intelektualno opredjeljuje, ljudski angažira. Zbirka »Hrvat-ski bog Mars« sadrži sedam novela u ko-jima je stvarnost postavljena neprijatelj-ski prema svim junacima. Novele iz ove zbirke autentično i plastično izražavaju kaos na frontu, zbrku misli i zbunjenu kretnju ljudi koji su se u tom paklu zatekli. Sve novele pune su primjera izraza životne nesuvislosti, razdrobljenosti i meteža. Ekspresivne slike, koje su ispu-nile svijet Krležinih novela, potvrđuju kako Krleža uvijek pronalazi adekvatan jezični materijal i jezičnu strukturu da izrazi zbivanje i situaciju, da predstavi atmosferu i da u događaje i sudbinu uklopi i smjesti, odnosno izrazi čovjeka i njegovu složenost.

Z. S.

Interpol

»TURN ON THE BRIGHT LIGHTS«

(Matador 2002.)

Kopanje po fundusu rok povijesti je česta nužnost za uspješan nastup u današnjoj glazbenoj hiperprodukciji. Kada se novije kreativnosti iscrpe, ide-mo iznova. Osamdesete...

Cetverac imenom Interpol (*Sam Fogari-no, Daniel Kessler, Carlos Dengler i Paul Banks*) osnovan je 1998. u New Yorku, a prvi koncert ima 2000. Godine 2001. izdaju EP, rade turneju po Britani-j i gostuju kod Johna Peela, a iduće go-

dine im izlazi i prvi LP. Prvijenac »Turn on the bright lights« je prije svega nužno vrlo pažljivo preslušati, da bi se bendu zasluženo odbacila sjena kulta kakav je

Joy Division. Prepoznavanje u senzibili-tetu je jasno, ali ovo dvije decenije ka-snije djelo, uz sve neskrivene aluzije, nudi ipak jednu drugačiju priču. Čvrst koncept, odličan glazbenički individua-lizam i jasan pristup čine Interpol ben-dom budućnosti, a nipošto odsjajem svi-jetle glazbene prošlosti.

Album otvara zarazno-lebdeća »Unti-tled«, na koju se nadovezuje melanko-lično pjevanje o svome gradu, istoimena »NYC«. Prvi pravi new wave je »Ob-stacle 1«, od koje po tempu ne odudara ni »PDA«, inače prvi singl s ovog albu-ma. Lagano i umjereno doticanje Smiths harmonija nosi »Say Hello to the An-gels«, a vrhunska ljepota sveprisutne eteričnosti albuma slijedi sa baladom »Hands Away«. »Obstacle 2« je iznovna opservacija novovalske estetike, dok je sljedeća »Stella was a diver and she was always down« kulminiranje tog istog žanrovskog uticanja. Najbrža, rifovski-punkerska je »Roland«, koju prati line-arna gitarsko-ritmička putanja pjesme »New«. Već prikazano stvaralačko umi-jeće objedinjuje »Leif Erikson«, pjesma s kojom se i završava ovaj album, krea-cija koja opravdavajući svoj naslov »pa-li svijetla svjetla« jednog novog glazbe-nog svijeta.

Metodologija postmodernizma, po čijem se receptu odvijaju suvremene te-kovine unutar umjetnosti, može biti plo-dotvorna, samo ukoliko umjetnik posje-duje dovoljno znanja koje stvara energiju izvan specifičnih vremenskih odredni-ca. Ovaj album je dobar primjer tome.

D. B. P.

Vijesti

Predstavljanje »Subotičke matice«

U čitaonici Gradske biblioteke Pučka kasina 1878. organizira 14. siječnja s početkom u 19 sati književnu večer i predstavljanje knjige vlč. Josipa Temunovića »Subotička matica«, koja je nastavak knjige o »Zadužbini biskupa Lajče Budanovića«.

Večer se organizira u povodu 70 godina od osnivanja Subotičke matice te prvih održanih razgovora o biskupu Ivanu Antunoviću. Autor knjige piše kako vizija Budanovićeve preporoda počiva na dva stožera: vlastiti kapital i dobra organizacija. U svojoj knjizi »Zadužbina biskupa Budanovića« vlč. Josip Temunović rekao je ono bitno oko ideje vlastitog kapitala, dok je u knjizi »Subotička matica« rekao ono bitno oko dobre organizacije koja se manifestirala radom matice. Biskup Budanović osniva »Subotičku maticu« 1933. godine i u njoj i oko nje udružuje ili povezuje sva hrvatska udruženja. Publika će se na promociji ove knjige moći upoznati s radom matice koji je bio dostatan da se očuva tanka nit vjerske i narodne pripadnosti i samobitnosti. Knjiga vlč. Josipa Temunovića sadrži i brojne dokumente koji razvidno pokazuju i dokazuju nastojanje hrvatskih svećenika u Bačkoj za stvaranjem institucije koja će brinuti o hrvatskoj religioznoj kulturi, koja spada u integritet sveopće hrvatske kulture.

Književni natječaj

»Rešetarački susret pjesnika«-Rešetari, objavljuje natječaj za šestu zbirku pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori, prijatelja Hrvatske i članova sekcije KLD »Rešetari« iz Rešetara. Svaki pjesnik može sudjelovati sa pet pjesama. Pjesme trebaju biti pisane kompjuterom (floppy ili CD) ili pišaćim strojem, standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij neće biti objavljene. Neobjavljeni radovi neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis (datum rođenja, adresa stanovanja, stručnu spremu i posao koji sada radi, gdje i kada su do sada objavljeni radovi). Svoje radove slati na adresu: KLD »Rešetari« Vladimira Nazora 30. 35403 Rešetari Hrvatska. Radove poslati najkasnije do 30. ožujka 2004. godine.

Brešanov film na Berlinskom festivalu

Čelnici glasovitoga filmskoga festivala u Berlinu potvrdili su

medijima kako će na 54. Berlinskom festivalu u glavnoj konkurenciji biti uvršten i film hrvatskoga redatelja *Vinka Brešana* »Svjedok«. Spomenuti je film inače laureat čak pet »Zlatnih arena« na prošle godine održanom 50. jubila-

rnarnom Pulskom festivalu i hrvatski je kandidat za prestižnu nagradu »Oscar«. Brešan, znan među inima po filmovima »Kako je počeo rat na mom malom otoku« i »Maršal« šalje snažnu antiratnu poruku i govori o gubljenju duše, svih moralnih skrupula i vrijednota u ratu, te kako je svojedobno istaknuo glasoviti filmski djelatnik *Jiri Mentzl*, predsjednik žirija u Pulji, »postavio temelje ovoga filma kao putokaz i nadu da humanost i ljudska žrtva imaju smisla te da nijedna istina ne može biti toliko teška koliko je teško njezino prikrivanje«. Vodeće uloge u filmu »Svjedok« imaju *Alma Prca* i *Leon Lučev*. Posebice je bitno istaknuti kako je Brešanov film prvi koji se nakon punih 25 godina takmiči u glavnom programu festivala u Berlinu, odnosno u glavnom programu ma kakvog međunarodnog festivala A kategorije. To je izuzetno važno za hrvatsku kinematografiju, jer je nešto slično pošlo za rukom tek *Lordanu Zafranoviću* s filmom »Okupacija u 26 slika«.

Rundek prvi u Novoj godini

Glazbenici iz Republike Hrvatske svojim su sjajnim nastupima obilježili (i) ovaj, četvrti po redu novosadski festival Exit:

naime, na Exitu 04. koji je trajao od 31. prosinca do 3. siječnja, na prijelazu iz stare u Novu godinu nazočne je animirao hrvatski glazbenik i kantautor *Darko Rundek*, a u četvrtak, prvog dana Nove, 2004. godine, publici se vrsnim nastupom predstavila i hrvatska salsa-jazz band skupina *Cubismo*.

OBLJETNICA: Mijo Adžić

Četiri desetljeća umjetničkog rada

Tijekom posjeta izaslanstva Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske Hrvatskoj građanskoj udruzi iz Kotora, dodijeljeno je iznimno priznanje od strane Republike Hrvatske na području kulture *Miju Adžiću*. Nagradu mu je osobno uručio predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* u povodu obilježavanja 40. godišnjice umjetničkoga rada Adžiću kao scenografa u splitskome kazalištu.

Akademski slikar i scenograf Mijo Adžić rođen je u Cetinju, diplomirao je kazališnu scenografiju na Akademiji primijenjenih umjetnosti, da bi potom otišao na specijaliziranje u Pariz. Tijekom puna četiri je desetljeća profesionalnoga djelanja u kazalištu, na televiziji i filmu realizirao više od dvije stotine scenografskih projekata u Hrvatskoj i inozemstvu. Radio je s iznimno mnogo velikana s područja kazališta i televizije: *E. D. Filippom, Marijom Danirom, Borisom Dvornikom, Antonom Martijem* i inima. Prema osobnoj je želji maestra *Jakovca Gotovca* Mijo Adžić tijekom tri desetljeća čak 7 puta s različitim redateljima radio scenografiju *Gotovčeva* »Ere s onoga svijeta«, scenografiju, potom, za

cjelokupna dramska djela pokojnoga *Miljenka Smoje*, u prosincu 2002. te u siječnju 2003. napravio je scenografiju za dva baleta, jednu dramu te dvije opere, što je uzimajući obzir da se radi o tek dva mjeseca, iznimno rijedak pothvat u kazalištu, uopće. Mijo je Adžić dobio brojne nagrade i pohvale u okviru svoje struke za svoja stvaralačka dostignuća: nagrade osječkoga i ljubljanskoga anala, Smotre hrvatskih kazališta, Dana satire u Zagrebu, kolektivne i nebrojene pojedinačne nagrade, te tijekom lipnja minule, 2003. godine, nagradu grada Splita za životno djelo.

Svoj je rad vlastitim riječima Adžić opisao konotirajući se spram misli velikoga njemačkog teoretičara i praktičara umjetničke scenografije, *Tea Otta*: »Scenografija je, znate, iznimno kompleksna umjetnička disciplina, jer je scenograf i inženjer i arhitekt i slikar i kipar i izumitelj istodobno, a iznad svega on ima biti, ako je iole vrijedan svoga rada, intelektualac koji ima znati svako djelo smjestiti u vrijeme i prostor kojega je autor toga djela odredio. On mora umjeti poštovati stil zadane epohe, on mora, to, dakako,

nije pravilo, ali naznake moraju postojati, shvatiti i čuti kako igrati: primjerice antičko djelo u baroknom okruženju potpuna je besmislica koju nikakav modernizam i kvazi-avangardni pristup ne mogu i ne smiju opravdati.«

R. G. T.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Ivica Percl (1945.)

Ivica Percl, hrvatski kantautor i legendarni glazbenik tzv. »protestne pjesme«, rođen je u lipnju 1945. godine u Zagrebu, a karijeru je započeo kao ritam-gitarist u zagrebačkoj beat skupini »Roboti«. Skupinu je raspustio koncem proljeća 1966, jer su, kako je kasnije izjavljivao »dečki bili previše bučni«.

Već iduće godine Percl objavljuje singl s akustičnom temom u maniru ranog *Donovana Leitcha* (koji mu je uvijek bio miliji no, primjerice, *Bob Dylan*) »Godine ratne, godine mirne«, skladbu koja je snimljena za potrebe TV drame redatelja *Ivana Hetricha*. Ubrzo se afirmira kao pionir i prvi umjetnik tzv. »protestnog vala« na ovim prostorima, a radi sličnosti s *Donovanom* često ga u Hrvatskoj nazivaju »Peroan«.

Prvi veliki uspjeh dostiže skladbom *Đorđa Novkovića*, kulturnom šansonom »Stari Pjer«, za koju dobiva i prvu nagra-

du stručnoga žirija na festivalu Zagreb 68. Po glasovanju čitatelja beogradskoga rock-magazina »Džuboks«, Percl je proglašen za pop-autora 1968. godine. Samo usporedbe radi, iste godine je za popularnost svjetske rock-scene proglašen: pogodite tko?

Dakako *Donovan Leitch*. Godine 1969. gostuje na subotičkom Omladinskom festivalu i osvaja nagradu publike skladbom »Svaki dan sam«, a potom objavljuje al-

bum skladbi sa stihovima: *Miroslava Krleža, Zvonimira Goloba, Dobriše Cesarića* i svog velikog prijatelja *Drage Mlinarca*, koji je o Perclu u proljeće minule godine na novosadskom Akustičarskom festivalu izjavio: »On jest mlađi od mene, ali mi je cijeloga života bio uzor. Nešto poput *Neila Younga, Vana Morrisona, Dylana* ili *Donovana*. Ma, on je legenda...«

Godine 1975. spomenuti Mlinarec, Slovenac *Tomaž Domicelj* i beogradski kantautor i gitarist *Srdan Marjanović* organiziraju turneju po ex-Jugoslaviji naslovljenu »Četvorica za mir«. Tijekom osamdesetih minula stoljeća Ivica Percl je radio kao urednik Kulturnoga centra u zagrebačkoj Dubravi, potom na mjestu tajnika Hrvatske udruge skladatelja, i tek povremeno nastupao. Posljednjih se godina bavio slikarstvom.

R. G. T.

Božićno-novogodišnji gala koncert

Svečanost prerasla u tradiciju

Tradicionalni Božićno-novogodišnji koncert Subotičke filharmonije čiji je dirigent *Berislav Skenderović* održan je 28. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Slobodnog mjesta u publici nije bilo, a prikupljena sredstva od ulaznica upotrijebit će se za rekonstrukciju i adaptaciju zgrade Udruženja umirovljenika Subotice.

Program je počeo izvedbom kompozici-

je *P. I. Čajkovskog* »Valcer cvijeća«, nakon čega se Subotičkoj filharmoniji u izvedbi *G. Puccinijeve* »Arije Mizete« priključila solistica *Megyeri Izabella*, gošća iz New Yorka, dok se u sljedećoj točki izvedbe *S. Saensove* »Arije Dalila« filharmoniji priključila solistica *Rebecca Austin*, gošća također iz New Yorka. Program je nastavljen nastupom quartetta »Four Fathers« iz Budimpešte, koji su izveli potpuourri iz raznih opera, a potom je filharmonija nastavila koncert izvedbom Straussovog valcera »Bečka krv«. Usljedili su nadahnuti nastupi *Rebecca Austin* koja je pjevala »Ariju Santuce« *P. Mascagnia*, *Megyeri Isabelle* koja je izvela »Ariju Judite« *F. Lehára* i quartetta »Four Fathers« s potpuourrijem popularnih melodija. Publika je svaku izvedbu pozdravila dugim aplauzima.

Nakon što je Subotička filharmonija maestralno izvela Straussov polku »Munje i grom«, glazbenicima su zajedno sa solisticom *Rebecca Austin* oduševili publiku izvedbom *Gershwinove* kompozicije »Summertime«. U sljedećoj točki programa nastupili su »Four Fathers« koji su izveli potpuourri duhovnih pjesama američkih crnaca »Negro Spirituals«, nakon čega su nagrađeni snažnim aplauzom, koji je bio istog intenziteta i nakon izvedbe

filharmonije »Tribute to Glenn Miller« *G. Kučere*, nastupa solistice *Megyeri Isabelle* koja je pjevala »Ariju Silvije« *I. Kálmána* i izvedbe Straussove »Trič-trač polke«.

Uz zvuke Straussove kompozicije »Na lijepom plavom Dunavu«, gradonačelnik *Géza Kucsera* poželio je sretnu Novu godinu publici, glazbenicima i dirigentu filharmonije, kao i gostima-solistima, a koncert je završen uz zvuke *Verdijeve* kompozicije »Brindisi«.

Z. Sarić

Iz naklade izašao Božićni broj časopisa »Betanija«

Božić u mom životu

Pod pokroviteljstvom Caritasa Zagrebačke nadbiskupije pristigao je još jedan božićni broj časopisa za bolesnike »Betanija«. Časopis izlazi pet puta godišnje i daruje bolesnike u Hrvatskoj i Hrvate u dijaspori bogatim tekstovima o crkvenim događanjima, pjesmama i nadahnućima misli čitatelja, aforizmima i križaljka.

Višegodišnja ljubav prema ljudima sa zdravstvenim tegobama uzvrćena je mnogobrojnim zahvalama i pismima čitatelja koji žele podijeliti svoja razmišljanja s drugim čitateljima. Doživljaj Božića u djetinjstvu dočarao je vjerni čitatelj *Mati-ja Vlahovec*, koji je kao dijete u svom domu navečer na Badnjak spavao na slami doživljavajući Isusa u betlehemske štali. Otac im je redovito pripovijedao događaj Isusova rođenja, te bi svake godine iznova sanjali raspjevanje anđele na betlehemske štali, koja kliče: »Slava Bogu na visini.« To su bili dječji radosni Božići.

Rad Caritasa Zagrebačke nadbiskupije svečano je obilježen proslavom sedamdeset godina od osnutka i pedeset godina rada. Proslave su se odvijale u mnogima mjestima i na različite datume. Njihovo sudjelovanje je najviše došlo do izražaja u četverogodišnjem Drugom svjetskom ratu, kada je trebalo pružiti ljubav, hranu i njegu ratnim zarobljenicima i dječjoj siročadi koja je u ratnom metežu zgranula Zagreb. Caritas je ponosan na svoje djelo vanje jer, kako sami vele: »Daleko bi nas odvelo kad bismo nabijali koliko je spašeno izvanbračne djece, utješeno djevojaka u trudnoći, podijeljeno pomoći siromašnim obiteljima i obiteljima sa brojem djetetom, nahranjeno gladnih usta, na noge podignuto i školovano mladih ljudi, osokoljeno zaboravljenih invalida i odnogo govano teških bolesnika«.

Događaj koji zacijelo zaokuplja veliku pažnju odigrao se 28 rujna 2003. pošto je

papa *Ivan Pavao II.* pročitao imena i prezimena 30 novih kardinala, među kojima se našao i zagrebački nadbiskup *Josip Bazanić*. Ta vijest je s velikom radošću primljena u

Zagrebačkoj nadbiskupiji i protumačena: »U ovom posebnom trenutku izražavam osobitu zahvalnost Svetom ocu za pažnju i povjerenje koje je iskazao mojoj službi i sobi odlučivši da me na vijećanju kardinala 21. listopada 2003. uvrsti u Zbor Svete Rimske Crkve. U toj odluci Svetog oca prepoznajem još jedan veliki znak njegove ljubavi i privrženosti hrvatskom narodu i Crkvi u Hrvata. Ovo odlikovanje smatram darom koji Ivan Pavao II. Preko mene daje svim hrvatskim biskupijama, stoga iz ruku našega Svetog oca primam ga u zajedništvu s braćom u episkopatu.«

U svakom broju časopisa »Betanija« čitatelji imaju priliku saznati više o jednoj katedrali, te je u ovom broju predstavljena Varaždinska katedrala koja je nastala dobom Zagrebačke nadbiskupije godine 1997.

Olga Perušić

Iz antologije poezije
Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

EPITAF

Vazda sam te krnjio
Vazda sam te crnio
Ptico u negvama

Malo sam te gušio
Malo sam te sušio
Drvo moje malo

Samo sam te volio
Samo sam borio
Kupolo nebeska

Kako sam te ružio
Kako sam te rušio
Katedralo smrti

Petar Vukov (1941. -2003.) nedavno preminuli spisatelj, urednik i publicist, knjižničar i prevoditelj (s mađarskog jezika) Petar Vukov rođen je 1941. godine u Subotici, a preminuo koncem studenog 2003. u Sremskoj Kamenici, tik kraj Novog Sada. On je posljednji i najmlađi hrvatski pjesnik zastupljen u Antologiji poezije Bunjevačkih Hrvata, koji je svojom pojavom i konstantnom prisutnošću u sedmome desetljeću minula vijeka označio izuzetan, mada kvantitativno skroman poetski kontinuitet (poput mlađega mu brata, Ante Vukova) novije pjesničke generacije, koja se rjeđe opredjeljivala za poetski poziv. Vukov je svoje tekstove objavljivao u subotičkim »Rukovetima« (čiji je i dugogodišnji urednik bio), »Pokretu«, »Mladosti«, »Subotičkim novinama«, te mnogim novosadskim, beogradskim i ponekim zagrebačkim književnim časopisima. Po općem je uvjerenju njegova najsnažnija pjesnička zbirka ona iz davne 1964. godine, naslovljena »Vidici vjetrova«, mada jednaku snagu ima i njegova prva poetska knjiga »Tavnom stranom oka«. Posthumno mu izlazi roman, a široj je javnosti poznat prije svega po briljantnoj pjesmi »Troja«, koju su uglazbili beogradski folk-rock akustičari iz grupe »S vremena na vreme« i njome »harali« po top-listama tadašnjih radio-valova.

Priredio: R. G. T.

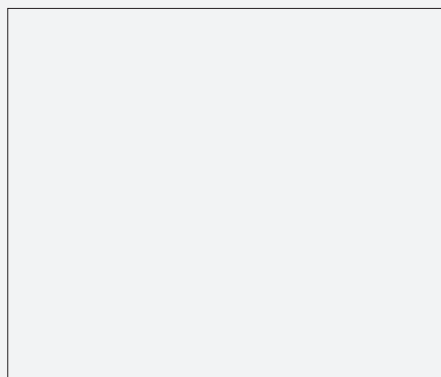
Poetski kutak: Ignjat Đurđević

Dubrovačka književna tradicija

Ignjat Đurđević smatra se posljednjim značajnijim pjesnikom Dubrovačke Republike. Rodio se 1675. godine, a ne zna se je li početno obrazovanje stekao u javnoj školi ili privatno. Humanističku školu pohađao je od 1684. godine, u tek otvorenom Isusovačkom kolegiju, gdje su u to doba učiteljevali *Rafo Tudišević*, poznati leksikograf *Ardelio Della Bella* i Mostarac *Luka Kordić*. Malo se zna o Đurđeviću do njegove dvadeset i prve godine. Bio je naimenovan zapovjednikom tvrđave Lovrijenac 1693. godine, a dvije godine poslije knezom na otoku Šipanu. Godine 1697., iznenada je oputovao u Rim i tamo ušao u red Isusovaca. Pošto je stupio u red, morao je najprije proći novicijat, pa potom filozofski i teološki tečaj. Godine 1702., bio je učitelj u Ilirskom kolegiju u Loretu, 1703., u Ascoli, a 1704., u Pratu (Toscana). Kao što je iznenada stupio u Isusovački red, tako je 1705. godine iznenada iz njega istupio i nakon godinu dana prešao u Benediktince. Pošto je stupio u novi red, smjestio se u samostan sv. Jakoba na Višnjici. Dubrovačka vlada je protjerala Đurđevića 1710. godine s teritorija Republike, a iz spisa koji o tome govore ne može se razabrati što je Đurđević zapravo skrivio. Đurđević je pomilovan nakon godinu dana i po povratku stupa u Accademia Otiosorum, što je u Dubrovniku, po uzoru na rimsku akademiju Degli Arcadi, osnovana negdje posljednjih godina XVII. stoljeća. Kasnije je Đurđević izabran za opata mljetskog samostana i na Mljetu je otpočeo svoju najplodniju književnu aktivnost. Umro je 1737. godine.

Đurđevićev književni rad je veoma obilan i raznovrstan. Prvi plodovi njegove književne aktivnosti svakako će biti ljubavne pjesme. Đurđevićeve ljubavne pjesme najčešće su kratka oblika s poetom na kraju, koja je obično i ishodište njegovih inspiracija. U nizu svojih ljubavnih pjesama on je gotovo na samoj granici između diskretne aluzije i otvorene frivolnosti. Đurđević je vrlo rano počeo prevoditi *Vergilijevu* »Eneidu«, ali je uspio završiti samo prvo pjevanje. Prije stupanja u

Isusovce napisao je »Uzdahe Mandalijane pokornice«, ali u kratkoj verziji, u dva pjevanja, koju će nakon povratka iz Italije proširiti na osam pjevanja i šampati u

Mlecima 1728. godine. Pjesme iz te zbirke kreću se stazom barokne bujnosti, a zemaljska ljepota prerasta u ljepotu duše, dok ovozemaljske čežnje prerastaju u čežnje za sjedinjenje s Kristom u vječnom blaženstvu. Latinsku će poeziju Đurđević najviše gajiti u Rimu i u drugim talijanskim gradovima gdje je službovao kao učitelj, mada je se neće odreći ni u Dubrovniku nakon povratka, ali će se njome baviti tek prigodice. Oko 1708. godine, Đurđević je sabrao i sredio svoje latinske pjesme u zbirci »Poetici lusos«, dok će oko 1716., skupiti svoje hrvatske pjesme pod naslovom »Pjesni razlike«.

U zrelijim godinama Ignjat Đurđević sve se više predavao povijesnoj i književno-povijesnoj znanosti. Napisao je »Život sv. Benedikta«, »Brodolom sv. Pavla«, prvi na hrvatskom, a drugi na latinskom jeziku. Započeo je pisati i »Historiju Ilirije« na latinskom, ali je uspio završiti samo nekoliko poglavlja. Veće značenje ima Đurđevićev rad na historiji dubrovačke književnosti. Prvi njegov spis na tom području jest »Pismo rafu Miliću« u kojem daje podatke o šezdesetak dubrovačkih pisaca. To je bila samo priprema za njegovo glavno djelo u toj domeni, za »Vitae et carmina nonnulorum illustrium civium Rhacusinorum« u kojem je Đurđević zapisao stotinjak biografija pretežno dubrovačkih pisaca. Toga se posla

još jednom prihvatio kad je boraveći u Padovi sakupio u arhivima podatke o nekim Dubrovčanima i objavio ih u predgovoru »Saltijera slovinskog«.

Glavna Đurđevićeva djela prirodno i logično izrastaju iz dubrovačke književne tradicije. Njegove »Ljuvene pjesni« na neki su način produžetak preokupacija kakve su utkane u *Buničevim* »Plandovanjima«, a »Uzdasi Mandalijane pokornice« nadovezuju se na trasu zacrtanu *Gunduličevim* »Suzama sina razmetnoga«. Đurđevićeva otvorenost prema lijepoj prirodi, njegov interes za povijesna i književno-povijesna istraživanja dovode ga u kontekst suvremenih arkadijskih strujanja iz Italije, što je opet veza s tradicijom, jer su i pjesnici prijašnjih razdoblja uvijek imali sluha za književna i kulturna zbivanja u Italiji. Ignjat Đurđević označuje završetak jednoga dugog, dva i pol stoljeća dugog književnog trajanja, on završava i jedno razdoblje – razdoblje baroka. Nakon Đurđevića, Dubrovnik preplavljuju eruditizam, latinizam i francuska komedija.

U spoznanju (izbor)

Ljubovnica ona ognjena
njegda od ljudi, sad od boga,
osta svijetu prigrabljena
silom plama nebeskoga,
ter neumrloj pri ljubavi
svijet i sebe zaboravi.

Ištom lice Jezusovo
vidje i skupljen raj u njemu,
kroz gorjenje čisto i novo
ponovljena osta u svemu,
leteć svoga iz pepela
pomladena ptica bijela.

Njega drži vrhu svega,
njega misli, š njim besjedi;
njega živa, mrtva njega
ište, žudi, dvori i slijedi,
i jedina š njim saviše
njim odiše, š njim izdiše.

Priredio: Z. Sarić

Instrument vojvodanske ravnice

Tamburica dušom svira

Danas kod ovoga instrumenta razlikujemo kvartni štim, koji se koristi kod nas u Vojvodini, ali i u Mađarskoj, Srbiji itd. On se još popularno zove srijemski štim. Osim njega postoji i kvintni štim koji je najrasprostranjeniji u Hrvatskoj, Sloveniji, Češkoj, a zovu ga popularno slavonski štim

Piše: Hrvoje Tikvicki

Tambura je narodni trzalački instrument s dugom tradicijom postojanja i trajanja na prostorima država današnjeg Balkanskog poluotoka, a posebice na tlu današnje Slavonije i Vojvodine, gdje je dobila ulogu vodećeg narodnog instrumenta, a samim tim je najmasovnije zastupljena u ova dva regiona susjednih država Hrvatske i Srbije i Crne Gore. Nije autohtona tekovina ovih prostora, nego je stigla u ove krajeve skupa s Turcima, prilikom njihovih pohoda po Europi negdje u XIX. i XV. stoljeću.

Ali, tambura nije niti instrument turskoga

nama na Balkan i još dalje na Apeninski i Pirinejski poluotok. Vremenom kroz tu dugu povijest u Španjolskoj je od nje nastala današnja gitara, u Italiji mandolina, u Rusiji balalajka, a kod nas i u susjednim nam državama narasla je jedna velika obitelj tambura, saza, šargija, mandolina itd.

UTJECAJI ZAPADA: Dalje ćemo priču nastaviti kako je to teklo kod nas u Vojvodini i Slavoniji, jer inače priči nikad kraja, a bez pogovora je to da tambura zauzima značajno mjesto u glazbenoj kulturi svih naroda koji su živjeli, a i danas žive u ove dvije gore spomenute regije. U XIX. sto-

ljeća dobijamo današnju tamburašku obitelj. Bisernica (prim), basprim, kontra, čelo, bas. Ima ih još, kao što je samica, čelović, brač itd. Ali o njima nešto više u nekom drugom prilikom.

Isto tako poslije dvoglasnih, troglasnih, četveroglasnih i višeglasnih kombiniranja gradnje i kvintnih i kvartnih štimanja, udvojenih žica, i u tome se došlo početkom dvadesetog stoljeća do definiranih oblika intervala i vrste štima. Tako da danas razlikujemo kvartni štim koji se koristi kod nas u Vojvodini, ali i u Mađarskoj, Srbiji i td. On se još popularno zove srijemski štim. Osim njega postoji i kvintni štim koji je najrasprostranjeniji u Hrvatskoj, Sloveniji, Češkoj, a zovu ga popularno slavonski štim. Sve ove promjene u razvoju i evoluciji tambure do današnjeg oblika i zvuka ne bi nastale, ili bar ne ovako, da nije bilo graditelja ovih instrumenata pravih entuzijasta i fanatika svoga posla, koji su dali ogroman doprinos u gradnji tambura, mijenjajući i razvijajući razne oblike instrumenata. Svakako moram spomenuti makar neke od njih, iako sam tu skromnijeg znanja, a to su u Subotici *Béla Kudlik*, u Senti *Lajos Bocán*, u Novom Sadu *Stevan Beli* i mnogi drugi, koji su svojim radom zadužili današnji i budući svijet svirača i ljubitelja zvuka tambure.

VELIKANI: O samoj izradi tambura ne bih mnogo trošio riječi, jer mi sama tehnologija proizvodnje nije suviše bliska, ali zato mogu reći da je tambura postala potpuno ravnopravan instrument s ostalim instrumentima iz današnje obitelji klasičnih instrumenata, kao što su gitara ili violina. Sva problematika dobrog sviranja na violini ili gitari ista je i za tamburu, bilo kao solo instrument ili u komornom sastavu, ili orkestru.

Prvi poznati tamburaški skladatelj bio je Osječanin *Pajo Kolarić*, po kome i danas u Slavoniji mnogi orkestri i tamburaška društva nose ime i sviraju glazbu koju je

podrijetla. Tko zna kojim putovima kroz povijest ona dospijeva do Otomanskog Carstva, ali njena prava kolijevka je negdje u Aziji, točnije rečeno u Mezopotamiji. I sam njen izgled bio je posve drugačiji od današnjeg oblika, koji bi bio otprilike kao u današnje laute. Dakle kroz ondašnje povijesne pohode i osvajanja, tambura se raširila na sve strane svijeta. Na istok prema Kini i Japanu, na sjever prema Rusiji, na zapad k Egiptu i dalje k

ljeću dolazi do intenzivnijeg razvoja kako u sviranju, tako i u gradnji tambura. U gradnji se sve više osjećaju utjecaji sa zapada, gdje su gitara i mandolina već dobi- le svoj današnji oblik, tako da pod tim snažnim utjecajem i u gradnji, tambure evoluiraju u taj »kruškasti« oblik osim malene bisernice. Skraćuju se vratovi, stavljaju kromatski pragovi, ponegdje to još zovu i kote i da ne duljim više – krajem devetnaestog i početkom dvadesetog sto-

on skladao. Za nas je interesantno što je jedan od njegovih suvremenika bio i jedan Subotičanin, *Stipan Mukić*, inače skladatelj nadaleko poznate melodije »Kolo igra, tamburica svira«, a njihov suvremenik, čiju melodiju i danas često slušamo, je Novosađanin *Marko Nešić*. Ta čuvena melodija se zove »Neven-kolo«. Pokraj njih još je jako puno skladatelja s raznih strana Austro-Ugarske, a kasnije iz novonastalih država ovog dijela Europe, skladalo mnoštvo kompozicija za male ili velike tamburaške orkestre i trebalo bi mi jako puno prostora sve ih nabrojati, pa ću spomeniti samo one koji su živjeli i stvarali u našem okruženju. Jedan od njih je svakako *Pere Tumbas Hajo*, koji je zadržao Suboticu i kao svirač, i kao skladatelj i aranžer i kao vođa i ravnatelj, naravno, i kao pedagog. Kraj njega veliki značaj kao skladatelj imao je i njegov suvremenik i autor prve bunjevačke opere »Dužijanca« *Josip Andrić*, koji je isto tako pisao i za tamburaške orkestre, kao na primjer »Bačka simfonijeta«, ili »Srijemska simfonijeta«, pa koncert za brač i tamburaški orkestar u a-molu itd. Naravno, ne mogu ne spomenuti njihova suvremenika sa slavonske strane isto tako nadaleko poznatog i svirača i autora, a to je *Julije Njikoš*.

NEOTVORENE STRANICE: U Subotici nakon ovih velikana »barjak« preuzima *Lazar Malagurski*, koji vodi tamburaški orkestar u OKUD-u »Mladost«, a isto tako zaslužan je za ulazak tambure u Muzičku školu kao predmet, tako da postaje ravnopravna sa svim ostalim instrumentima, koji se u to vrijeme nude na učenje najmlađim polaznicima. Pokraj Čika Laze (kako smo ga zvali) u Subotici je djelovao i čuveni tamburaški romski orkestar braće *Nikolić*. Imao sam veliku

sreću i čast što sam ih mogao slušati, jer, na žalost, mnogi od njih nisu više među živima. Za njima dolazi *Zvonko Bogdan* s orkestrom *Janike Balaža*, koji su, zahvaljujući napretku u tehnici, ostavili najviše snimljenih tragova popularne narodne i

romske glazbe i tako sigurno zauzeli jedno od najznačajnijih mjesta u povijesti popularne tamburaške glazbe dvadesetog stoljeća.

Ali ni tu još nije kraj što se tiče tambura i Subotice. Nakon ovih velikih imena dolazi još jedno okićeno isto tako brojnim priznanjima u zemlji i inozemstvu za svoj rad, koji, hvala Bogu, traje i danas, a to je *Stipan Jaramazović* i njegov veliki tamburaški orkestar, koji se otisnuo još dalje i uz suradnju sa skladateljem i ravnateljem iz Novog Sada *Zoranom Mulićem*, otkriva još neotvorene stranice tamburaškog stvaranja i interpretiranja, kako originalnih djela, tako i transkripcija najpoznatijih djela svjetske glazbene literature. A s druge strane, mnogi mali bendovi sastavljeni od po pet do šest svirača, ostali su u glazbenom životu grada baš zahvaljujući tome što su svoje prve korake započeli kod Stipana. Drago mi je što ga osobno poznajem i što sam u prilici da povremeno surađujemo na zajedničkim projektima.

Tako. Što reći na kraju, ako je ovo uopće kraj, jer puno toga sam preskočio u pokušaju da u što kraćem tekstu ispričam priču o tamburi. Nadam se da mi se neće zamjeriti, ako sam koga preskočio. U svakom slučaju za tambure i tamburaše u Subotici »nema zime«. ■

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO MAČKE IMAJU BRKOVE?

Ljudi se služe prstima kad žele opipati neki predmet. Mačka za to koristi brkove. Pomoću njih ona osjeća toplo, hladno itd. Zato mački nikada ne treba sjeći brkove, jer bez njih ona nije u stanju osjetiti prave osobine predmeta oko sebe. Mačka se često kreće noću, pa joj tada brkovi služe da opipa predmete na koje nailazi.

ZAŠTO SE PEREMO SAPUNOM?

Prljavština na našim rukama upije se u tanak sloj masnoće koji se uvijek nalazi na koži. Sama voda nije u stanju skinuti taj sloj masnoće, pa zato upotrebljavamo sapun koji rastvara i skida svu nečistoću. Sapun se pravi od raznih masnih materija ili ulja uz dodatak kamene sode. Lako se rastvara u vodi, bogato pjeni, te za dobro pranje ruku ili tkanine moramo upotrijebiti sapun. I ne zaboravite, čistoća je pola zdravlja.

ZAŠTO ZIMI NE VIDAMO NEKE ŽIVOTINJE?

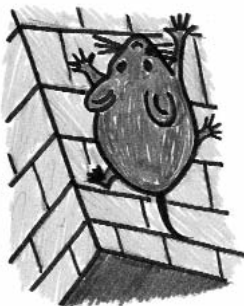
Životinjski svijet u našim krajevima, gdje vlada prilično jaka zima, vidno se smanjuje: neke životinje uginu, a druge se povlače u skrovišta provesti zimski san. Žabe se, na primjer, ukopaju u mulj, zmije se skrivaju pod kamenje, a kod mnogih insekata jedino su jaja u stanju prezimiti. Mrki medvjed se tijekom jeseni dobro ugoji, te ispod debelog zimskog krzna dobije sloj sala: tako je spreman prespavati cijelu zimu. Mnoge ptice, laste i rode, odlaze u južnije predjele.

Sve te životinje preko zime ne vidimo.

KAKO SE MIŠEVI PENJU UZ ZIDOVE?

Miševi na šapicama imaju male, ali vrlo oštre kandžice. Pošto zidovi gotovo nikad nisu sasvim glatki, iako nam tako izgledaju, miš umije iskoristiti i najmanju neravninu, zakači se kandžicama i tako se penje. Pored toga, miš se zatrči i uhvati zalet kada se penje, pa mu to pomogne da se popne što više. Naravno, ako je zid potpuno gladak (npr. pločice u kupatilu) ni miš ne može uz njega.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

HRCKOVE

ZGODE

Crta i piše: Zoltan Sič

NASTAVIT ĆE SE

MALI UMJETNICI

Darko Tetkov I. a
OŠ »Ivan Goran Kovačić« Sonta

Luka Nimčević II. h
OŠ »Matko Vuković« Subotica

Marina Crnković II. a
OŠ »Matija Gubec« Tavankut

Antonija Sudarević III. b
OŠ »Sveti Sava« Subotica

DAČKI BISERI

- Učiteljica pita: »Tko se brine o putnicima na brodu?«
Đak odgovara: »Familiija i rodbina!«
  - »Što je poluotok?« – pita učiteljica.
»To Vam je pola od cijeloga otoka« – mudro će učenik.
  - »Nabroj obitelj bika!« – zahtijeva učiteljica.
Učenik nabraja: »Bik, bikica, bikčić!«
- Bisere prikupila učiteljica iz OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu Stanislava Stantić Prčić

Stiglo nam je i prvo pismo od našeg dragog čitatelja, u povodu izlaska »Hrcka«.

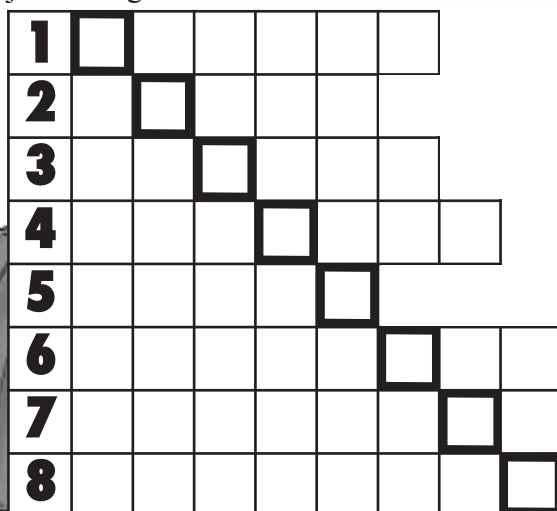
Draga Ivana!

Zovem se Dalibor Bošnjak. Imam deset godina i iz Slankamena sam, iz Srijema. Moj je tata pretplatnik »Hrvatske riječi«, te sam tako došao i do prvoga broja »Hrcka«. Htio sam vam reći da je to za mene veliki događaj. Nas je Hrvata malo u Slankamenu, pa nas je jako razveselilo to što smo dobili naš dječji list. Šteta što nema više stranica! Želim vam sretnu Novu godinu i neka »Hrcko« postane čim deblji!

Dalibor

Hvala Daliboru na čestitki i lijepim željama. Pišite nam i dalje i vidimo se u sljedećem broju!

Kada riješiš križaljku, čitajući ukoso u označenim poljima, dobit ćeš rješenje sljedeće zagonetke: **PUNA ŠKOLA ĐAKA, NIOTKUDA VRATA.**

1. Suprotno od desno
2. Obrok između doručka i večere
3. Šesti dan u tjednu
4. Prvi mjesec u godini
5. Prvi broj
6. Mala banana
7. Slatkiš koji se liže
8. Ženski kuhar

Kako su ljudi uspjeli »zarobiti« zvuk

Od Edisona do CD-a

Piše: Dražen Prčić

Gotovo svi značajniji trenuci, koje humano društvo nastoji znakovitije obilježiti (npr. Nova godina koja je za nama), neizostavno su praćeni glazbenom podlogom kojom se nastoji naglasiti, ali i »obožiti« nesvakidanje ozračje. Uz »živu glazbu«, ukoliko je to financijski moguće realizirati, jamačno je svečanije i impresivnije, ali u sve češćem nedostatku navedenog, uz pomoć tehnoloških izuma koje je suvremena znanost podarila čovječanstvu, »zvučna podloga« moguća je tzv. »nosacima zvuka«.

Još od revolucionarnog Edisonovog izuma u drugoj polovici 19. stoljeća *Phonographa*, sve do današnje najnovije generacije »pametnih« CD-a (compact discova), moguće je »pohraniti« cijeli filharmonijski orkestar na samo jednu »ploču«...

PHONOGRAPH: Prvi praktični »Phonograph«, u biti elektromehanički instrument koji služi za reproduciranje zabilježenog zvučnog zapisa, izumio je 1877. godine čuveni američki izumitelj *Thomas Edison*, poznat po svojim brojnim inventivnim tehničko-znanstvenim dostignućima. Ovaj uređaj je emitirao zvučni zapis uz 33, 45 ili 78 obrtaja vinilske ploče na kojoj su, u zlatno doba najveće popularnosti ovog preteče suvremenih glazbenih uređaja za reprodukciju, svoje glasove zauvijek zabilježili njegovi suvremenici i najveći glazbeni umjetnici na prijelazu 19 i 20. stoljeća.

GRAMOPHONE: Samo deset godina poslije revolucionarnog izuma svijet je 1887. godine, zaslugom njemačko-američkog izumitelja *Emile Berlinera* postao »bogatijim« za novo tehničko pomagalo u vidu »Gramophona«, koji je predstavljao una-

predenu verziju Edisonova *phonographa* sa svojom novom tehnologijom tzv. ravnih ploča. Uređaj je »radio« na 78 obrtaja.

Revolucionarna tehnologija mehaničkog bilježenja glazbenih zapisa zadržala se sve do 1920. godine kada je zamijenjena električnim snimanjem i reprodukcijom, da bi prva *long play* (dugosvirajuća) ploča zaisvirala 1948. godine, donijevši novu revoluciju...

COMPACT DISC: Sredinom osamdesetih godina prošlog vijeka dva giganta u proizvodnji glazbene tehnike, *Sony* i *Philips*, zajedno su patentirali revolucionarnu tehnologiju pohranjivanja zvučnog zapisa na compact disc. Patent je pojašnjen u tzv. »colour books« (knjigama boja) u kojima je isreпно prikazan razvojni put tehnološkog napretka po stadijima razvoja.

»Red book« (Crvena knjiga) – opisuje sam početak CD tehnologije i osnove zapisivanja na disc koji je mogao memorirati 74 minute snimljenog materijala.

»Yellow book« (Žuta knjiga) – pojašnjava nastanak CD-ROM-a (Read only memory) i mogućnost korištenja personalnih računara koji su mogli očitati formatirani zapis na ovim discovima.

»Green book« (Zelena knjiga) – donosi instrukcije o mogućnosti kombiniranja au-

dio i video-zapisa koje nagovješćuju pojavu interaktivnih CD-a

»Orange book« (Narančasta knjiga) – obrađuje mogućnost brisanja zapisa na samom discu (CD-Erasable), što je dotad bilo moguće samo na floppy disketama, otvarajući prostor za pohranjivanje većeg broja podataka. No, danas je mnogo raširenija tehnologija CD-RW (CD-ReWritable) kojom je moguće brisati i ponovno pisati na istom discu.

»White book« (Bijela knjiga) – posljednja je u nizu i pojašnjava futurološku viziju uporabe CD-a za složeniji »zapis« danas mnogo poznatiji kao DVD (Digital Video Drive) tehnologija, koja predstavlja dosad najsavršeniji način memoriranja slike i zvuka.

BUDUĆNOST: Tko zna što nam novog donose tehnološki koncepti budućnosti, kada je u posljednjih dvije decenije patentirano toliko uznapredovalih rješenja na polju audio-tehnike. Uspoređujući danas Edisonov *phonograph* s najmodernijim CD i DVD-ima, razlika je golema u usporedbi iako je u razvojnog putu prošlo nešto više od jednog stoljeća. Koraci znanstvene prošlosti bili su opravdano spori, ali će zato budućnost nezaustavljivo gaziti u »čizmama od sedam milja«...

Igor Palotay, modni fotograf

Uljepšani svijet u objektivu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Subotičanin Igor Palotay godinama je bio poznat u matičnom okruženju po svojim zapaženim stiliziranim fotografijama na kojima je objektivom fotoografskog aparata bilježio estetiku videnu vlastitim očima. Na njegovim autorskim »slikama« mnogo je ovdašnjih lijepih lica ostvarilo svoj prvi javni kontakt s publikom, a svojevremeno je njegov autorski web site s izabranim radovima bio iznimno posjećen.

Od prije nekoliko godina Igor Palotay živi i radi u Rijeci, gdje je njegov dokazani talent »brzo« otkriven...

► **Koji biste, danas kada je bezbroj »razvijenih« fotografija za Vama, trenutak označili kao inicijalni u Vašoj fotografskoj karijeri?**

U mom slučaju prve fotografije su nastale kada sam imao sedamnaest godina, prvo zanimanje došlo je kao rezultat želje i potrebe da se izrazim na svoj način. Ispočetak su to bili radovi u svezi s teatarskom umjetnošću i ekipom koja se kretala u tim vodama...

► **Ali vremenom, poslije završene srednje škole, interesiranje za budući poziv rezultiralo je i stručnijim usavršavanjem u svijetu fotografije.**

U Beogradu sam završio dvogodišnju pri-

vatnu akademiju u klasi *Nikole Rađevića*, ali bih želio naglasiti kako je umjetnička škola, na određeni način, samo »ulaz« u svijet koji poslije, vođen osobnim osjećajem, moraš samostalno otkrivati.

► **U subotičkom miljeu su i Vaši komercijalni radovi, poput maturskih i svatovskih slika, odisali umjetničkim pristupom definirano naglašene estetske forme.**

Komercijalna fotografija na našim prostorima, na žalost, predstavlja čisti vid preživljavanja, jer umjetničku još uvijek rijetko tko može platiti. Ali zato i na najobičnijoj slici za maturski tablo može se dati osobni kreativni izraz, a ni mušterija neće imati ništa protiv.

► **Za Vašu fotografiju je karakteristično naglašeno uljepšavanje stvarnosti na njoj, što apriori isključuje bilo kakav dokumentarizam i stvarnost na njoj.**

Određujući se kao fotograf nikada nisam ni pomišljao na »bilježenje« tzv. živih slika koje imaju podlogu u aktualnoj stvarnosti. Moj izraz je u »uljepšavanju« i »režiranju« svake slike koju vidim kroz objektiv.

► **Zbog svih navedenih razloga, posve lo-gično, Vaši modeli u većini slučajeva su žene.**

Modna fotografija kojom se najviše bavim

vezana je ponajviše za ženski svijet koji nastoji pronaći svoje mjesto u toj prestižnoj industriji. »Ulaznica« bez koje se ne može jamačno je dobro urađeni »book« tj. set fotografija kojima se budući modeli predstavljaju potencijalnom poslodavcu. A tu se već mora dosta raditi na uljepšavanju...

► **Uspješnost i talent stvorili su i Vaš »book« s kojim ste se, na neki način, otisnuli u inozemstvo, konkretno u Hrvatsku i danas ste u Rijeci gdje živite i radite.**

Vremenom je subotičko okruženje postalo preusko za moj rad, pojavio se problem nedostatka posla i odlučio sam oprobati se u jednoj posve novoj sredini u kojoj je mi je jedina preporuka bio moj prijašnji rad. Ubrzo, upoznavši se s mojim »bookom«, ljudi koji se bave umjetničkom fotografijom su prepoznali kvalitetu i uslijedili su pozivi za snimanja.

► **I gdje će u budućnosti biti okrenut objektiv Igora Palotaya?**

Za sada sam u Rijeci, u kojoj sam, trenutno, vrlo zadovoljan radnim mogućnostima i potencijalima koji taj grad pruža za moj profesionalni izbor. Što se tiče budućnosti tu se nikad ne zna, aparat je lako spakirati...

U novoj 2004. godini očekuju nas

Olimpijske igre

Piše: Dražen Prčić

Jedna od prvih asocijacija na tek započelu 2004. godinu jamačno je olimpijski predznak koji će je, na njenom koncu, ispratiti u povijest. Baš kao nekada davno u prošlosti ljudske civilizacije, svaka četvrta godina u nizu rezervirana je za najveći planetarni sportski događaj na kojemu se susreću razvijeni i nerazvijeni, veliki i mali, jači i slabiji, ali svi ujedinjeni pod olimpijskim stijegom i vođeni besmrtnim načelom: »Citius, Altius, Fortius«.

U ta dva ljetna tjedna, prema starom helenskom pravilu, trebali bi stati svi ratovi i nacionalne netrpeljivosti, prepuštajući mjesto sportskoj areni u kojoj će u fer borbi lovorom biti okrunjeni najbolji od najboljih.

ANTIČKE OLIMPIJSKE IGRE: Olimpijske igre potječu još iz doba antičke Grčke i najpoznatije su od svih velikih narodnih festivala koji su se redovito održavali u pravilnim vremenskim razmacima. Postojale su još i Isthmian, Pythian i Nemean-ske igre, ali su ih svojom veličinom i značenjem zasjenile igre koje su se održavale u svetištu stare Olympie u počast boga Zeusa. Prve održane igre povijest bilježi u 776. godini prije Krista, a na programu ovog festivala, za vrijeme kojeg su se učesnice obvezivale na prestanak svih međusobnih ratnih sukoba, bilo je nekoliko antičkih sportskih disciplina, koje su svoje mjesto zadržale i na modernim Olimpijskim igrama.

Poslije prvog, uvodnog i više ceremonijalnog dana, u kojemu su dominirali obredi vjerskog žrtvovanja, u sljedećim danima su na programu bila sportska nadmetanja u trčanju, boksanju, hrvanju i pancratiu (borilačkoj vještini u kojoj je objedinjeno šakatanje i hrvanje). Najbolji jahači i vozači su se nadmetali u konjskim utrka, ali one su, posve logično, bile rezervirane samo za naj imućnije sportaše i pripadnike najviših društvenih stališa. Na programu je bilo i natjecanje u petoboju koji je uključivao sprintersku utrku, skok u dalj, bacanje koplja i diska, te hrvanje. Posljednje natjecanje, kojim su se i zatvarale igre, bila je utrka oklopnika u kojoj su učesnici bili opremljeni punom borbenom opre-

mom.

Pobjednici Olimpijskih igara bili su nagrađivani lovorovim vijencem, te su doživotno uživali statusne počasti kao istaknuti predstavnici zajednice koju su proslavili svojim sportskim uspjehom. Živeći o društvenom trošku, uz

igara »Brže, jače, bolje« sportski je imperativ svih sportaša koji sanjaju, kao svoj vrhunac karijere, nastup na Olimpijadi. Utješna maksima: »Važno je sudjelovati«, koju je baron de Coubertin proklamirao u panolimpijskoj želji širenja mira u svijetu,

obilate nagrade imućnih mecena, antički »profesionalci« potvrđuju teoriju po kojoj sportski profesionalizam nikako nije moderna tvorevina. Tradiciju održavanja Olimpijskih igara svake četvrte godine u nizu, ugušio je rimski imperator Theodosius I, koji ih je zabranio oko 393. godine prije Krista.

ATENA 1896: Antičke Olimpijske igre obnovljene su 1896. godine u svojoj izvornoj ideji i izvedbi zahvaljujući francuskom pedagogu i misliocu Pierru de Coubertinu. Dvije godine ranije (1894.) otac modernih igara oformio je IOC (International Olympic Committee – međunarodni olimpijski komitet) koji je imao zadatak da pripremi prve moderne Olimpijske igre koje su svoj novi život započele u Ateni, gradu podno Zeusova hrama, mjesto svog antičkog rođenja. U glavnom grčkom gradu okupilo se 300 sportaša iz 15 zemalja koji su se natjecali u 43 discipline i 9 različitih sportova: atletici, bicklizmu, mačevanju, gimnastici, streljaštvu, plivanju, tenisu, hrvanju i podizanju utega. Geslo modernih

danas je interesantna samo natjecateljima iz najsiriromašnijih zemalja, koji na igre stižu putem kvote uz plaćeni trošak od strane IOC-a. Poput svojih antičkih kolega, najbolji od najboljih su priznate i često precijenjene zvijezde kojima profesionalno bavljenje sportom donosi basnoslovne izvore prihoda. Iako se dosta dugo inzistiralo na potpunom amaterizmu učesnika, uz brojne diskvalifikacije pobjednika, marketing i kodač nezaustavljivo je Olimpijske igre odveo na staze u kojima jedino golem novac donosi sve ono zbog čega publika dolazi na stadione. A bez punih tribina igre ne bi imale smisla...

ATENA 2004: Olimpijske igre ove će se godine ponovno vratiti u svoju prapostojbinu, a u želji da se postigne potpuna autentičnost, natjecanje u bacanju kugle bit će održano na starom stadionu u Olympiji. Broj natjecatelja iz gotovo svih država svijeta (preko 190) koji će učestvovati u blizu 300 sportskih disciplina i preko 30 sportova, dokaz su vječnosti jedne uzvišene ideje, kako bi ljudi trebali ratovati samo na

Sportske vijesti

Nogomet

Pršo najbolji nogometaš Hrvatske

Stasiti centarfor »Monaca« i Hrvatske reprezentacije **Dado Pršo** izabran je u tradicionalnoj 32. anketi »Večernjeg lista« za najboljeg hrvatskog nogometaša u 2003. godini. Odličnim igrama u svom klubu iz mondenske kneževine, ali po najviše odlučujućim zgodicima koji su

Hrvatsku odveli na završni turnir EP u Portugalu, ovaj dugokosi napadač osvojio je rekordnih 110 glasova žirija i ubjeđljivo ponio laskavu titulu. Drugo mjesto osvojio je **Robert Kovač** (67 glasova), a treći je **Stipe Pletikosa** (61 glas).

Nogomet

Nedvedu Zlatna lopta

Čeh **Pavel Nedved** proglašen je za najboljeg nogometaša Europe u protekloj godi-

ni prema izboru prestižnog »France footballe«. Vezist torinskog »Juventus« i reprezentacije Češke svojim odličnim igrama doprinio je nacionalnoj tituli i plasmanu svog kluba u finale Lige šampiona, kao i plasmanu svoje države na EP 2004 u Portugalu. **Pavel Nedved** rođen je 1972. godine, visok je 177 cm, težak 70 kg. Klubovi: Dukla, Sparta, Lacio i Juventus, za reprezentaciju Češke odigrao je 73 meča i postigao 17 golova.

Reli

26. reli Pariz – Dakar

S prvim danom nove godine započeo je 26. po redu automobilistički reli Pariz – Dakar koji će se voziti u 17 etapa po atraktivnim afričkim bespućima sve do 18. siječnja. Najduža etapa: Tan Tan – Atar (1055 km), najkraća: Dakar – Dakar (106 km). U reliju učestvuje ukupno 569 posada (146 automobilista, 200 motociklista, 58 vozača teretnjaka)

Skijanje

Ivica 19. u ukupnom poretku

Najbolji hrvatski skijaš i sportaš **Ivica Kostelić**, usprkos bolovima u koljenu, uspijeva održati dobre rezultate u ovogodišnjoj sezoni natjecanja u ski Svjetskom kupu. U slalomu je najbolje plasiran (6. mjesto – 100 bodova), u veleslalomu (21.

– 62 boda), dok u superveleslalomu (28. – 14 bodova), što mu trenutačno u ukupnom poretku donosi 19. mjesto uz 176 osvojenih bodova. Vodeći u generalnom plasmanu je Austrijanac **Herman Maier** sa 515 bodova.

Tenis

Ljubičić u Dohi

Najbolje plasirani hrvatski tenisač na svjetskoj ATP ljestvici, **Ivan Ljubičić** (41. mjesto) započet će 2004. godinu nastupom na turniru u Dohi (1.000.000 \$), dok će **Ančić** i **Karlović** startati u australskom Adelaideu (380.000 \$). Od cura prva je sezonu započela **Karolina Šprem** koja igra na WTA Gold Coastu (170.000 \$) u Australiji.

Goodyear liga

15. kolo, 3. siječnja

Zagreb – Olimpija 59:90
Banjalučka P. – Zadar 90:89
Split – Laško 72:76
Krka – Cibona 73:84
Slovan – Reflex 68:84
Budućnost – Lovćen 82:73
C. zvezda – Široki 76:66

Tablica: C. zvezda 27, Reflex 26, Olimpija 26, Cibona 25, Zadar 24, Budućnost 24, Laško 22, Krka 21, Zagreb 21, Split 21, Banjalučka P. 20, Slovan 20, Široki 19, Lovćen 19

Smijeh naš izvorni

Zabilježeno u Golubincima

● Bab'Ana Rčkova ostala udovica u sedamdeset petoj, a u devedesetj je govorila ovako:

– Vi š, ova šišava, čelo bašta, što joj muš strad'o s aftom, ni o'ladio se jadnik nije, a ona već našla drugog. A i onâ rîđa, Stevina, ajcala se još dok je Steva lež'o u bolnici. A evo, ja: već petnajst godina kako sam brez mōg, i o meni se, bome, ništ' nije čulo!

● Ulazi Nika u prazan bircuz, sjeda za stol i prebrojava na dlanu sitniš: 'oće l' bit'

za jedno piće. Konobar za stolom u udaljenom uglu udubio se u križaljku.

– Mikudžaaa! – vikne Nika.

– O, izvoli, Nikola!

– Jedno pivo! – zove Nikola.

– Ide pivo! – kaže zvanično konobar i donosi ga pred Niku.

Tek što krene da ga otvori, Nika će:

– Stani! Pošto ti je pivo?

– Petnajst dinara.

– A pošto je pelinkovac?

– Deset.

– E, mijenjaj mi onda pivo za pelinkovac.

I ode konobar, vrati pivo u gajbu i donese mu pelinkovac.

U tom trenutku nahrupiše u bircuz traktoristi iz zadruga; stigla plaća, pa da se počaste. Zauzeše nekoliko stolova i konobar se razlete da ih usluži. Nika »zategne« na brzinu onaj pelinkovac, pa na vrata. Ali ga konobar opazi i vikne:

– Niko!

– Što je?! – s vrata će Nika.

– Nisi platio piće!

– Koje piće? – pravi se Nika Englez.

– Taj pelinkovac što si popio!

– Ta, jesam ga mijenj'o za pivo?

– Jesi, – kaže konobar – al' ni pivo nisi platio!

– Pa nisam ga ni popio! – odvali Nika i ode.

● Stigao djed Bačko Businov na štaciju da 'vata ajziban. Za šalterom drijema otpravnik. Rano je jutro.

Kucne mu djed Bačko pos taklu:

– Ej, kartaroš! Dić' se da mi daš kartu!

– E, dešo, ne mogu ti dati. Mogu ti prodati. – bunovno se šali otpravnik.

– Pa, dobro. Prođaj mi!

– A di ćeš, dešo, putovati?

– Vidi ti njega, kako je znatiželjan?! – uzjoguni se djed. – Što te briga di ću?!

– Pa moram, dešo, znati di ideš. Dokle da ti dam kartu?

– Sad se i djed Bačko primiri:

– E, pa kad si baš rad da znaš, eto: idem kod ćerke!

● Joca Naglič, zvani Dunav, malo se marodir'o pa zaglavio kod liječnika. Poslije silnih pretraga pita ga liječnik:

– Piješ li ti?

– Kad imam šta. – kaže Dunav.

– A pušiš li?

– Isto: kad imam šta.

– A radiš li?

– Kad nema tko.

– E, slušaj onda dobro. Jetra ti nije baš najbolje, pluća isto, a i srce ti je oslabilo.

– Moraš malo povesti računa.

– Dobro, gospon-doktore. A 'oće l' oni mene služiti dok sam živ?

– Pa, hoće.

– E, onda ti nemaš brige!

● Prodavao Vasa kozu, pa ga pita kupac:

– Je l' se jarila?

– Jarila se.

– A je l' daje mlijeka?

– Daje.

– Kol'ko?

– Punu plavu zdjelicu.

Priredio: Ilija Žarković

Recept

Po želji naših mlađih čitateljica ponavljamo recept za

Prisnac

1 kg mladog kravljeg sira

4 dcl kiselog vrhnja

5 jaja

1 kg tankih kora

Sir, kiselo vrhnje i jaja umutiti u glatku smjesu, te dodati soli po vlastitom okusu. Uzimati po tri kore i stavljati nadjev na kraj, nakon čega ih uvijati u rolne. Formirane rolne prisnaca premazane umućenim jajetom položiti u zamršeni pleh. Peći u pećnici na temperaturi od 200 do 220 stupnjeva, dok ne dobije rumenu boju. Prisnac izrezati na komade srednje veličine.

**POZIVAMO SVE NAŠE ČITATELJICE DA NAM SE JAVE
S ORIGINALNIM DOMAĆIM RECEPTIMA.**

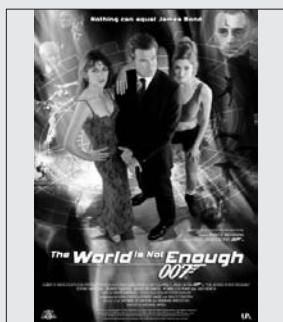

PETAK ► 9. 1. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film iz ciklusa
o Jamesu Bondu,
HRT 2, 20.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro,
Hrvatska
09.05 - Nestali svijet, serija
09.30 - Zvučnjak
09.50 - Bobo, Ciki i prijatelji
10.00 - Zimski obrazovni
program
11.00 - Hugo, TV igra
11.25 - Jelenko, serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.05 - Res publica
14.50 - Jelenko, serija
15.20 - Vijesti
15.30 - Prirodni svijet:
Prijelaz
16.20 - Trenutak spoznaje
16.50 - Među nama
17.20 - Hrvatska danas
17.30 - Strani dokumentarni
film
18.15 - Upitnik, kviz
18.45 - HR kod, glazbeno-
informativna emisija
19.30 - Dnevnik
20.05 - Potonulo groblje,
dramska serija
21.00 - Zagrebfest 2003. -
šansone
22.15 - Meridijan 16
22.35 - Sport danas
22.45 - The Whole Story,
mini-serija
01.55 - Fear of Fiction,
američki film
03.35 - Inspektori 2:
Tragom dokaza, film
05.10 - Dokumentarni film
05.55 - Prirodni svijet
06.45 - Inspektor Rex 3.,
serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
10.10 - Znakovi vremena
11.00 - Parlaonica
11.55 - Poslovni klub
12.25 - Heureka,
znanstveno-obrazovna
emisija
12.55 - Željka Ogresta
i gosti
13.55 - Mermaid,
američki film
15.25 - Zvezdane staze:
Deep Space 9 (1.), serija
16.10 - Vijesti za gluhe
16.35 - Zemlja nade, serija
17.25 - Inspektor Rex
18.10 - Panorama
19.05 - Prijatelji 4., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Ciklus James Bond
22.50 - Bljeskalica, glazbena
kontakt-emisija za mlade
00.20 - Zvezdane staze:
Deep Space 9 (1.), serija
01.05 - Strani dokumentarni
film
01.55 - Pregled programa
za subotu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
19.45 - TEST
20.00 - Briljanteen
20.50 - Večer s Joolsom
Hollandom (2/4)

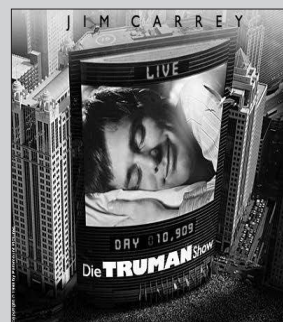

21.50 - Pregled programa
za subotu

SUBOTA ► 10. 1. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film
The Truman Show,
HRT 1, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Strani dokumentarni
film
09.05 - Legenda o
Sjevernom Vjetru, film
10.20 - Parlaonica
11.15 - Glazbena TV
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Duhovni izazovi
12.45 - Prizma,
multinacionalni magazin
13.45 - TV izložba
14.00 - Reporter:
»U logoru u Guantanamo«
15.00 - Vijesti
15.15 - Oprah Show (504)
16.00 - Iz antologije
Dramskog programa HTV-a
17.25 - Briljanteen
18.20 - HTV prikazuje
18.45 - Po ure torture
19.30 - Dnevnik
20.05 - The Truman Show,
američki film
21.50 - Vijesti
22.00 - Sport danas
22.20 - Boiler Room,
američki film (oko 116')
00.15 - Gregory's Two Girls,
britanski film (oko 117')
02.15 - Dir zu liebe,
njemački film (oko 89')
03.45 - Deux freres,
francuski film (oko 85')
05.10 - Oprah Show (504)
05.55 - Dokumentarni film

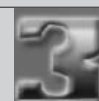

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
09.15 - Trenutak spoznaje
09.45 - HR kod
10.15 - Među nama
10.45 - Opera Box
13.30 - Kruške i jabuke -
kuharski dvoboj
14.05 - Anne od tisuću
dana, britanski film
16.25 - Hrvatska župa u
New Yorku
16.55 - Zvezdane staze
17.45 - Nije pošteno,
talijanski film
19.30 - Glazbena TV
20.15 - Treći kamenčić od
Sunca 3., serija
20.40 - Večer s Joolsom
Hollandom (2/4)
21.45 - S one strane, serija
22.30 - Godišnji koncert
ansambla »LADO«

23.25 - Zvezdane staze:
Deep Space 9 (1.), serija
00.10 - Po ure torture
00.40 - Pregled programa
za nedjelju

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
15.45 - Zemlja nade, serija
19.30 - Amerika -
život prirode
20.00 - Zagrebfest 2003. -
retrospektiva
21.25 - Španjolska
nogometna liga:
Real Sociedad - Real
Madrid, prijenos
23.20 - Pregled programa
za nedjelju

NEDJELJA ► 11. 1. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film
Bomba,
HRT 1, 22.35

07.00 - Vijesti
07.05 - Reprizni program
07.25 - Hatschipuh, njemački film za djecu
09.00 - Vijesti
09.05 - Dizalica
10.00 - Crtana serija
10.30 - Emisija za djecu
10.55 - Videokiosk
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.00 - Vijesti
15.15 - Herbie Goes to Monte Carlo, američki film
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
19.00 - Cocco Bill, serija
19.15 - LOTO 6/42
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - g'lamur:kafé
22.20 - Vijesti
22.35 - Bomba, film
00.15 - Kod treperave svjetiljke, danski film
02.00 - Videokiosk
03.00 - Herbie Goes to Monte Carlo, američki film
04.45 - Film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.15 - Obiteljski vrtuljak
10.45 - Biblija
11.00 - Bilje: Misa, prijenos
12.00 - Kršćani, dokumentarna serija
13.05 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
13.40 - Film
15.25 - Čudesna priča o vrtnim patuljcima, dokumentarni film

16.20 - Sirene, mini-serija
19.00 - ATP magazin
19.30 - Carstvo divljine
20.00 - Pogledajte semafor - sportska emisija
21.30 - Sportski dokumentarni film
22.00 - Nobel Peace Concert 2003.
22.55 - Reporter: »U logoru u Guantanamu«
23.55 - Reprizni program
00.55 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
19.10 - TEST
19.30 - Griški krabunosi
20.05 - Klub prvih supruga, američki film
21.45 - Frasier
22.10 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
22.35 - Sreća, serija
23.00 - Treći kamenčić od Sunca 3., serija
23.25 - Nedjeljom u dva
00.25 - Pregled programa za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 12. 1. 2004.

HTV 1

Izdvajamo seriju
Jelenko,
HRT 1, 11.25

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Leteći medvjedići, crtana serija
09.30 - Mali veliki svijet
09.50 - Charly i Mimo, crtani film
10.00 - Zimski obrazovni program
11.00 - Hugo, TV igra
11.25 - Jelenko, serija za djecu
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Res publica
14.50 - Jelenko, serija za djecu
15.25 - National Geographic
16.20 - Planet Internet
16.50 - Pjesmo naša, glazbena emisija
17.20 - Hrvatska danas
17.30 - Divlja Azija
18.20 - Upitnik, kviz
18.45 - Alpe-Dunav-Jadran
19.30 - Dnevnik
20.10 - Latinica: Izgubljeni pred ekranom
22.15 - Meridijan 16
22.45 - Petica - europski nogomet
00.10 - Zlatna krila 3., serija
00.55 - National Geographic
01.50 - Smiraj dugog dana, britanski film
03.10 - Ekipa za očevid - Miami, serija
03.55 - Zapadno krilo
04.40 - Carstvo divljine
06.30 - Prijatelji

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.30 - Godišnji koncert ansambla »LADO«
11.25 - Pogledajte semafor
13.00 - U potrazi za Benjijem, američki film
14.25 - Dobro ugođeno poslijepodne: Koncert Evelyn Glennie
15.25 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
16.10 - Vijesti za gluhe
16.35 - Zemlja nade, serija
17.25 - Zlatna krila 3., serija
18.10 - Panorama
18.40 - Ptice, crtani film
19.05 - Prijatelji 4., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo
20.55 - Ekipa za očevid
21.45 - Ciklus Sharon Stone: Sirove strasti, američki film
23.50 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
00.35 - Alpe-Dunav-Jadran
01.05 - Pregled programa

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.45 - TEST
20.00 - Dobro ugođeno poslijepodne: Koncert Evelyn Glennie

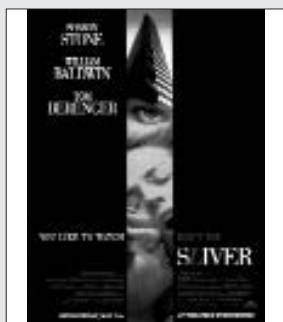

21.00 - Kršćani, dokumentarna serija
21.55 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 13. 1. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film
Sliver,
HRT 2, 22.00

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Vragolasta Lotta, serija za djecu i mlade
09.30 - Život je pun iznenađenja: Povratak, hrvatski dokumentarni film
09.45 - Brum, crtani film
10.00 - Zimski obrazovni program
11.00 - Hugo, TV igra
11.25 - Jelenko, serija za djecu
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.05 - Res publica
14.50 - Jelenko, serija za djecu
15.30 - Crveni kvadrat, dokumentarna serija
16.15 - Hrvatska kulturna baština: Pula u antici
16.50 - Govorimo o zdravlju
17.20 - Hrvatska danas
17.30 - Divlja Azija
18.20 - Upitnik, kviz
18.45 - Mliječni put
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Forum
22.15 - Meridijan 16
22.45 - Najstariji pukovnik
23.15 - KULT., emisija iz kulture
00.25 - Frasier
00.50 - Cure u trendu
01.35 - Crveni kvadrat
02.30 - Izvor sreće, norveški film
03.55 - Tajni život moga muža, američki film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
08.40 - Mir i dobro
09.10 - Pjesmo naša, glazbena emisija
09.40 - Latinica: Izgubljeni pred ekranom
11.25 - Alpe-Dunav-Jadran
11.55 - Petica - europski nogomet
13.20 - Odjek groma, australski film
14.55 - Crno-bijelo u boji
15.25 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
16.10 - Vijesti za gluhe
16.35 - Zemlja nade, serija
17.25 - Cure u trendu
18.10 - Panorama
18.40 - Ptice, crtani film
19.05 - Prijatelji 4., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Frasier 6., serija
20.30 - Ciklus hrvatskog filma: Kužiš, stari moj
22.00 - Ciklus Sharon Stone: Sliver, američki film
23.50 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
00.35 - Crno-bijelo u boji
01.05 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

9.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.45 - TEST
20.00 - Požega 2002. - Večer pjesme i vina

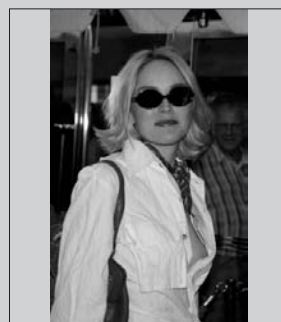

21.40 - g'lamur:kafé
22.40 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 14. 1. 2004.

HTV 1

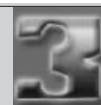
Izdvajamo film
King Solomon's Mines,
HRT 2, 22.10

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Samba i zec Leuk, crtana serija
09.30 - Kokice
09.50 - Charly i Mimo
10.00 - Zimski obrazovni program
11.00 - Hugo, TV igra
11.25 - Jelenko, serija za djecu
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.05 - Res publica: Slika zdravlja
14.50 - Jelenko, serija za djecu
15.30 - Glasnici sa Sulavezija
16.20 - Kućni ljubimci
16.50 - Boje turizma
17.20 - Hrvatska danas
17.30 - Divlja Azija
18.20 - Upitnik, kviz
18.45 - Split: More
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Škrinja: Uspomena
20.40 - Brisani prostor
21.35 - Pola ure kulture
22.15 - Meridijan 16
22.45 - Internacional, vanjskopolitički magazin
23.15 - Znanstveno sučeljavanje
00.25 - Vrijeme je za jazz
01.55 - CIA, serija
03.30 - Bijeg iz zone 14, američko-kanadski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
08.20 - Po ure torture
08.50 - KULT., emisija iz kulture
09.50 - Govorimo o zdravlju
10.20 - Globalno sijelo
10.50 - Forum
12.40 - Mliječni put
13.20 - Igrač iz lijevog polja, američki film
14.55 - S Međunarodne smotre folklor
15.25 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
16.10 - Vijesti za gluhe
16.35 - Zemlja nade, serija
17.25 - CIA, serija
18.10 - Panorama
18.40 - Ptice, crtani film
19.05 - Prijatelji 4., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Svi gradonačelnikovi ljudi 3., humoristična serija
20.35 - Pravi Sherlock Holmes, serija
22.10 - Ciklus Sharon Stone: King Solomon's Mines, američki film
23.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 1., serija
00.40 - Boje turizma
01.10 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
19.45 - TEST
20.00 - Opera Box - G.Verdi: Traviata

22.30 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 15. 1. 2004.

HTV 1

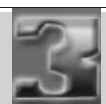
Izdvajamo film
S.O.S.,
HRT 1, 00.15

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Leon iz Loenneberga
09.30 - Športerica
09.45 - Športret
10.00 - Zimski obrazovni program
11.00 - Hugo, TV igra
11.25 - Jelenko, serija za djecu
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.05 - Res publica
14.50 - Jelenko, serija za djecu
15.20 - Vijesti
15.25 - Čudesni efekt, dokumentarni film
16.20 - Savršeni svijet
16.50 - Heureka
17.20 - Hrvatska danas
17.30 - Divlja Azija: Na rubu
18.20 - Upitnik, kviz
18.45 - Poslovni klub
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Znakovi vremena
22.15 - Meridijan 16
22.45 - Željka Ogresta i gosti
23.45 - Na zadatku, humoristična serija
00.10 - S.O.S., talijansko-norveški film
01.45 - Hitna služba
02.30 - Čudesni efekt, dokumentarni film
04.50 - Sutkinja Amy

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
09.15 - Boje turizma
09.45 - Škrinja: Uspomena
10.15 - Pola ure kulture
10.45 - Split: More
11.15 - Internacional, vanjskopolitički magazin
11.45 - Znanstveno sučeljavanje
12.45 - Brisani prostor
13.45 - Trčati širokim poljima, američki film
15.25 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
16.35 - Zemlja nade, serija
17.25 - Hitna služba
18.10 - Panorama
18.40 - Ptice, crtani film
19.05 - Prijatelji 4., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Sutkinja Amy
20.55 - Na zadatku
21.25 - Združena braća
22.15 - Ciklus Sharon Stone: The Last Dance, američki film
00.00 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (1.), serija
00.45 - Savršeni svijet
01.15 - Pregled programa

HTV 3

9.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.45 - TEST
20.00 - Dokumentarni film
20.30 - Košarkaška Euroliga: Cibona VIP - Barcelona, pr.

22.20 - Vrijeme je za jazz: Kvartet Musician, koncert
23.25 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA

HTV 1, SUBOTA, 10.1.2004. 20.05

THE TRUMAN SHOW

Humoristična drama s elementima satire. Tridesetogodišnji Truman Burbank (J. Carrey) živi idiličnim životom: radi dobro plaćen posao trgovca osiguravajućeg društva, stanuje u slikovitom Seahavenu na jugu zemlje, a oženjen je lijepom i brižnom Meryl (L. Linney). Međutim, svijet je oko dobrodušnog Trumana najobičniji privid. Naime, Truman je od djetinjstva zvijezda najpopularnijeg TV showa na planetu u kojem milijuni gledatelja 24 sata na dan prate njegovu svakodnevnicu, dok su sve osobe u Trumanovom životu glumci i glumice. Producent emisije Christof (E. Harris) budno pazi da naivni Truman kojega su u najranijem djetinjstvu napustili roditelji ne shvati što se uistinu zbiva oko njega. No, jednog će se dana dogoditi upravo to...

Televizijski su medij sredinom 90-ih obilježile realizacije tzv. reality showova u kojima su kamere snimale svakodnevnicu običnih ljudi završujući doslovce u sve kutke njihovih života. Produkcijски vrlo jednostavne, no konceptijski prilično inventivne, emisije su diljem svijeta postale pravi hitovi varirajući pritom tek okolnosti svakodnevice svojih protagonista. Filmska interpretacija ovog medijskog fenomena zaživjela je u izvršnoj humornoj drami »The Truman Show« australskog redatelja hollywoodske karijere Petera Weira (Svjedok, Društvo mrtvih pjesnika). Weir je ekranizirao scenarij Andrewa Niccola koji se i prije i poslije njihova zajedničkog filma dokazao kao vrsni poznavatelj medijskog manipuliranja i virtualnih svjetova (Gattaca, S1m0ne).

Niccolov je tekst za ovaj film uistinu provokativan, jer ne samo da je riječ o jednom od najuvjerljivijih filmskih prikaza utjecaja televizije u suvremenom društvu (na tragu, primjerice, filma »TV mreža«), već i o drami snažnih likova i dubokih emocija koje unatoč tematici ne proizlaze iz virtualnosti, već iz istinske potrebe čovjeka da uvijek bude slobodan u odlučivanju o svojoj sudbini. Naime, u središtu je filma koji besprijeekorno balansira između stvarnosti i fantastike, junak TV reality showa čiji se svijet sruši kad shvati da mu se cijeli život odvija ispred kamera još od najranijeg djetinjstva. Duboko emotivna, ali istodobno i opominjuća vizija čovjekove podložnosti suvremenim medijima, Weirova drama pripada najboljim ostvarenjima na temu (sve)moći televizije. Duhoviti dijalozi, domišljati efekti, te glazbena kulisa samo upotpunjuju izvrstan dojam.

Fantastična premisa u Weirovom je filmu dobila neočekivano realističnu razradu, pa istodobno djeluje i kao lepršava alegorija i kao uznemirujuća docudrama. Za to je uz režiju i scenarij najzaslužniji sjajni Jim Carrey (Liar, Liar, Man on the Moon) u ulozi dobrodušnog, ali odlučnog Trumana kojemu brojni kritičari upravo nastup u ovom filmu smatraju ulogom karijere. Tako je komičarska superzvijezda dokazala da nije samo mamca za blockbusterima sklonu tinejdžersku publiku, već i ozbiljan karakterni glumac o čemu svjedoči i osvojeni Zlatni globus. Film je Zlatni globus dobio i za glazbu, te za maestralnu epizodu Eda Harrisa (Pollock, Apollo 13) u ulozi »oca« TV zvijezde, zatim tri BAFTA-e (režija, scenarij, scenografija), nagradu Europske filmske akademije Screen International Award, te, među ostalim priznanjima, i tri nominacije za Oscara (režija, scenarij, Harrisova epizoda). Od ostalih interpretata treba istaknuti Lauru Linney (You Can Count On Me), te podatak da je film sa zaradom od gotovo 265 milijuna dolara bio jedan od najgledanijih filmova u svijetu u 1998.

Uloge: Jim Carrey, Ed Harris, Laura Linney, Noah Emmerich

Scenarist: Andrew Niccol

Redatelj: Peter Weir

Nagradna igra

PRAVILA NAGRADNE IGRE

U svakom od četiri sljedeća broja (uključujući i blagdanski broj 48) tjednika »Hrvatska riječ« bit će objavljen po jedan nagradni kupon (ukupno 4). Za sudjelovanje u nagradnoj igri potrebno je sakupiti sva 4 (četiri) nagradna kupona, izrezati ih i poslati na adresu redakcije: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/2, Subotica

ROK ZA SLANJE NAGRADNIH KUPONA

Vaše nagradne kupone naliježljene na nagradni talon treba poslati najkasnije do utorka 10. veljače na adresu redakcije

IZVLAČENJE NAGRADA

Javno izvlačenje nagrada održat će se u petak 13. veljače

IZ NAGRADNOG FONDA IZDVAJAMO:

Kupatilski namještaj »Milena« - Kolpa san kupatila (Subotica)

Kauč - »Minex trade« (Subotica)

300 sadnica bagrema - Rasadnik »Gradina« (Sombor)

... U pripremi su i druge vrijedne nagrade...

NAGRADNI TALON

NAGRADNI KUPON BR. 2

Nagradni kupon izrezati i nalijepiti na nagradni talon.

Vojvodino, tugo moja

Povod za ovo moje pismo su izbori za Narodnu skupštinu Srbije, održani 28. prosinca 2003. godine. Strašno mi je žao što moj susjed Srbin, Subotičanin, Banačanin, Bačvanin ili Srijemac, to jest Vojvodanin, ne može prepoznati kako mu je Vojvodina najuža domovina, nego je tako nemilosrdno odbacuje, ponižava i gazi i daje glas izbjeglicama, Beograđanima, Srbijancima i svima ostalima. E, moj Lalo, baš si Lala. Također ne mogu shvatiti mog Bunjevca, Bunjevca-Hrvata da glasa za opcije G17 Plus, Demokratsku stranku ili DSS, kojima je stalo do nas isto onoliko koliko i do Šveđana, Norvežana ili Indijanaca.

Pitam i mog susjeda Mađara, kako je mogao podleći pričama onih koji su ga htjeli poniziti i protjerati, kao uostalom i mene Bunjevca. Kako je mogao povjero -

vati onima koji su svim silama htjeli pokazati i lažima ga ubijediti kako je József Kasza pokupovao pola Subotice. Neka pokazu prstom koji je Mađar ili Bunjevac sam kupio koje poduzeće u Subotici. Svi su oni Beograđani i iz Srbije.

Šokci, braćo naša, ni vas ne mogu razumjeti. Ne može se samo oblačiti narodna nošnja, igrati, pjevati i ništa drugo. Ako Šokci ne shvate da se moraju boriti i političkim sredstvima, brzo će nestati i njihove pjesme i igre. Nitko se neće izboriti za nas, osim nas samih.

Ovo pismo pišem iz revolta koji osjećaju mnogi moji Tavankučani. Ako ga ne objavite, molim vas da ga prosljedite Józsefu Kaszi, kao i našem lideru Beli Tonkoviću.

Šime Skenderović
Tavankut

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
 tel. i fax: 024-561-553
 e-mail: agria@suonline.net

INEX - TRADE, salon "Moderni Interieri" - SUBOTICA, ŠUMSKA 13 - Tel: 024/525-208, 34-147 - Fax: 024/557-06

NOVO na našem tržištu!
garniture JORDAN i DARIO

1.225 **15.861⁰⁰** **49.420⁰⁰**

8.683⁷⁰ **15.912⁰⁰** **31.488⁰⁰** **15.177⁰⁰**

35.552⁰⁰ **10.584⁰⁰** **8.640⁰⁰** **12.960⁰⁰** **38.016⁰⁰** **3.546⁷⁰**

4.320⁰⁰ **27.560⁰⁰** **10.368⁰⁰** **6.480⁰⁰** **44.782⁰⁰** **5.040⁰⁰** **2.494⁰⁰** **1.518⁰⁰**

Gotovinski popust 10-20%, odloženo plaćanje čekovima, krediti preko poslovnih banaka

kolpa·san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

